

**A TESZTÜZEMEK FŐBB ÁGAZATAINAK
KÖLTSÉG- ÉS JÖVEDELEMHELYZETE
2003-BAN**

**Budapest
2004**

Kiadja:

az Agrárgazdasági Kutató Intézet

Főigazgató:

Udovecz Gábor

Szerkesztőbizottság:

Bognár Imre, Dorgai László, Kamarásné Hegedűs Nóra, Kapronczai István,
Kertész Róbert, Keszthelyi Szilárd, Kovács Gábor, Popp József, Udovecz Gábor

Készült:

az Agrárpolitikai Igazgatóság
Költség-és Jövedelemelemzési Osztályán

Szerzők:

Béládi Katalin
Kertész Róbert

Közreműködött:

Dudás Gyula
Kárpáti Andrea
Kolozsváriné Csontos Magdolna
Szlovák Sándor

Opponensek:

Hodina Péter
Popp József

HU ISSN 1418 2130

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	5
1. Adatbázis és módszer.....	7
1.1. Adatbázis	7
1.2. Módszer	9
2. A szántóföldi növények költség- és jövedelemhelyzete.....	15
2.1. A szántóföldi növények termelési költségei.....	15
2.2. A szántóföldi növények hozamai	22
2.3. A szántóföldi növények önköltségei	25
2.4. A szántóföldi növények önköltségeinek szóródása.....	27
2.5. A szántóföldi növények értékesítési árai.....	31
2.6. A szántóföldi növények jövedelemtartalma.....	34
2.7. A szántóföldi növények ágazati eredménye.....	37
2.8. A szántóföldi növények jövedelmezősége	39
2.9. A szántóföldi növények fedezeti hozzájárulása	41
3. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő költség- és jövedelemhelyzete.....	45
3.1. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő termelési költségei.....	45
3.2. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő hozamai	48
3.3. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő önköltségei	50
3.4. A zöldségek, az alma és a borszőlő értékesítési árai.....	51
3.5. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelemtartalma.....	53
3.6. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő ágazati eredményei.....	54
3.7. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelmezősége	56
3.8. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő fedezeti hozzájárulása	57
4. Az állattenyésztési ágazatok költség- és jövedelemhelyzete.....	59
4.1. Az állattenyésztési ágazatok költségei	59
4.2. Az állati termékek önköltségeinek szóródásai	65
4.3. Az állati termékek értékesítési árai.....	68
4.4. Az állati termékek jövedelemtartalma.....	71
4.5. Az állattenyésztési ágazatok eredményei	72
4.6. Az állattenyésztési ágazatok jövedelmezősége	74
4.7. Az állattenyésztési ágazatok fedezeti hozzájárulása	75
5. Meghatározó ágazati költségek és jövedelmek.....	77
5.1. Meghatározó költségek és jövedelmek a szántóföldi növényeknél	78
5.2. Meghatározó költségek és jövedelmek az állati termékeknél	81
Táblázatok jegyzéke.....	85
Mellékletek jegyzéke	89
Mellékletek	91

Bevezetés

A mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzetének elemzése mindig a szakmai közvélemény érdeklődésének homlokterében foglalt helyet. Ez alapvetően összefügg azzal, hogy a mezőgazdasági vállalkozások pénzügyi helyzete, gazdálkodásuk eredményessége végső soron az általuk előállított termékek jövedelemhelyzetétől függ.

Ezen túlmenően az ágazati költség- és jövedelem adatok hasznos információkat adnak a makroszintű elemzésekhez, ezáltal segítséget nyújtva a mindenkori gazdaságirányítóknak a döntés-előkészítésekben. Ugyanakkor mikroszinten is érzékelhető az igény. A termelők a mezőgazdasági termékek árainak, az előállítás költségeinek, valamint a meglévő támogatások ismeretében tudnak felelős döntést hozni gazdaságuk jövőjét illetően. Így tudják biztosítani, hogy olyan termelési szerkezetet alakítsanak ki, amely a rendelkezésükre álló eszközök és szellemi tőke minél hatékonyabb működtetését, felhasználását tegye lehetővé.

Napjainkban ezek az igények talán a korábbiaknál is hangsúlyosabban merülnek fel. Az EU csatlakozással ugyanis gyökeresen megváltoztak az egyes mezőgazdasági termékek jövedelemhelyzetei, valamint a piaci versenytársak nagyszámú megjelenésével komoly kihívásokkal kell szembenézniük a gazdaságoknak.

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet épp ezért továbbra is kiemelt feladatának tekinti az ágazati szintű költség- és jövedelemvizsgálatokhoz szükséges adatok gyűjtését, feldolgozását és minél szélesebb körben való publikálását.

Jelen kiadványunkkal a korábbi évek hagyományait követve a főbb ágazatok költség-, hozam-, ár- és jövedelemhelyzetéről adunk áttekintést. A tanulmány tematikájában a korábbi évek társas gazdaságokat bemutató sorozatához tartozik, de 2001 óta a tesztüzemi rendszerhez tartozó gazdaságok adatai alapján állítjuk össze kiadványunkat, amely már együttesen tartalmazza az egyéni és a társas gazdaságok ágazati költség-jövedelem mutatóit.

A tesztüzemek 2003. évi gazdálkodásáról már megjelent első – a vállalkozások egészének pénzügyi és jövedelmi helyzetét bemutató – és a jelenlegi, második kiadvány remélhetőleg hasznos segítséget nyújt a termelők, a szakemberek, a szakmai szervezetek, a döntéshozók mindennapi munkájához.

Végezetül köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, akik adataik rendelkezésükre bocsátásával, valamint azok összegyűjtésével és feldolgozásával hozzájárultak a tanulmány elkészítéséhez.

1. Adatbázis és módszer

Az AKI-ban a mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemviszonyainak vizsgálatához szükséges adatgyűjtés és feldolgozás több évtizedes múltra tekint vissza. Az információs rendszerek mindenkor igyekeztek megfelelni az adott időszak követelményeinek, választ adni a szakmai döntéshozói igényekre, kérdésekre. Az adatbázisok felépítésénél, működtetésénél alapvető szempont volt, hogy azok megfelelően reprezentálják a magyar mezőgazdaságra jellemző termelési és üzemstruktúrát.

Az 1990 előtti időszak kétpólusú (nagyüzemek és az általuk integrált árutermelő kisgazdaságok) termelési szerkezete napjainkra sokszínűbbé vált. Nagy számban jelentek meg az egyéni, a családi gazdaságok, valamint a kilencvenes években az átalakult, és új társas (Bt., Kft., Rt., szövetkezetek, stb.) vállalkozások.

E változások megkövetelték a meglévő információs rendszerek átalakítását, valamint újak létrehozását. Ennek a folyamatnak a keretében az AKI-ban fokozatosan kiépítésre került a magyarországi tesztüzemi rendszer, amely számos hazai és EU-s feladata között az ágazati költség-jövedelem vizsgálatok adatbázisának az alapját is képezi.

1.1. Adatbázis

A mezőgazdasági vállalkozások 2003. évi tevékenységének eredményeit bemutató intézeti kiadvány¹ részletesen ismerteti a tesztüzemi információs rendszer kialakítását, fejlődését, szervezeti felépítését. Ezért itt csak azokat az információkat említjük meg újra, amelyek az ágazati adatok megértéséhez nélkülözhetetlenek.

Az EU tagországai a 60-as évek közepétől alakították ki – és napjainkban is működtetik – ezt a reprezentatív üzemgazdasági információs rendszert, amely a gazdálkodók különböző csoportjainak jövedelmezőségéről szolgáltat adatokat az EU tagországok tájékoztatása céljából.

Magyarországon az EU-csatlakozásra történő felkészülés jegyében 1996-tól kezdődött el a tesztüzemi rendszer gyakorlati kialakítása. A fokozatosan kiépülő üzemgazdasági hálózat teljes körű területi lefedettsége 2001-re valósult meg, ami egyben azt is jelenti, hogy az ország 19 megyéjében mintegy 1900 gazdaság tartozik az adatszolgáltatói körbe.

A gazdaságok kiválasztása az ún. üzemkiválasztási terv szerint történt, amely a Központi Statisztikai Hivatal 2000-ben végzett Mezőgazdasági Összeírás (ÁMÖ) alapján került összeállításra. Az ÁMÖ-re épülve készült el a magyarországi

¹ Keszthelyi Szilárd, Kovács Gábor: A tesztüzemek 2003. évi gazdálkodásának eredményei, 2004. 2. szám

üzemtipológia, mely alapvetően négy szempontot (üzemméret, termelési irány, cégjogi forma, regionális elhelyezkedés) érvényesít a gazdaságok besorolásánál.

A méret tekintetében a tagországokban használatos – az ökonómiai méretet kifejező – ún. európai méretegység (EUME) szerint történt a kiválasztás. Itt a magyarországi üzem és termelési méretet figyelembe véve a 2 méretegységet meghaladó üzemek kerültek be a tesztüzemi rendszerbe, és ez 2003-ban több mint 92 ezer mezőgazdasági vállalkozást reprezentál, melyek az összes termelésnek közel 85 százalékát adják. Az EUME részletes tartalmát a módszertani részben külön ismertetjük.

Természetesen a méretre vonatkozó minimum kritériumok a vizsgálatba vont gazdaságok egészére vonatkoznak, így az ágazati adatok esetében ennél kisebb méretek is előfordulnak.

Termelési irány szerint a következő hat alap gazdaságtípust különböztetjük meg a tesztüzemi rendszerben:

- árunövény-termelő
- tömegtakarmányt-fogyasztó állattartó
- abrakfogyasztó állattartó
- ültetvényel foglalkozó
- kertészettel foglalkozó
- vegyes tevékenységű gazdaságok

A csoportosítás alapja az volt, hogy az üzem (vállalkozás) összes fedezeti hozzájárulásának minimum a kétharmadát az adott tevékenység tegye ki.

Cégjogi forma alapján – és a kiadvány adatközlésében is – alapvetően két csoportot különböztetünk meg. Egyik az egyéni gazdaságok, másik a társas vállalkozások köre. Ezzel kapcsolatban néhány gondolatot fontosnak tartunk kihangsúlyozni a félreértések elkerülése érdekében. Gyakran nem tesznek különbséget az egyéni gazdaságok és a kisüzemek, valamint a társas vállalkozások és a nagyüzemek között. Elegendő utalni a néhány hektáros betéti társaságokra, vagy néhány tíz hektáros Kft.-kre, melyekkel szemben számos, több száz hektáros egyéni (sokszor családi alapon szerveződő) mezőgazdasági vállalkozás található. Közismert, hogy a vállalkozási formák megválasztása mögött nem egyszer adó- és pénzügyi megfontolások is meghúzódnak.

Az AKI – a KSH gyakorlatával megegyezően – egyéni gazdaságokhoz sorolja az őstermelőket, az egyéni gazdálkodókat (cégbírószágon bejegyzett vállalkozások), a családi gazdaságokat és az összevont gazdaságokat. Ez utóbbinak azt tekintjük, amely több őstermelőből, egyéni gazdaságból áll, de a gyakorlatban közös irányítás alatt működik, úgy mint egy önálló, egységes vezetéssel rendelkező vállalkozás. Minden egyéb gazdasági forma a társas gazdasági körbe került besorolásra.

Az adatbázissal kapcsolatban még egy lényeges kérdést kell megemlíteni. A magyarországi tesztüzemi rendszer kialakításával arra törekedtünk, hogy a

gazdaságoknál (főleg az egyéniéknél) olyan analitikus nyilvántartás és könyvelés legyen, amely lehetőséget biztosít az ágazati mélységű költség- és eredmény-elszámolásra.

Természetesen ez többletmunkát és nagyobb körültekintést igényel, így a rendszer bevezetésénél kiemelt szempont volt, hogy területenként (megyénként) a tipikus üzemcsoportokon belül a gazdaságok legalább 50 százalékában készüljenek ágazati mélységű nyilvántartások, illetve év végi eredmény-kimutatások.

Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy a könyvelőirodák érdekeltségi rendszerét úgy alakítottuk ki, hogy többségük az üzemek 80 százalékánál elkészítette az ágazati költség-jövedelem adatok összeállítását.

Mindezeket figyelembe véve a kiadványban szereplő ágazati adatok 1664 mezőgazdasági vállalkozástól kerültek összegyűjtésre és feldolgozásra.

Az üzemkiválasztással kapcsolatban fontos megjegyezni továbbá, hogy a 2001. évtől kezdődően az ÁMÖ adatainak felhasználásával elvégeztük az adatok ún. „súlyozását” és a korábbi évek kiadványaiban is már ezeket szerepeltettük. Ez azt jelenti, hogy a táblázatokban közölt adatok az üzemek súlyozott átlagaként értelmezhetőek. Az üzemi súlyozás pedig annak alapján történt, hogy a rendszerben szereplő gazdaság hány másik üzemet reprezentál az alapsokaságból, illetve annak hasonló üzemcsoportjából.

A KSH 2000. után, 2003. év végén új Gazdaságszerkezeti Összeírást végzett. Jelenlegi kiadványunkban ennek az eredményeit már fel használtuk (mivel az eltelt idő alatt változott az alapsokaság) és az összehasonlíthatóság érdekében visszamenőleg is elvégeztük a súlyozást. Ebből adódik az is, hogy a korábbi évek kiadványaiban a közölt 2001. és 2002. évi adatok kismértékű eltérést mutatnak az itt közölt adatokhoz képest. Ezáltal a korábbi évekhez képest realisabb és összehasonlíthatóbb képet kapunk az ágazatok költség- és jövedelemhelyzetéről.

Az üzemi súlyozást figyelembe véve elmondható, hogy az ágazatok reprezentációs foka 30-70 százalék közötti arányt képvisel a vizsgált tevékenységekben. A **területi kiválasztásnál** a régiókat tekintettük alapegységnek és ennek megfelelően a tesztüzemi rendszer üzemstruktúrája, eredményei régiós szinten reprezentálják az országot. Emellett az adatgyűjtés továbbra is megyei szinten történik, mivel a könyvelőirodák, amelyek ezt a tevékenységet végzik, egy-egy megyére nyerték el megbizatásukat.

1.2. Módszer

A tesztüzemek ágazati költség- és eredmény-elszámolásának vizsgálatához olyan adatstruktúra került összeállításra, amely figyelembe veszi az EU-ban alkalmazott mutatórendszert, de a hazai igények kielégítésére is alkalmas.

Az egységes értelmezés, az előző évek adataival való összehasonlítás érdekében szükségesnek tartjuk összefoglalni a vizsgált ágazatok költség- és jövedelemszámításának módszertani sajátosságait, a közölt mutatók tartalmát és azok kiszámítási módját.

A termelés költségei: a költségek számbavétele többféleképpen történhet. A hazai termékszintű önköltség-számításnál a számviteli előírásokat, illetve módszereket figyelembe véve a csoportosítás fő szempontjai a **közvetlen és közvetett költségek** elkülönítése volt.

Az így elkészített utókalkulációk megfeleltek a számvitel által támasztott igényeknek. A módszer előnye, hogy viszonylag egzaktan eldönthető egy-egy ráfordításról, hogy melyik csoportba tartozik. Problémája ugyanakkor, hogy a közvetett elemeket fel kell osztani az ágazatokra és a felosztásnál alkalmazott vetítési alap vitákat válthat ki, illetve egyértelműen már nem rendelhetőek az adott ágazathoz az egyes elemek.

A másik fő kategorizálási elv a **változó és állandó költségekre** való bontás. Ez különösen a gazdasági elemzéseknél, a döntés-előkészítési folyamatokban, a tervezés során kap kiemelt hangsúlyt, illetve egyes vizsgálatoknál csak ezek által kaphatunk megfelelő eredményt.

Ez utóbbi módszer gondja azonban, hogy nem lehet egyszer és mindenkorra rögzíteni, hogy egy adott költségtényező melyik csoportba tartozik. Ez alapvetően a meghozandó döntéstől és a szóban forgó időtartamtól függ. (Pl. egy meglévő traktor amortizációja állandó költség, de ha új vásárlásáról kell döntenünk, akkor változó elemnek kell tekintenünk.)

A csoportosítást tovább bonyolítja, hogy a két ismérv szerinti megbontás átjárható. Így pl. vannak olyan változó ráfordításelemek, amelyek egyben közvetettek, valamint olyanok, amelyek közvetlenek (egy ágazathoz kapcsolhatók), de állandó költségek. Az előbbire példa a traktorok üzemanyag-felhasználása, míg az utóbbi kategóriába tartozik a cukorrépa-betakarítógép amortizációja.

Az elmondottakból következően a tesztüzemi kérdőívünkben törekedtünk a lehető legrészletesebb ágazati költségstruktúra összeállítására. Elsődleges csoportosítási elvként a változó és állandó költség elkülönítést választottuk, mert az Európai Unióban követett gyakorlat is ez.

Az adatok tagországi összehasonlítása, az alkalmazott mutatórendszer és adatközlésünk Brüsszel felé is, ezt teszi szükségessé. Ugyanakkor a mellékletekben közölt részletes költségszerkezetek lehetőséget biztosítanak az érdeklődők számára a korábbi évekhez hasonló tartalmú adatok összeállítására.

Mindezeket figyelembe véve a költségek tartalma a következő:

- **Változó költségek:** azok a költségek, amelyek a termelés volumenével változnak, ezért ha nincs termelés, ezek a kiadások nem merülnek fel.

- **Állandó költségek:** azok a költségek, amelyek nagysága (meglévő eszközstruktúra mellett) változatlan marad függetlenül attól, hogy folytatnak-e termelést, vagy sem.

Az EU-ban használatos definíciót (85/377/EEC Bizottsági Határozat) figyelembe véve a változó költségeket közvetlen és közvetett részre különítjük el. E csoportosítás abból a gyakorlati elvből indul ki, hogy az üzemek összehasonlítása, kategorizálása, csoportosítása tagországi és közösségi szinten csak a közvetlen költségek alapján lehetséges. Pontosabban fogalmazva, az üzem tipológia alapját képező Standard Fedezeti Hozzájárulások (SFH) kiszámításánál csak ezeket az elemeket lehet figyelembe venni.

A növénytermelésben ezek a **közvetlen változó költségek** a következők:

- vetőmagok és szaporítóanyagok,
- műtrágyák,
- növényvédő szerek,
- öntözés,
- közvetlen marketingköltségek (osztályozás, tisztítás, csomagolás) és feldolgozási költségek,
- szárítás,
- közvetlen fűtési költség,
- közvetlen biztosítási költségek,
- egyéb közvetlen változó költségek.

Az állattenyésztés **közvetlen változó költségei:**

- állománypótlás költsége; tenyészállatoknál az állatok elszámolt értékcsökkenése,
- takarmányok költsége,
- állatorvosi díjak,
- természetes és mesterséges termékenyítés költségei,
- teljesítményvizsgálat költségei,
- közvetlen marketingköltségek (osztályozás, tisztítás, csomagolás) és feldolgozási költségek,
- közvetlen biztosítási költségek,
- egyéb közvetlen változó költségek.

A **közvetett változó költségekhez** tartoznak a saját gépek változó ráfordításai (üzem- és kenőanyagok, javítás, stb.), a fenntartási és egyéb segédüzemek változó költségei, az idegen gépi szolgáltatások díjai.

A két csoport együttesen adja az adott ágazat teljes változó költségét. Az összes többi – nem említett – ráfordításelem (földbérleti díj, munkabér és terhei, amortizáció, általános költségek, stb.) az állandó költségek között kerül elszámolásra.

Termelési költség összesen: az állandó és a változó költségek együttes összege.

A főtermék önköltsége: az ágazat melléktermékének értékével csökkentett termelési költség és az előállított főtermék mennyiségének hányadosa. Itt kell megjegyezni, hogy az EU terminológiát használva az állattenyésztési ágazatoknál a képződött trágya nem része a mellékterméknek. Melléktermék az, ami a főtermék mellett megjelenik, mint eladható áru. Így például a tejtermelő tehenészetekben a tej a főtermék és a melléktermék a borjú.

Értékesítési átlagár (Ft/t, l, kg, db): az értékesített termék összes árbevételének és az értékesített termék mennyiségének a hányadosa. Amennyiben tényleges értékesítés nem történt, akkor az adott térségben potenciálisan elérhető értékesítési átlagár kerül figyelembe vételre.

Az ágazat összes árbevétele: az értékesített fő- és melléktermékek után kapott tényleges nettó árbevétel, mely ezen felül tartalmazza azokat az árbevételt módosító tételeket, amelyeket a termelők ágazati árbevételként számolnak el. Ilyenek pl. a mennyiségi, minőségi felárak.

Közvetlen állami támogatás: ide tartozik minden olyan támogatás, amelyet az ágazat megléte esetén kap a termelő, amelyek egyértelműen az ágazathoz, illetve tevékenységhez kapcsolódnak, kapcsolhatók.

Egyéb bevételek: ide tartozik minden nem ár és támogatás jellegű, de az ágazathoz kapcsolódó bevétel, pl. biztosító térítése.

Termelési érték: az ágazat által előállított fő- és ikertermékek mennyisége és a realizált vagy az adott körzetben potenciálisan elérhető értékesítési átlagár szorzata. Ehhez kerül hozzászámításra a közvetlen támogatások összege, az ágazat egyéb bevételei, valamint a melléktermék értéke. A melléktermék értéke az elérhető értékesítési ár vagy a helyettesítési érték alapján kerül meghatározásra.

Fedezeti hozzájárulás: a termelési érték és a közvetlen változó költségek különbözete.

A változó költségeknél már említést tettünk a **Standard Fedezeti Hozzájárulásról** (SFH). E normatív mutató az egyes ágazatok, valamint gazdaságok tartós jövedelemtermelő-képességét fejezi ki és ezáltal alkalmas a mezőgazdasági üzemek ökonómiai méretének a meghatározására, pontosabban ennek alapján történik az **Európai Méretegység (EUME)** meghatározása. Az SFH és az Európai Méretegység kapcsolata ugyanis a következő: 1 EUME egyenlő 1200 euró üzemi SFH-val.

Az 1200 euró értéket az Unió szintjén központilag határozzák meg és értéke az infláció hatására hosszabb időszak alatt változhat. Jelenleg 10 méretkategóriát határoznak meg, az elsőbe a 2 EUME alatti üzemek tartoznak, míg az utolsóba a 250 feletti.

Az adatbázissal kapcsolatban már említésre került, hogy a tesztüzemi rendszerbe a 2 EUME feletti gazdaságok kerülhetnek be. Ennek alsó SFH értéke 2400 euró. Ez képezi tehát az alapját az Európai Unióban használt gazdaságtipológia elkészítésének, az üzemek méret és tevékenység típus szerinti osztályozásának.

Ezek az SFH-értékek minden tagországban az éves fedezeti hozzájárulások három egymást követő év adatainak átlagolásával kerülnek megállapításra. Ez indokolja tehát, hogy a számítás minden tagországra kötelező Bizottsági Határozat alapján és tartalommal kerüljön elkészítésre. Az 1999-2001. évekre vonatkozó „SFH 2000” értékeket 2003-ban kellett elkészíteniük a tagországoknak, valamint a csatlakozó országoknak. Ennek megfelelően a Magyarországra vonatkozó adatok is összeállításra kerültek 2003-ban, melyek alapját adták a 2003. évi gazdaságszerkezeti összeírás alapján készült üzemtípológia elkészítésének.

Ágazati eredmény: a termelési érték és a termelési költség különbsége. Ez tehát azt jelenti, hogy az ágazatok jövedelemhelyzetének megítélésénél valamennyi bevételi és kiadási tétel figyelembe vételre kerül, valamint a készleten maradó termékek áron kerülnek értékelésre. A fedezeti hozzájárulás és az ágazati eredmény közötti differencia végeredményben az ágazatok ún. rezsitűrő képességének vizsgálatához is kellő információt szolgáltat.

Főtermék jövedelem tartalma: az értékesítési átlagár és az önköltség különbözete. A mutató a termékek költség- és árszínvonalának egymáshoz való viszonyát mutatja és választ ad arra a kérdésre, hogy a tényleges felvásárlási áraknak adott időszakban volt-e jövedelemtartalma, és ha igen, mekkora volt annak nagysága.

A felsorolt mutatók vetítési alapja növények esetében a földterület, vagyis egy hektár, valamint a főtermék mennyiségi egysége (egy tonna). Az állattenyésztési ágazatoknál az egyik vetítési egység szintén a mennyiség (liter, db, kilogramm), míg a másik az állatlétszám. Ez utóbbi minden esetben éves átlagos állatlétszámot jelent, ami a takarmányozási napok számának 365 nappal való osztásával kerül meghatározásra.

A kiadványban használt legfontosabb mutatók tartalmának ismertetése után végezetül még egy fontos szempontra kívánjuk felhívni a figyelmet. Annak ellenére, hogy egységes az adatgyűjtés az egyéni és a társas gazdaságokban, a gazdálkodásuk módjában meglévő – többnyire objektív okokból adódó – eltérések mégis a két termelői kör adatainak elkülönített közlését indokolják. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az eredmények ne lennének összevethetőek, de az ehhez szükséges korrekciók számszerűsítésére területi korlátok miatt e kiadvány kereteiben nem vállalkozhatunk, sőt elsődleges célunk ezzel az anyaggal pont a valós, tényszerű helyzet bemutatása volt.

Célszerűnek tartjuk azért röviden összefoglalni azokat a legfontosabb eltéréseket, amelyek a két termelői csoport gazdálkodásában léteznek, mert ezeket szükséges szem előtt tartani az adatok összehasonlításánál, valamint egységes értelmezésénél. Ezek a következők:

- saját tulajdonú föld után nem kerül bérleti díj elszámolásra, így ezeknél a gazdaságoknál a föld értéke nem jelenik meg a költségek között;
- tulajdonosi munkavégzés után többnyire csak a törvényileg kötelező minimális bér kerül kivételre (a közterhek mérséklése miatt) és ezáltal költségként való elszámolásra. Így ezekben a gazdaságokban a kimutatott nyereség részben tartalmaz a tiszta hasznon túl személyi jövedelmet is;
- eltérő a gazdaságok gépi munka felhasználása és ezáltal költségelszámolása (idegen-saját, régi-új beszerzésű gépek keveredése, ebből adódóan az amortizációs költség nagysága, stb.);
- a hitelhez jutás feltételeiben meglévő differenciák az általános költségek eltérő alakulását eredményezik, ráadásul itt jelentkeznek a cégjogi forma megválasztását is befolyásoló adózási feltételek különbségeinek hatásai is;
- a differenciált támogatás az ágazatok bevételi oldalára hat, így az eredmények vizsgálatánál, összevetésénél szintén jelentős a szerepe.

A korántsem teljes felsorolással csupán azt kívántuk érzékeltetni, hogy az összehasonlításnál fokozott mérlegelést kell alkalmazni és a vizsgálatok céljainak megfelelően esetleges korrekciókat szükséges alkalmazni.

2. A szántóföldi növények költség- és jövedelemhelyzete

A magyar mezőgazdaságot a kilencvenes évtizedben jellemző gondok és nehézségek az új évezred első éveiben sem enyhültek. Továbbra is az egyik legnagyobb problémát az alacsony jövedelmezőség, nem ritkán a jövedelem hiánya jelenti. Ezt a kedvezőtlen helyzetet csak fokozza, hogy az amúgy is mérsékelt jövedelmek elérése igen kiszámíthatatlan. Ezek a tényezők, valamint az egyébként természetesnek tekinthető változó időjárási körülmények (aszályok, ár- és belvizek, fagyok, stb.) együttesen folyamatosan növelik a termelés és ezen keresztül a realizálható eredmény kockázatát.

Napjainkban ezek a kérdések kiemelt hangsúlyt kapnak, mert az egyes ágazatok költség- és jövedelemhelyzete, a kritikus pontok feltárása segíthet versenyképességünk javításán. Gazdaságaink, termelőink jövedelemhelyzete ugyanis attól függ, hogy az egységes európai piacon miként tudjuk felvenni a versenyt a tagországok gazdáival, valamint milyen gyorsan tudunk alkalmazkodni a csatlakozással járó megváltozott feltételrendszerekhez.

2.1. A szántóföldi növények termelési költségei

A mezőgazdasági termelés jellegéből adódóan az ágazatok költségalkulását döntően a termék-előállításához felhasznált anyag- és anyagjellegű kiadások határozzák meg. Ezen belül is meghatározó szerepe van az ipari eredetű anyagoknak, gépeknek és eszközöknek, vagyis ezek felhasznált mennyiségének és nem utolsó sorban árszínvonalának. Az elmúlt években az üzemi tevékenység összes ráfordításaiból ezek a kiadások többnyire 70 százalékos arányt képviseltek. Mindebből következik, hogy a termelők igen érzékenyen reagálnak a felhasznált ipari anyagok és eszközök ármozgásaira, az ún. inputokra.

Természetesen az anyagjellegű ráfordítások mellett még számos más tényező hatása is kifejezésre jut a termelési költségek alakulásában, illetve azok változásának irányában és ütemében. Ilyen pl. a bér- és bérjellegű kifizetések, a kamatkidadások, a beruházásokkal változó amortizáció, a szolgáltatások díjai, stb.

Értelemszerűen az általános költségtendenciák ágazatonként más és másképpen hatottak (mértéküket és intenzitásukat tekintve) az egyes gazdaságokban. Mielőtt rátérnénk az egyes ágazatok költség változásainak ismertetésére, röviden szólnunk kell a KSH által közölt legfontosabb 2003. évi input árváltozásokról.

A mezőgazdasági ráfordítások árszínvonala 2003-ban átlagosan 6,3 százalékkal emelkedett az előző évhez képest. Az index az év első hónapjában az energia, az év utolsó hónapjaiban pedig a takarmány, energia- és vetőmagárak emelkedése miatt a többi hónaphoz képest erőteljesebben növekedett (8 százalék felett). A mezőgazdasági folyó termelőfelhasználási célú termékek és szolgáltatások árai 6,3, a mezőgazdasági célú beruházási javak árszínvonala 6,2 százalékkal haladta meg ez előző évit.

Az energia árakon belül (amelyek 5 százalékkal nőttek) az elektromos áram 11,0, míg az üzemanyagok ára 3,3 százalékkal emelkedett. A műtrágyák ára 1,3 százalékkal csökkent, a növényvédőszerké 4,3 százalékkal nőtt 2002-höz képest. A később tárgyalandó állattenyésztési ágazatok kiadásait érintette kedvezőtlenül, hogy a takarmányok esetében 9,3 százalékos drágulás történt 2003-ban. Ez a takarmányok alapanyagául szolgáló növényi termékek jelentős termelői árnövekedésének a következménye. Ezek közül is kiemelkedik a gabonafélék és malomipari melléktermékek 28,3 százalékos áremelkedése. Mindezeken túl a gépfenntartási költségek 3,8, az épület fenntartási kiadások pedig 4,4 százalékkal emelkedtek, míg a mezőgazdasági gépek árának színvonala 5,4 százalékkal haladta meg az előző évi szintet.

Mindezek együttes hatásaként összességében elmondható, hogy a szántóföldi növények döntő többségénél a termelési költség nőtt 2003-ban a 2002. évi szinthez viszonyítva. Mindeközben azt is fontos kiemelni, hogy a költségemelkedés mértéke többnyire elmaradt az input árváltozás átlagos mértékétől, ami részben a ráfordítások hatékonyságromlásának további mérséklődését jelzi (1. és 2. táblázat).

1. táblázat

**A szántóföldi növények termelési költségének alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/ha	91453	88758	92181	104
Durumbúza	Ft/ha	87106	93114	101919	109
Szemes kukorica	Ft/ha	117774	114266	117786	103
Őszi árpa	Ft/ha	91249	79371	81274	102
Tavaszi árpa	Ft/ha	77849	73001	76155	104
Triticale	Ft/ha	71848	73895	78873	107
Rozs	Ft/ha	79205	69180	76091	110
Zab	Ft/ha	70241	72729	72954	100
Napraforgó	Ft/ha	89344	94971	96025	101
Repce	Ft/ha	96998	87693	98181	112
Cukorrépa	Ft/ha	234431	248111	272507	110
Szója	Ft/ha	100192	98878	106607	108
Silókukorica	Ft/ha	95389	97079	95778	99
Lucerna	Ft/ha	61922	59765	48176	81

A szántóterület mintegy 40 százalékát elfoglaló kalászos gabonáknál az egyéni gazdaságokban az egy hektárra jutó költségek 73 és 102 ezer forint között alakultak 2002-ben. Ugyanezen értékek a társas gazdaságokban 67 és 111 ezer forint között szóródtak.

A kalászosok vezető növényénél a **búzánál** található az egyik legmagasabb költség. Az egyéni gazdaságoknál 92 ezer forint volt a területegységre jutó kiadások nagysága, míg a társas vállalkozásoknál 111 ezer forint. Az egyéni gazdaságoknál ez 4, míg a társas vállalkozásoknál 5 százalékos növekedést jelent. Ez mindkét termelői körnél döntően az anyag és gépi munkák költségemelkedéséből ered. Ez utóbbi külön is figyelmet érdemel, mivel az aszály miatti gyenge termések következtében a betakarítás energia igénye kisebb volt, mégis nőttek a költségek. Ebből viszont az következik, hogy egy átlagos vagy azt meghaladó évben a gépi munkákra fordított kiadások nagysága még jelentősebb lehet.

2. táblázat

**A szántóföldi növények termelési költségének alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/ha	98424	100011	104695	105
Durumbúza	Ft/ha	97418	93037	111295	120
Szemes kukorica	Ft/ha	129662	137137	133385	97
Őszi árpa	Ft/ha	87132	88988	92344	104
Tavaszi árpa	Ft/ha	86280	82746	87575	106
Triticale	Ft/ha	70412	83300	84488	101
Rozs	Ft/ha	57728	61906	66884	108
Zab	Ft/ha	71925	78391	85015	108
Napraforgó	Ft/ha	102460	107678	111891	104
Repce	Ft/ha	91294	97084	115624	119
Cukorrépa	Ft/ha	239039	277999	279618	101
Szója	Ft/ha	116535	117960	124112	105
Silókukorica	Ft/ha	111685	107945	103191	96
Lucerna	Ft/ha	66869	75037	72252	96

Az általános költségek és a földbérleti díjak emelkedése ugyancsak a termelési költség növekedését okozták. Figyelmet érdemel, hogy a földbérleti díj az egyéni termelők körében is közel 50 százalékkal nőtt, ami egyértelműen a koncentrációt jelzi e csoportnál is. Területbővítés ugyanis többnyire csak bérléssel oldható meg.

A folyó áras költségváltozásokból kitűnik, hogy mindkét termelői körnél gyakorlatilag változatlan maradt a ráfordítás struktúra, ami részben abból is adódik, hogy ennél a terméknél meglehetősen egységes termesztéstechnológia valósul meg az országban.

A búzát is meghaladó költségnövekedés jellemezte a **durumbúza** ágazatot. Az egyéni termelőknél 9, míg a társas vállalkozásoknál 20 százalékkal haladták meg a termelési költségek a 2002. évi szintet. Ezzel mindkét termelői csoportnál 100 ezer forint fölé került az egy hektárra jutó költségszint.

Hasonló tendenciák figyelhetők meg a többi kalászos növénynél is. Az egyéni gazdaságoknál 0-10 százalék közötti termelési költség növekedés történt 2003-ban, míg a társas vállalkozások átlagában 1-8 százalékos. Mindezeket azért hangsúlyozzuk, mert a szerény mértékű költségnövekedés azt tükrözi, hogy a 2003-ban meglévő jövedelembizonytalanság továbbra is óvatosságra intette a termelőket ráfordításaikat illetően, amit a kedvezőtlen időjárás csak visszaigazolt. Ez tükröződik vissza a 2003. évi szerény mértékű költségnövekedésekben.

Szántóföldi növénytermelésünk másik meghatározó növényénél, a **kukoricánál** ellentétes változások alakultak ki a két termelői csoportnál. Az egyéni gazdaságokban 3 százalékkal emelkedtek az egy hektárra jutó költségek, ami gyakorlatilag a 2001. évi értékekkel egyezik meg. A szerény mértékű változás többnyire az általános költségekkel függ össze.

A társas vállalkozásoknál szintén 3 százalékos változás következett be 2002 és 2003 között, de ez csökkenést jelentett ebben a termelői körben. Ez alapvetően a csökkenő műtrágya felhasználásból adódik, de nem elhanyagolható, hogy a szárazság miatt jelentősen csökkent a szárítási igény is.

Ezek a változások itt is az óvatos gazdálkodást, valamint a bizonytalan jövedelemhelyzetet tükrözik vissza. Azt azonban mindenképpen megállapíthatjuk, hogy a kukorica termelés területegységre jutó költségei mindkét termelői körnél napjainkban már tartósan meghaladják a 100 ezer forintot. Elmondható továbbá, hogy az ellentétes irányú változások következtében csökkent az egyéni és a társas gazdaságok között a költségekben mutatkozó különbségek.

Az **ipari növények** költség-jövedelem viszonyainak alakulásával kapcsolatban kiemeljük, hogy ezen ágazatok helyzete nagymértékben függ az ipari háttértől, a feldolgozó szervezetek pénzügyi helyzetétől, magatartásától, üzletpolitikájától. A termelésszervezés és -irányítás, szűkebb értelemben a gazdálkodás előfinanszírozása itt valósult meg a legnagyobb mértékben, illetve legszélesebb körben. Ebből adódóan a szántóföldi kultúrák közül ezeket a növényeket jellemzi a leginkább kötött termesztéstechnológia és a legzártabb termékpálya.

Az **olajos növények** (főleg a napraforgó) termelésével foglalkozó gazdaságok komoly gondokkal néztek szembe az ezredfordulón. Az időjárási körülmények, a növény-egészségügyi problémák, valamint a növényi olajok iránti keresletcsökkenés miatt kialakult alacsony árak következtében jelentős veszteségeket kellett elkönyvelniük a termelőknek. Ez a negatív folyamat 2001-től megváltozott, az ágazatok helyzete stabilizálódott. Részben ezt tükrözik az utolsó három év költségadatai is.

A **napraforgó** termelési költsége az egyéni gazdaságokban gyakorlatilag nem változott 2002-höz viszonyítva, míg a társas vállalkozásokban 4 százalékkal nőtt 2003-ban. A gyakorlatilag változatlan költségek azt jelzik, hogy a termelők ennél az ágazatnál is óvatosak voltak ráfordításaikat tekintve és a 2001. és 2002. évekkal ellentétben visszafogták kiadásait.

Mindezek következtében a napraforgó egy hektárra jutó költségei továbbra is 100 ezer forint körül mozognak. Az egyéni gazdák átlagában kicsit elmaradnak ettől a szinttől, míg a társas gazdaságoknál meghaladják azt. A különbség gyakorlatilag a földbérleti díjra és a bérekben meglévő különbségekre vezethető vissza.

A **repcét** jelentősebb költségnövekedés jellemezte 2003-ban. Az egyéniéknél 12, míg a társas vállalkozásokban 19 százalékkal többet fordítottak egy hektárra a termelők az előző évhez viszonyítva. A napraforgónál nagyobb változás adódik abból, hogy az előző években tapasztalt jövedelembizonytalanság miatt 2001-ben és 2002-ben a gazdaságok visszafogták ráfordításait és 2003-ban csak ehhez mérten tűnik jelentősebbnek a növekedés üteme. Az azonban mindenképpen említést érdemel, hogy napjainkra ebben az ágazatban is elérték a termelők a hektáronkénti 100 ezer forintos költségszintet. Az egyéni termelői csoport mindössze már csak két ezer forinttal marad el ettől, míg a társas vállalkozások már 16 ezer forinttal meg is haladják azt.

Az olajos növényekkel szemben a **cukorrépa-termeléssel** foglalkozó gazdaságok helyzete már több éve stabilizálódni látszik. Az ágazat igen komoly krízisen ment át a kilencvenes években. A cukor iránti fogyasztói igények mérséklődése, az ebből származó kapacitáskihasználási gondok (feldolgozó ipar) csaknem minden negatív ódiuma az alapanyagtermelő mezőgazdaságot súlytotta.

Úgy tűnik, hogy a jó irányú szelekció következtében a mára kialakult termelési méretek (drasztikusan lecsökkent vetésterület, ehhez kapcsolódó kevesebb termés) az életben maradt gazdaságoknak már elfogadható szintű megélhetést biztosítanak, amit részben a kiegyensúlyozott ágazati termelés, illetve költségfelhasználás is tükröz. Az egyéni gazdaságoknál 273 ezer, míg a társas vállalkozásoknál 280 ezer forint az egy hektárra jutó termelési költség. Ez 10, illetve 1 százalékos költségnövekedést jelent az előző évhez viszonyítva.

Ennél az ágazatnál azért hangsúlyozzuk külön is a kiegyensúlyozottságot, mert ezt a növényt még az olajos magvak termelésénél is zártabb termesztés-technológia jellemzi. A ráfordítás-struktúra változtatásában viszonylag kicsi a termelők mozgástere és a mennyiségében és minőségében nem megfelelően végrehajtott munkák itt okozhatják a legnagyobb veszteségeket.

A **fehérjenövények** méltánytalanul csekély figyelmet kaptak a 90-es években. Az ésszerű földhasználat ugyanakkor napjainkra újra előtérbe hozta ezen növények termesztését, és az állattenyésztés relatív olcsó fehérje iránti igénye szintén erősítette ezt a folyamatot. Ugyanakkor ez utóbbi ágazatok jövedelemhelyzetének bizonytalansága visszahat a fehérje növényeket előállító gazdaságokra.

Ez a kettősség tükröződik az 2001-2003. közötti időszak **szójatermelésének** költségeiben. Az egyéni termelőknél hullámzó volt a költségalakulás, de 2003-ban az egy hektárra jutó kiadások így is meghaladták a 106 ezer forintos szintet. Ezzel szemben a társas vállalkozásoknál folyamatosan emelkedtek a költségek, de ezek mértéke elmaradt az input anyagok árváltozásának nagyságától. Ez a tendencia pedig

döntően az állattenyésztés említett bizonytalanságaival, jövedelem kockázatával hozható összefüggésbe.

A tömegtakarmányt fogyasztó állatok két meghatározó növénye a **lucerna** és a **silókukorica**, amelyek esetenként kizárólagos szerepet töltenek be a téli etetésben, de szerepük a nyári időszakban (természetesen tartástechnológiától függően) sem elhanyagolható. Költségvizsgálatunkkal kapcsolatban feltétlenül utalni kell néhány speciális sajátosságra, amelyek a tömegtakarmány-termelést általában jellemzik, illetve amelyek a kilencvenes években kerültek felszínre és napjainkban is éreztetik hatásukat. (Ezekről korábbi évek kiadványaiban is szóltunk.)

Ezek röviden a következőkben foglalhatók össze:

- általánosan elmondható, hogy az állattartók a tömegtakarmány-szükségletüket saját termelésből igyekeznek biztosítani, ebből adódóan csak a feleslegek kerülnek piaci forgalomba;
- a gazdálkodók szempontjából nem közömbös, hogy az állati termék-előállítás eredményességét a jó színvonalú (hatékony) takarmánytermeléssel javítani tudják-e vagy fordítva, a gazdaságos állattartást a nem megfelelő (drága) tömegtakarmány-előállítás hátráltatja;
- még mindig jellemző, hogy az állattartók egy részének nincs megfelelő takarmánytermelő területe, így a tömegtakarmányokat is vásárlás útján tudják csak biztosítani állataiknak. Ez egyrészt drágítja az állati termék-előállítást, másrészt kiszolgáltatottabbá teszi a termelőket;
- az elmúlt évtizedben az állatállomány csökkenésével megbomlott a tömegtakarmány-termelés korábbi egyensúlya és ez komoly bizonytalanságot okozott mind a takarmánytermelésben, mind az állatok takarmányozásában.

Ezeket a sajátosságokat is figyelembe véve elmondható, hogy 2003-ban mind az egyéni gazdaságoknál, mind a társas vállalkozásoknál csökkentek a tömegtakarmány előállítás egy hektárra jutó költségei. Ez alapvetően az anyagfelhasználás mérséklődéséből és a gyenge hozamokkal összefüggő gépi munkák elmaradásából adódik.

Mindezek következtében a **silókukorica** termelés átlagos költsége 96 és 103 ezer forint volt a két termelői csoportnál 2003-ban, míg a **lucernánál** 48 és 72 ezer forint. A lucernánál tapasztalható nagyobb költségszóródás mögött az eltérő termesztéstechnológia (kaszálások száma, betakarítás módja, stb.) húzódik meg.

Összességében fontos hangsúlyozni, hogy az alacsonyabb színvonalú takarmánytermelés azért hosszú távon kedvezőtlenül befolyásolja az állattenyésztés költségeit és ezáltal eredményeit.

A módszertani részben részletesen szóltunk a változó költségek fogalmáról, tartalmáról, amelyek a termelés szintjének módosulásával változnak. A termelőknek legnagyobb ráhatásuk, módosítási lehetőségük ezen költségek esetében van. Mind pozitív, mind negatív változásokra ezeken keresztül tudnak – rövid távon –

legkönnyebben hatást gyakorolni az eredményekre. A 3. és 4. táblázatokban éppen ezért összefoglaltuk, hogy miként alakultak ezek a közvetlen változó költségek a szántóföldi növényeknél az elmúlt három évben.

A közölt adatokból megállapítható, hogy a teljes termelési költséggel ellentétben a változó költségek már több ágazatban csökkentek 2002 és 2003 között. Ez egyértelműen a ráfordítások visszafogását jelzi. Ezen túlmenően az ágazatok egy részénél nőttek ugyan a közvetlen változó költségek, de ezek mértéke elmaradt a teljes költségeknél tapasztaltakhoz képest.

Mindezek tehát egyértelműen alátámasztják az elmondottakat, vagyis ezeknél a ráfordításoknál direkter ráhatásuk van a termelőknek kiadásaik befolyásolására, és szükség esetén ezzel élnek is a gazdaságok.

3. táblázat

**A szántóföldi növények közvetlen változó költségének alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/ha	35951	34316	35305	103
Durumbúza	Ft/ha	28760	44771	37663	84
Szemes kukorica	Ft/ha	53414	50112	48595	97
Őszi árpa	Ft/ha	32547	29375	28164	96
Tavaszi árpa	Ft/ha	22394	21974	26507	121
Triticale	Ft/ha	26467	25639	26862	105
Rozs	Ft/ha	14729	19403	20628	106
Zab	Ft/ha	21450	19742	17007	86
Napraforgó	Ft/ha	34690	35674	36213	102
Repce	Ft/ha	34017	35653	37238	104
Cukorrépa	Ft/ha	94660	105414	112533	107
Szója	Ft/ha	49903	47170	48709	103
Silókukorica	Ft/ha	26773	34726	33395	96
Lucerna	Ft/ha	8579	7279	6349	87

**A szántóföldi növények közvetlen változó költségének alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/ha	39817	39656	38707	98
Durumbúza	Ft/ha	30250	38397	52966	138
Szemes kukorica	Ft/ha	57157	61086	54437	89
Őszi árpa	Ft/ha	28607	31564	31429	100
Tavaszi árpa	Ft/ha	33606	30417	28173	93
Triticale	Ft/ha	24011	26056	27813	107
Rozs	Ft/ha	17983	18991	14842	78
Zab	Ft/ha	22024	21836	21483	98
Napraforgó	Ft/ha	38535	43560	42140	97
Repce	Ft/ha	39918	43055	51476	120
Cukorrépa	Ft/ha	102020	116892	123242	105
Szója	Ft/ha	34236	45049	56605	126
Silókukorica	Ft/ha	34261	42380	32447	77
Lucerna	Ft/ha	11569	13421	12568	94

2.2. A szántóföldi növények hozamai

A mezőgazdasági ágazatok jövedelemhelyzetét alapvetően a ráfordítások és a hozamok viszonya határozza meg. A területegységre jutó költségnövekedések ugyanis önmagukban még nem tekinthetők kedvezőtlennek, ha ezek az emelkedő, illetve többletkiadások megtérülnek a többlethozamokban.

A terméseredmények alakulásával kapcsolatban a korábbi évekhez hasonlóan most is szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy a növénytermesztésben a természeti adottságoknak és az időjárási tényezőknek közvetlen termelést befolyásoló szerepük van, melyeknek pozitív és negatív hatásai a gazdasági feltételektől, a fajok és fajták biológiai termőképességétől részben függetlenül az évenkénti hozamingadozásokban érvényre is jutnak.

A hozamalakulásokkal kapcsolatban azonban feltétlenül említést kell tenni az elmúlt több mint egy évtizedet jellemző kedvezőtlen időjárásról is. Az elért eredmények kapcsán sokan és sokféleképpen nyilatkoztak erről, ami miatt úgy tűnhet, hogy az agrárgazdaság produktumának értékelésekor túlságosan nagy hangsúlyt kap az időjárásra való hivatkozás. Nem vitatva e véleményt, kétségtelen tényként kell megemlíteni, hogy az elmúlt 10-15 évben jelentősen több volt a szélsőséges hőmérsékletű és csapadékviszonyú esztendők száma, mint a hosszú idősoros meteorológiai adatok alapján ez várható lett volna.

Ezt, az egyébként „természetesnek” tekinthető termelési kockázatot növelték a gazdaságok azzal, hogy – sok esetben persze kényszerből – főleg a kilencvenes évek első felében csökkentették anyagfelhasználásaikat, agrotechnológiai és növényvédelmi munkákat hagytak el, stb., vagyis csupán annyi ráfordítást eszközöltek, amennyi optimális időjárás mellett biztosítja az elvárt hozamokat. Főleg azok a ráfordítások maradtak el, amelyekkel részben mérsékelni lehet a külső környezeti tényezők negatív hatásait. Ez különösen nagy gondot jelentett, mert hatása több évre kiterjed. Ezen túlmenően a gyengébb eredményekben az is szerepet játszik, hogy a kívánt agrotechnikai színvonalat sok esetben továbbra sem sikerült visszaállítani.

Mindezeket figyelembe véve a 2003. év szinte minden képzeletet felülmúlt. Fél évszázada nem tapasztalt aszály súlytotta a növényállományt. Emellett késői fagyok is jelentős károkat okoztak a termelőknek. A hőmérséklet és a csapadék szempontjából is szélsőséges időjárás gyakorlatilag az aszály teljes termőterületét érintette, ezáltal negatívan hatott a terméseredmények alakulására (5. és 6. táblázat).

A **búza** egy hektárra jutó terméseredménye 2003-ban 2,5 tonna volt az egyéni termelőknél, míg a társas gazdaságokban 2,9 tonna. Ez legalább 20 százalékkal maradt el az előző évi szinttől. A többi kalászos gabonánál többnyire még ettől is kedvezőtlenebb helyzet alakult ki, hiszen az ágazatban a 3 tonnás hektáronkénti átlagterméseket sem érték el a gazdálkodók.

Hasonló helyzet jellemezte a **kukoricát** is 2003-ban. Az egyéni termelők csupán 4,0 t/ha, de a társas gazdaságok is csupán 4,2 tonnás átlageredményt értek el.

Szinte kuriózumként értékelhetjük a **napraforgót**, ahol mindkét termelői körnél nőttek a hozamok és megközelítették a hektáronkénti 2 tonnás értéket. Külön érdekesség, hogy azonos hozamok (1,96 t/ha) jellemzik mind az egyéni, mind a társas gazdaságokat. A **repcénél** is nőttek a fajlagos terméseredmények, de ezek inkább csak az előző évi kedvezőtlen termésekhez képest jelentettek javulást.

A **cukorrépa** esetében összetett kép figyelhető meg. Az egyéni termelők 40 tonna feletti hozamokat értek el, míg a társas vállalkozások alig haladták meg a 30 t/ha-os szintet.

Ugyancsak csökkenés következett be a **szójánál** és a vizsgált tömegtakarmányoknál is. Különösen a lucerna termés kiesése mondható jelentősnek, ami kedvezőtlenül érintette az állattenyésztéssel foglalkozó termelőket.

5. táblázat

**A szántóföldi növények átlagos hozamának alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	t/ha	4,24	3,49	2,52	72
Durumbúza	t/ha	4,01	3,71	2,48	67
Szemes kukorica	t/ha	6,68	5,48	4,05	74
Őszi árpa	t/ha	4,03	2,95	2,58	87
Tavaszi árpa	t/ha	3,12	3,03	2,37	78
Triticale	t/ha	3,40	2,74	1,94	71
Rozs	t/ha	2,78	2,42	1,85	76
Zab	t/ha	2,65	2,59	1,72	66
Napraforgó	t/ha	2,03	1,94	1,96	101
Repce	t/ha	2,18	1,55	1,61	104
Cukorrépa	t/ha	44,86	42,16	41,32	98
Szója	t/ha	1,95	1,86	1,72	92
Silókukorica	t/ha	21,69	25,00	18,99	76
Lucerna	t/ha	5,78	6,17	3,05	49

6. táblázat

**A szántóföldi növények átlagos hozamának alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	t/ha	4,50	3,72	2,96	80
Durumbúza	t/ha	3,09	3,45	3,24	94
Szemes kukorica	t/ha	6,76	5,96	4,23	71
Őszi árpa	t/ha	4,16	3,02	2,81	93
Tavaszi árpa	t/ha	3,26	3,28	2,78	85
Triticale	t/ha	3,48	3,02	2,17	72
Rozs	t/ha	2,19	1,71	1,40	82
Zab	t/ha	3,00	2,78	2,03	73
Napraforgó	t/ha	1,93	1,93	1,96	102
Repce	t/ha	1,82	1,63	1,68	103
Cukorrépa	t/ha	49,32	42,62	30,46	71
Szója	t/ha	2,15	2,16	2,00	93
Silókukorica	t/ha	25,89	24,22	17,05	70
Lucerna	t/ha	6,64	5,26	4,31	82

2.3. A szántóföldi növények önköltségei

A mezőgazdasági ágazatok termelési színvonalát többféle mutatóval lehet jellemezni, illetve értékelni. Ezek közül talán az egyik leggyakrabban használt a ráfordítások és az előállított hozamok együttes alakulását, illetve ezek egymáshoz való viszonyát tükröző fajlagos költségek, másként fogalmazva a termékek önköltségei.

A termelőknek elemi érdekük, hogy munkájuk során kiemelt figyelmet fordítsanak a rendelkezésükre álló erőforrások optimális felhasználására, az élő- és holtmunka ráfordítások, valamint a várható termelési eredmények harmonizálására, vagyis a versenyképes termék-előállításnak a megteremtésére.

Természetesen a ráfordítás-hozam viszonyok optimalizálása nem csak a gazdálkodók termelési szándékától függ, hiszen a ráfordítások racionális mérlegelésével, a technológiai követelmények pontos betartásával, stb. esetenként csak mérsékelni lehet a kedvezőtlen közgazdasági és természeti tényezők negatív hatásait. Ezekre a korábbi években gyakran láttunk példát.

A 2003. évi önköltségekről összességében elmondható, hogy azok döntően az az évszázad legnagyobb aszálya miatt bekövetkezett jelentős hozamcsökkenések hatására az előző évhez képest rendkívül kedvezőtlenül alakultak.

Valamennyi vizsgált szántóföldi növénynek nőtték a fajlagos költségei mindkét termelői csoportban. Az alacsony átlagtermésből adódóan ez a változás gyakorlatilag mindenhol meghaladta az egy hektárra jutó költségnövekedések mértékét és a termelő-felhasználás átlagos árindexének emelkedését (7. és 8. táblázat).

Mindkét termelői körben gyakorlatilag 30 ezer forint felett alakult a kalászos gabonák önköltsége, de ezek közül is kiemelkedik a **rozs**, a **zab** és a **triticale**, ahol 40 ezer forintot megközelítő, illetve azt meghaladó szint jellemezte a gazdaságokat. A termékcsoport legfontosabb növényének, a **búzának** a fajlagos költsége az egyéniéknél 36 ezer, míg a társas vállalkozásoké 35 ezer forint volt 2003-ban. Ez 8-10 ezer forintos emelkedést jelentett az előző évhez viszonyítva.

Hasonló tendencia jellemzi a **kukoricát**. Az egyéni gazdák 39 százalékkal, míg a társas vállalkozások 37 százalékkal drágábban állították elő a terméket, mint 2002-ben. Ezzel az egyéniéknél megközelítette, a társasoknál pedig valamivel meg is haladta a 30 ezer forintos szintet az önköltség.

A módszertani részben említettük, hogy kiadványunkban nem kívánunk részletesen foglalkozni a két termelői csoport adatainak összehasonlításával. Itt azonban annyit érdemes megemlíteni, hogy az elmúlt évek tendenciái szerint a gabonaféléknél jelentősen mérséklődött a különbség az önköltségek között, és napjainkban többnyire már nincs szignifikáns eltérés a tulajdonforma szerint a gazdaságok fajlagos költségei között.

7. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/t	21096	25056	35704	142
Durumbúza	Ft/t	21726	24653	40951	166
Szemes kukorica	Ft/t	17696	20936	29191	139
Őszi árpa	Ft/t	22256	26456	30339	115
Tavaszi árpa	Ft/t	24830	23712	31917	135
Triticale	Ft/t	19956	25856	39401	152
Rozs	Ft/t	25935	26283	39818	151
Zab	Ft/t	25888	27860	41122	148
Napraforgó	Ft/t	44010	48942	48950	100
Repce	Ft/t	44486	57893	61570	106
Cukorrépa	Ft/t	5226	5885	6619	112
Szója	Ft/t	51525	53121	62855	118
Silókukorica	Ft/t	4410	3890	5125	132
Lucerna	Ft/t	10674	9747	16150	166

8. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Búza	Ft/t	21560	26365	34757	132
Durumbúza	Ft/t	31588	26894	34147	127
Szemes kukorica	Ft/t	19202	23023	31502	137
Őszi árpa	Ft/t	20696	29178	32240	110
Tavaszi árpa	Ft/t	26340	24992	31273	125
Triticale	Ft/t	19672	27249	38264	140
Rozs	Ft/t	26341	34914	45619	131
Zab	Ft/t	23804	27621	41473	150
Napraforgó	Ft/t	53182	55876	56986	102
Repce	Ft/t	50051	59914	68606	115
Cukorrépa	Ft/t	4847	6529	9180	141
Szója	Ft/t	54150	54528	62189	114
Silókukorica	Ft/t	4313	4675	6082	130
Lucerna	Ft/t	10073	14311	16804	117

Az ipari- és takarmánynövényeknél – 2002-höz hasonlóan – összetettebb kép figyelhető meg. Az egyéni termelőknél a **napraforgó** önköltsége gyakorlatilag nem változott, míg a társas vállalkozásoké is csupán 2 százalékkal nőtt az előző évhez képest. Ezzel a 49, és 57 ezer forintos önköltség a vizsgált négy év átlagában elfogadható szintet tükröz.

Ezzel szemben a **repce** fajlagos költsége tovább nem emelkedett 2003-ban, gyakorlatilag mindkét termelői csoportnál meghaladta a tonnánkénti 60 ezer forintos szintet, sőt a társas vállalkozásoknál megközelítette a 70 ezer forintos szintet.

A **cukorrépa** önköltség változása az egyéni termelőknél 12 százalékos volt, míg a társas vállalkozásokban jelentős, 41 százalékos. Ez utóbbi az igen alacsony hozamok miatt alakult ki, és így 2003-ban soha nem tapasztalt magas (9180 Ft) fajlagos költség jellemezte a társas gazdaságokat 2003-ban.

A kedvezőtlen terméseredmények a **szója** önköltségét is jelentősen emelték (14-18 százalékkal) 2002-höz viszonyítva, aminek következtében mindkét termelői kör 61-62 ezer forintos átlagos szintet ért el termékenként az utolsó vizsgált évben.

A tömegtakarmány termesztésben is jelentős növekedés jellemezte a 2003. évet, a silókukorica önköltsége 30-32 százalékkal, míg a lucernáé az egyénieknél 66, a társas vállalkozásoknál 17 százalékkal múlta felül a 2002. évi értékeket. Mindez természetesen igen hátrányosan érintette az állattartó gazdaságokat.

2.4. A szántóföldi növények önköltségeinek szóródása

Az előzőekben bemutatott költségadatok a tesztüzemi rendszer által reprezentált gazdaságok átlagos értékeit tükrözték. Az átlaggal kapcsolatban azonban gyakran felmerül az a jogos kritika, hogy azok elfedik a valóságban létező különbségeket.

A következőkben röviden bemutatjuk, hogy milyen szóródás jellemzi az önköltségeket a megfigyelt ágazatokban, illetve a gazdaságok hol helyezkednek el az átlaghoz képest. Mivel 2001-től rendelkezünk információkkal arra nézve hogy az egyes üzemek mennyi gazdaságot reprezentálnak az összes közül, így a számításoknál ezekkel az értékekkel korrigáltuk a mintánkat. Ennek eredményeként a közölt adatok országos átlagként értelmezhetőek.

Vizsgálataink egyik iránya a szélső értékek meghatározására terjedt ki. „Az egy gazdaság adata nem adat” elvéből kiindulva a minimum és maximum értékek kiszámításánál az üzemek alsó és felső 10-10 százalékának (decilisének) adatait vettük figyelembe. Ez értelemszerűen ágazatonként eltérő üzemszámot jelent. A táblázatokban azokat az ágazatokat nem szerepeltettük, amelyeknél csoportonként minimum 3 üzem adata nem állt rendelkezésünkre (9. és 10. táblázat).

A közölt adatok alapján megállapítható, hogy a szántóföldi növényeknél a fajlagos költségek szóródása a minimum és maximum értékek között kettő-négyszeres eltéréseket mutat, sőt a takarmányok esetében ettől magasabb (hét-kilencszeres) érték

is található. A **búzánál** az egyéni gazdaságoknál 3,5, a társas vállalkozásoknál 3,1-szeres a különbség. A **kukoricánál** ezek az értékek 3,6 és 2,5-szeres eltérést mutatnak, de hasonló különbségek alakultak ki a többi gabonafélénél is.

9. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének szóródása az egyéni gazdaságokban
2003. év**

Ágazat	Mérték- egység	Minimum (alsó decilis)	Átlag	Maximum (felső decilis)
Búza	Ft/t	20986	35704	73078
Szemes kukorica	Ft/t	17040	29191	61709
Őszi árpa	Ft/t	19646	30339	64791
Tavaszi árpa	Ft/t	19083	31917	66204
Triticale	Ft/t	19462	39401	76151
Rozs	Ft/t	24295	39818	79088
Zab	Ft/t	20464	41122	75557
Napraforgó	Ft/t	29696	48950	86954
Repce	Ft/t	33312	61570	95998
Cukorrépa	Ft/t	3754	6619	9671
Szója	Ft/t	41966	62855	94264
Silókukorica	Ft/t	2448	5125	16652
Lucerna	Ft/t	5732	16150	54201

Figyelmet érdemel, hogy az ipari növények önköltség szóródása mindkét termelői csoportnál nem éri el a háromszoros értéket a szélső határok között. Ennek oka a már említett zártabb termékpályában és termesztéstechnológiában keresendő.

Az egységesebb termesztéstechnológiával magyarázható, hogy a társas vállalkozásoknál kisebbek a szóródások, mint az egyéni termelőknél. Természetesen ebben az eltérésben szerepet játszik az is, hogy az egyéni termelők száma nagyobb és termelési felkészültségük, tapasztalatuk sokkal heterogénebb. Ez az általános tendencia már több év óta megfigyelhető a két csoport adatai között.

Az átlagértékek és a minimum értékek közötti eltérések rendre kisebbek, mint az átlag és a maximum értékek differenciái. A maximum önköltségek sokszor 100 százalékkal haladják meg az átlagot, de előfordulnak 200 százalékos, vagy azt közelítő értékek is.

Az egyéni gazdaságok nagyobb önköltség szóródását ezek az adatok szintén jelzik. Az átlagtól ugyanis ezek a termelők nagyobb mértékben térnek el, mint a társas vállalkozások.

Az átlag mögötti tények feltárásának – az eddigi szélső értékek mellett – másik lehetséges iránya, annak vizsgálata, hogy hányan helyezkednek el az átlag közeli mezőben és hányan találhatók azon kívül a pozitív, illetve a negatív irányú tartományban.

10. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének szóródása a társas vállalkozásokban
2003. év**

Ágazat	Mérték- egység	Minimum (alsó decilis)	Átlag	Maximum (felső decilis)
Búza	Ft/t	20909	34757	66112
Szemes kukorica	Ft/t	23221	31502	57543
Őszi árpa	Ft/t	19531	32240	55931
Tavaszi árpa	Ft/t	21936	31273	55282
Triticale	Ft/t	26099	38264	69860
Zab	Ft/t	21605	41473	71015
Napraforgó	Ft/t	37440	56986	85929
Repce	Ft/t	49104	68606	128008
Cukorrépa	Ft/t	6270	9180	14637
Silókukorica	Ft/t	3838	6082	9151
Lucerna	Ft/t	9398	16804	41394

Ennél a csoportosításnál centrumnak tekintettük azokat a gazdaságokat, melyeknél az önköltség nem több, mint 10 százalékkal tért el (plusz-mínusz irányba) az országos átlagtól. A többi üzem pedig a fajlagos költsége alapján vagy a „centrumtól kedvezőbb”, vagy a „centrumtól kedvezőtlenebb” elnevezésű csoportba került. A szóródás bemutatásához pedig az üzemszám helyett jobbnak találtuk a vetésterület alapján történő aránycsoportosítást, mely pontosabban tükrözi a termelési lehetőségek szóródását. A bemutatott táblázatokban természetesen az arányok feltüntetése mellett az adott üzemcsoport önköltségeit is szerepeltetjük (11. és 12. táblázat).

A számítások eredményeit összefoglalva elmondható, hogy az egyéni gazdaságoknál a **búzatermeléssel** hasznosított terület 20 százalékan a centrum körüli önköltséget érték el a termelők, 39 százalékan ettől kedvezőbben alakultak a fajlagos költségek, míg 41 százalék tartozik a kedvezőtlen önköltségű kategóriába. Ettől eltérő arányok figyelhetők meg a többi kalászos gabonánál.

A **rozs** kivételével az önköltség centrumot csak a területek kevesebb, mint 20 százalékan érték el a termelők. A különbség a kedvezőtlenebb önköltségű területekre tevődött inkább át. Ilyen például a tavaszi árpa, ahol a centrumtól magasabb önköltségű kategóriához a területek 50 százaléka tartozik. Nem sokkal marad el ettől (47-48%) az **őszi árpa** és a **durumbúza** területi aránya sem.

11. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének és területi arányának
szóródása az egyéni gazdaságokban
2003. év**

Ágazat	Önköltségek Ft/t			A vetésterület aránya %		
	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlennebb	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlennebb
Búza	25830	35486	53287	39	20	41
Durumbúza	30202	38353	56264	37	15	48
Szemes kukorica	21483	29060	42061	39	17	44
Őszi árpa	22461	29504	43124	39	14	47
Tavaszi árpa	22862	31939	43816	35	15	50
Triticale	27140	37916	61058	37	19	44
Rozs	29525	39174	58062	35	28	37
Zab	26617	40265	61678	37	13	50
Napraforgó	35185	48988	68750	35	21	44
Repce	44360	60967	83305	34	11	55
Cukorrépa	5032	6354	8498	41	15	44
Szója	55198	62091	82350	49	20	31
Silókukorica	3387	5031	9201	35	28	37
Lucerna	10198	16329	31979	52	10	38

12. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének és területi arányának
szóródása a társas vállalkozásokban
2003. év**

Ágazat	Önköltségek Ft/t			A vetésterület aránya %		
	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlennebb	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlennebb
Búza	24625	34841	48392	30	30	40
Szemes kukorica	24760	31304	42620	35	27	38
Őszi árpa	23858	32669	42641	29	36	35
Tavaszi árpa	23703	31243	42698	35	24	41
Triticale	29075	38013	55503	30	38	32
Zab	24036	42311	57444	28	9	63
Napraforgó	42688	57109	72535	25	38	37
Repce	53278	68142	106125	35	34	31
Cukorrépa	6545	9040	13047	21	48	31
Silókukorica	4439	5905	8629	32	32	36
Lucerna	11060	16752	28256	35	33	32

A **kukoricánál** szintén igen alacsony (17%) a centrumhoz tartozó gazdálkodók vetésterület aránya. Az átlagos szinttől kedvezőtlenebb költségfelhasználás történt a terület 44 százalékán, míg 39 százalék volt az, ahol az átlagtól alacsonyabb önköltséget értek el a termelők 2003-ban.

A **napraforgónál** a búzához hasonló arányok alakultak ki, míg a **repcét** az igen szélsőséges értékek jellemzik. Az átlag körüli önköltségen csupán a terület 11 százalékán termeltek a gazdaságok, míg attól drágábban a földek 55 százalékán. Ezek az adatok is egyértelműen jelzik, hogy a két olajos növény költség-jövedelemhelyzete jelentősen eltávolodott egymástól a 2002. és 2003. években.

A **cukorrépánál** ugyancsak a földterület csekély – 15 százalék – részén történt az önköltség centrumot jelző szinten a termelés, míg azon kívül nagyjából azonos arányban (41-44) osztozkodtak a „jó” és a „rosszak”. Egyedül a szójatermelőkről mondható el, hogy a terület nagyobb hányadán (49 százalék) az átlagtól kedvezőbb önköltségen folyt a termék előállítás.

A társas vállalkozásoknál az egyéniéknél többnyire kedvezőbb aránymegoszlások figyelhetők meg. Általánosságban elmondható, hogy az ágazatok többségénél a centrum körül található a vetésterület 30-40 százaléka.

Így például a **búzatermelésnél** megközelítőleg normál eloszlás alakult ki 2003-ban. Ezt közelítő arányok jellemzik a többi kalászos növényt is, mely alól egyedül a zab kivétel. A kukoricánál az egyéni gazdaságokhoz hasonlóan a centrumhoz kapcsolódik a legkisebb (27 százalék) terület, míg a két szélső érték között nagyjából azonos az aránymegoszlás.

Figyelmet érdemel, hogy a **napraforgónál** a területek legnagyobb részén (38%) átlagos önköltséget értek el a gazdaságok, míg a **repcénél** normál eloszlás alakult ki. Szembetűnő, hogy a **cukorrépánál** a területek közel felén (48 százalék) átlagos költségszinten termeltek a gazdaságok. Ez ismételten a más növényekhez viszonyított egységesebb termesztés-technológiára utal.

Ezek az adatok arra hívják fel a figyelmet, hogy nem tagadva ugyan a külső természeti tényezők termelést befolyásoló és ezáltal önköltségre gyakorolt hatását, a termelők kezében még mindig vannak tartalékok a fajlagos költségeken keresztül javítani az eredményes gazdálkodáson.

2.5. A szántóföldi növények értékesítési árai

A szántóföldi növények termelés költségeivel kapcsolatban már említettük, hogy az ágazatok jövedelempozíciója, illetve annak változása befolyásolja a termelőket ráfordításaik mennyiségi és strukturális összetételének megválasztásában. E gazdálkodói magatartás alapvetően abból adódik, hogy az üzemek gazdasági és ágazati szintű eredménye végső soron a kiadások és a bevételek nagyságától, pontosabban

ezek egymáshoz való arányától függ. A két tényezőre viszont nem egyformán tudnak hatni a termelők.

Az önköltségek szóródásai is azt jelezték, hogy az input oldalon a mezőgazdasági vállalkozásoknak még mindig van mozgástere. Ez természetesen nem mond ellent annak a közismert ténynek, hogy a korábbi időszakhoz viszonyítva az utóbbi években e területen szűkültek a lehetőségek, egyre inkább csökkennek a termelők tartalékai. Ugyanakkor az is igaz, hogy az output oldalhoz viszonyítva még mindig itt vannak szabadabb mozgási lehetőségeik a gazdáknak.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a mezőgazdasági termékek árszínvonala 2003-ban összességében 6,1 százalékkal nőtt az előző évhez képest. Ezen belül a növényi termékek árszintje (és ide tartoznak a szántóföldi növények) 20,6 százalékkal emelkedett. Természetesen ez az árnövekedés eltérő mértékben jelentkezett az egyes ágazatokban és gazdaságokban.

A mezőgazdaság termelési szerkezetében – mind a múltban, mind pedig napjainkban – meghatározó szerepet töltenek be a gabonafélék. Ebből következik, hogy az árak és a jövedelmek alakulása alapvetően meghatározza a mezőgazdasági vállalkozások éves eredményét (13. és 14. táblázat).

Hangsúlyozottan igaz volt ez az elmúlt évek során, amikor is szélsőséges árhullámzások jellemezték a gabonapiacot. Az 1998. évi mélypont után 1999-ben már emelkedtek az árak, melyek 2000-ben ugrásszerűen meglódultak. A 30-40 százalékos ármozgások alakultak ki az évek között a jelentősen ingadozó áru kínálat következtében. Ilyen ugrásszerű árnövekedés jellemezte a 2003. évben a gabonapiacot. A katasztrófális árualap-szűkülés hatására országos átlagban a gabonafélék ára 33,3 százalékkal drágult 2002-höz viszonyítva 2003-ban.

A kalászosok közül a **búzát** az egyéni termelők 35, míg a társas vállalkozások 29 százalékkal magasabb áron értékesítették az előző évhez képest. Ez összességében azt eredményezte, hogy a két termelői csoport felvásárlási ára meghaladta a tonnánkénti 30 ezer forintot. Figyelmet érdemel továbbá, hogy az egyéni és a társas gazdaságok azonos árat értek el 2003-ban.

A többi kalászos gabonánál szintén jelentős áremelkedés következett be a vizsgált év során. Ezek közül is kiemelést érdemel a rozs, ahol az egyéniéknél 38, míg a társas vállalkozásoknál 56 százalékkal nőttek az értékesítési árak. A búzához hasonlóan ezeknél a termékeknél is megfigyelhető, hogy a két termelői csoport között elenyésző különbségek alakultak ki 2003-ban, ami döntően az igen erőteljes keresleti piaccal magyarázható.

Megállapítható továbbá, hogy a korábbi évekhez képest napjainkra szorosabb kapcsolat alakult ki a búza és a többi kalászos gabona ármozgásai között. A vezető termék változásait érzékenyebben követi a többi termék. Ez azonban azzal is jár, hogy a kisebb szereppel bíró termékeknél a követés sokszor túlreakcióba is átsapathat. Az

alul, vagy felülértékelt árak pedig a jövedelemkockázat növelésén keresztül kiszámíthatatlanabbá, bizonytalanabbá teszik ezen ágazatok termelését.

Szántóföldi növénytermelésünk ugyancsak meghatározó növénye a **kukorica**. Az ágazat helyzete sajátságosan alakult az elmúlt időszakban. A búzával szemben szerepe mérséklődött az elmúlt évtized derekán, amiben szerepet játszott a csökkenő állatállomány következtében kialakult keresletcsökkenés, valamint a gyengébb hozamokból adódó jövedelmezőségi gondok.

13. táblázat

**A szántóföldi növények értékesítési árainak alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/t	20299	22283	30116	135
Durumbúza	Ft/t	20370	26207	29229	112
Szemes kukorica	Ft/t	18159	21578	31678	147
Őszi árpa	Ft/t	19370	21381	27016	126
Tavaszi árpa	Ft/t	23440	23263	28121	121
Triticale	Ft/t	18687	20274	26943	133
Rozs	Ft/t	18335	20163	27860	138
Zab	Ft/t	23888	22799	26134	115
Napraforgó	Ft/t	58036	61759	50664	82
Repece	Ft/t	50789	50926	53664	105
Cukorrépa	Ft/t	7801	8760	8496	97
Szója	Ft/t	57906	56037	60176	107

Ez az 1996 óta tartó tendencia 2000-ben mérséklődött, amit az akkori árakban tapasztalható különbségcsökkenés is tükrözött. A 2003. évben ez a folyamat részben megismétlődött. Ekkor alig volt eltérés a két ár között, sőt az egyéni termelőknél a kukorica ára volt a magasabb. Mindez adódik abból, hogy a gabonafélék közül a kukorica ára emelkedett a legnagyobb mértékben.

Az **ipari növények** értékesítési árai szintén ellentmondásosan alakultak a 2003. évben. A **napraforgó** 2001 óta tartó árnövekedése megtorpant és az egyéni termelők 18, míg a társas vállalkozások 17 százalékos árveszteséget voltak kénytelenek elkönyvelni 2002-höz viszonyítva. Ezzel mindkét csoportnál ismét 60 ezer Ft/t alá estek vissza az árak, sőt a termelők nem tudták a 2001. évi szintet jellemző árakat sem megkapni termékeikért. Ezzel szemben a repce ára tovább emelkedett (5-7 százalékkal), ami összességében azt eredményezte, hogy drágább lett, mint a napraforgó.

E termékeknél azonban hangsúlyozni kell, hogy az árak nagyságát döntően a gyakran monopolhelyzetben lévő feldolgozó szervezetek határozzák meg. Így azok pénzügyi, gazdasági helyzete, valamint a monopolizált piaci viszonyok alapvetően

meghatározzák a meghirdetett árakat. A mezőgazdasági alapanyagot előállító termelők alkupozíciója ezen ágazatok esetében meglehetősen csekély. Ez részben a többi növényhez képest kötöttebb értékesítési lehetőségekkel is összefügg.

14. táblázat

**A szántóföldi növények értékesítési árainak alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002%
Búza	Ft/t	23502	23721	30594	129
Durumbúza	Ft/t	33878	24750	28928	117
Szemes kukorica	Ft/t	19732	21160	29947	142
Őszi árpa	Ft/t	20945	21674	26776	124
Tavaszi árpa	Ft/t	28104	25993	28732	111
Triticale	Ft/t	19930	20157	27589	137
Rozs	Ft/t	18681	17582	27459	156
Zab	Ft/t	20021	24145	28795	119
Napraforgó	Ft/t	59971	64701	53601	83
Repce	Ft/t	50969	51994	55817	107
Cukorrépa	Ft/t	7974	8595	9523	111
Szója	Ft/t	57072	59923	59578	99

A **cukorrépánál** ellentétes ármozgás következett be 2003-ban. Az egyéni termelőknél 3 százalékkal mérséklődtek az értékesítési árak, a társas vállalkozásoknál ugyanakkor 11 százalékkal nőttek. Ezek döntően a minőségi eltérésekre vezethetők vissza, de természetesen a termelők alkupozíciója és érdekérvényesítő-képessége sem egyforma.

A fehérjenövények közül a kiadványunkban vizsgált **szója** termelői ára a társas vállalkozásokban gyakorlatilag nem változott 2002 és 2003 között. Ezzel szemben az egyéni gazdaságok átlagában 7 százalékos árnövekedés történt a vizsgált évben. Ezzel az átlagár átlépte a tonnánkénti 60 ezer forintot. E terméknél azonban mindig figyelembe kell venni, hogy az állattenyésztés helyzete (igénye), az import fehérjetakarmányok árai mindig is jelentős hatást fognak gyakorolni hazai szójatermelésünkre és ezen belül az értékesítés áraira.

2.6. A szántóföldi növények jövedelemtartalma

A mezőgazdasági ágazatok, illetve tevékenységek (így a szántóföldi növények) eredményeit végső soron a termeléshez felhasznált ráfordítások volumene és azok értéke, valamint az előállított termékekért és szolgáltatásokért kapott bevételek nagysága, pontosabban ezek egymáshoz való viszonya határozza meg. Ez azt jelenti, hogy a mezőgazdasági termékek jövedelme végeredményben az input és az output árak színvonalától függ. Természetesen ezt még módosítják (növelhetik) a

támogatások és az egyéb bevételek nagyságai, valamint a termelés hatékonyságának javítása.

A következőkben röviden összefoglaljuk, hogy a magyarországi tesztüzemek legfontosabb szántóföldi növénytermelési ágazatainak miként alakult a jövedelemhelyzete az elmúlt időszakban.

Ennek bemutatása többféle mutatóval lehetséges, melyek közül egyik a termékek jövedelemtartalma, ami a mezőgazdasági termékek értékesítési árának és az önköltségének a különbségével egyenlő. E mutató tehát gyakorlatilag az árak tisztajövedelem tartalmát fejezi ki, vagyis azt tükrözi, hogy a piaci viszonyok – adott időpontban – biztosították-e a termelők számára a szükséges jövedelmet.

A vizsgált szántóföldi növények jövedelemhelyzete jelentősen romlott a 2002 és 2003 közötti időszakban. Az ágazatok döntő többségében tovább romlott a jövedelempozíció, sőt alig találunk olyan terméket, ahol az árak fedezetet nyújtottak a termelés költségeire (15. és 16. táblázat).

Kifejezetten kedvezőtlen helyzet alakult ki a **kalászos gabona** termelésben. Mindkét termelői körben és minden ágazatban veszteséges volt a termékelőállítás 2003-ban. Egyedül az őszi árpa az, ahol a veszteség mértéke az előző évhez képest nem nőtt, hanem a magasabb árak következtében csökkent. A keresleti piac miatt jelentősen megugró árak tehát nem tudták kompenzálni a költségnövekedéseket.

A termékcsoport vezető növényénél, a **búzánál** az egyéni termelőknél 5588 forint veszteség keletkezett tonnánként, míg a társas vállalkozásoknál 4163 forint. Kifejezetten kedvezőtlen a **rozs**, a **triticale** és a **zab** jövedelempozíciója, ahol mindkét termelői csoportnál a veszteség meghaladja a tonnánkénti 10 ezer forintot, sőt a társas vállalkozásoknál, a rozs esetében ez inkább a 20 ezer forinthez áll közelebb.

Ezek az adatok arra hívják fel a figyelmet, hogy napjainkban a felvásárlási árak önmagukban nem elegendők a kalászos gabonáknál a jövedelem biztosítására. Ez azért hangsúlyos kérdés, mert Uniós csatlakozásunkkal, illetve az ezzel együtt megvalósuló támogatások hatására kialakuló ármozgások alapvetően nem vezetnek majd látványos általános áremelkedéshez. Épp ezért kívánatos lenne, hogy a termelés hatékonyságának javításával olyan önköltségeket érjünk el, amelyek többé-kevésbé megtérülnek az árakban. Ekkor a támogatás tényleg jövedelmet tud biztosítani a termelőknek, mert különben árkompenzációra cserélődik a támogatás és így nem segíti a termelés fejlesztését. (Ezek részben tükröződnek is a 2004. évi előzetes adatokból.)

A **kukorica** jövedelempozíciója ellentmondásosan alakult 2003-ban. Az egyéni termelőknél a magas árak jövedelmezővé tették a termelést, sőt a tonnánként elért 2487 forint közel négyszerese az előző évi szintnek. A társas vállalkozásoknál azonban továbbra is veszteséges volt az ágazat, de itt is a növekvő felvásárlási árak következtében javult a relatív jövedelempozíció az előző évhez viszonyítva, vagyis kisebb volt a termelők vesztesége.

15. táblázat

**A szántóföldi növények jövedelemtartalmának alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Búza	Ft/t	-797	-2773	-5588
Durumbúza	Ft/t	-1356	1554	-11722
Szemes kukorica	Ft/t	463	642	2487
Őszi árpa	Ft/t	-2886	-5075	-3323
Tavaszi árpa	Ft/t	-1390	-449	-3796
Triticale	Ft/t	-1269	-5582	-12458
Rozs	Ft/t	-7600	-6120	-11958
Zab	Ft/t	-2000	-5061	-14988
Napraforgó	Ft/t	14026	12817	1714
Repce	Ft/t	6303	-6967	-7906
Cukorrépa	Ft/t	2575	2875	1877
Szója	Ft/t	6381	2916	-2679

16. táblázat

**A szántóföldi növények jövedelemtartalmának alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Búza	Ft/t	1942	-2644	-4163
Durumbúza	Ft/t	2290	-2144	-5219
Szemes kukorica	Ft/t	530	-1863	-1555
Őszi árpa	Ft/t	249	-7504	-5464
Tavaszi árpa	Ft/t	1764	1001	-2541
Triticale	Ft/t	258	-7092	-10675
Rozs	Ft/t	-7660	-17332	-18160
Zab	Ft/t	-3783	-3476	-12678
Napraforgó	Ft/t	6789	8825	-3385
Repce	Ft/t	918	-7920	-12789
Cukorrépa	Ft/t	3127	2066	343
Szója	Ft/t	2922	5395	-2611

Az **olajos növényeknél** szintén kedvezőtlen kép alakult ki 2003-ban. Az egyéni termelőknél minimális szintre esett vissza a **napraforgó** jövedelemtartalma (1714 Ft/t), míg a társas vállalkozásoknál a csökkenő árak már nem nyújtottak fedezetet a felmerült költségekre. A **repcénél** még súlyosabb gondok jelentkeztek. Mindkét termelői csoportnál tovább nőttek a veszteségek, melyek a társas vállalkozásoknál már meghaladták a tonnánkénti 10 ezer forintos szintet is.

A **cukorrépa** az egyedüli növény, ahol az üzemek átlagában pozitív eredmény képződött 2003-ban. Azt azonban hangsúlyozni kell, hogy mindössze ennyi ami kedvező jelenségként értékelhető, mert az egyéni által elért 1877 és társas vállalkozásokat jellemző 343 forintos tonnánkénti jövedelem egyáltalán nem tekinthető elfogadható színvonalúnak.

A rendkívüli időjárás a szójatermelőket sem kímélte. A termés kiesések miatt megnövekedett önköltségek nem térültek meg a felvásárlási árakban, így mindkét termelői körben 2600 forint körüli tonnánkénti veszteség képződött 2003-ban.

2.7. A szántóföldi növények ágazati eredménye

Az ágazatok jövedelemhelyzete – közismerten – a kiadások és a bevételek nagyságától, ezek egymáshoz való viszonyától függ. Ez utóbbiak mértékét pedig döntően az értékesítési árak, pontosabban az értékesítésből származó bevételek határozzák meg. Emellett azonban fontosak az ágazatokhoz kapcsolható támogatások és egyéb bevételek szerepe is. Láttuk ugyanis, hogy a termékek többségénél az értékesítés után kapott bevételek elmaradtak a termék-előállítás költségeitől.

A következőkben röviden összefoglaljuk, hogy miként alakultak a szántóföldi növények ágazati eredményei az elmúlt időszakban. A mutató kiszámítását és tartalmát a módszertani részben részletesen összefoglaltuk, itt most csak annyit kívánunk megismételni, hogy az ágazati eredmény kiszámításánál valamennyi, az ágazathoz kapcsolódó kiadási és bevételi tétel figyelembevételre került.

A növénytermelés jövedelemhelyzetének megítélésénél – az elmondottakon túl – még egy fontos szempontra kívánjuk ráirányítani a figyelmet. Ez pedig a föld szerepének a kérdése. Közismert ugyanis, hogy a termőföld az agrártermelés legfontosabb, semmi mással nem pótolható, de évről-évre termőerejében megújítható termelési eszköze. Hazánk természeti erőforrásokban szegény, ezért a termőföld jelentőségét az erőforrások között kiemelten kell hangsúlyozni, és a termőföldet ennek megfelelően kell kezelni. Azt, hogy a gazdálkodók a földdel összefüggő potenciális lehetőségeket ki is használják, vagyis a rendelkezésükre álló földterületet (akár saját, akár bérelt) meg is műveljék, alapvetően az érdekeltségi viszonyok döntenek el. A területegységre vetített ágazati eredmények tehát az általános jövedelmi helyzeten túl egyben a termőföld kihasználását, illetve hasznosulását is tükrözik.

Az ágazati eredmények összességében a jövedelemtermelő képességnél tapasztalt tendenciákat követik a szántóföldi növénytermelésben. Ennek megfelelően a gabonafélék többnyire jelentős eredménykiesést okoztak, míg az ipari növények (a repcét kivéve) többletbevételt biztosítottak a mezőgazdasági termelőknek 2003-ban az előző évhez viszonyítva (17. és 18. táblázat).

17. táblázat

**A szántóföldi növények ágazati eredményének alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Búza	Ft/ha	4141	3214	-5616
Durumbúza	Ft/ha	-61	17061	-18655
Szemes kukorica	Ft/ha	11497	15208	18763
Őszi árpa	Ft/ha	-3248	-3327	257
Tavaszi árpa	Ft/ha	1694	10193	-2098
Triticale	Ft/ha	3727	-3443	-14134
Rozs	Ft/ha	-13281	-7544	-13951
Zab	Ft/ha	3503	-2362	-17575
Napraforgó	Ft/ha	36678	36788	11973
Repcé	Ft/ha	20090	-206	-7862
Cukorrépa	Ft/ha	121344	131302	82969
Szója	Ft/ha	22517	20210	6522

18. táblázat

**A szántóföldi növények ágazati eredményének alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Búza	Ft/ha	12922	-4776	-3758
Durumbúza	Ft/ha	12513	-7223	-10315
Szemes kukorica	Ft/ha	6769	-5960	2052
Őszi árpa	Ft/ha	4360	-16190	-5794
Tavaszi árpa	Ft/ha	12924	7524	1539
Triticale	Ft/ha	2310	-14746	-11594
Rozs	Ft/ha	-10439	-26318	-17015
Zab	Ft/ha	-9609	-2053	-16043
Napraforgó	Ft/ha	16584	19978	829
Repcé	Ft/ha	6864	-6693	-10742
Cukorrépa	Ft/ha	157604	98710	19059
Szója	Ft/ha	6308	15282	951

Az egyéni gazdaságok adatait tekintve elmondható, hogy a támogatásokat és az egyéb bevételeket is figyelembe véve az őszi árpánál már pozitív eredményt értek el a termelők. A rendkívül kedvezőtlen esztendőt tükrözi, hogy a többi kalászos gabonánál a támogatásokkal együtt megmaradt az ágazati veszteség. Ezek az áron felüli bevételek tehát csak mérsékelni tudták az eredményromlást. Pozitív maradt a kukoricaágazat kiadás-bevétel szaldója, sőt az eredmények meghaladták a 2002. évi szintet.

A társas vállalkozások gabonatermelésében összetett eredményváltozás figyelhető meg 2003-ban. A tavaszi árpa és a kukorica kivételével minden ágazat veszteséges volt. Ennek mértéke azonban a durumbúzát és a zabot kivéve kisebb volt, mint 2002-ben. Ennek okait egyértelműen a magasabb támogatásokban kell keresnünk, melyet a mellékletekben közölt adatok tükröznek.

Az azonban kétségtelenül igaz, hogy ezek a nagyobb támogatások többnyire csak a veszteség mérséklésére nyújtottak segítséget. Az ipari növényeknél ugyancsak összetett kép figyelhető meg a 2003. évi adatoknál. Mindhárom növénynél romlottak az ágazati eredmények, úgy az egyéni, mint a társas gazdaságokban. Azt azonban kedvezőnek ítéltjük, hogy a **napraforgó** és a **cukorrépa** termelést pozitív eredménnyel zárták a termelők és csupán a **repce** volt veszteséges.

A **szója** ágazatot vizsgálva ugyancsak pozitív eredményt értek el a gazdaságok, ami azt jelenti, hogy az árakban meglévő jövedelemhiányt a támogatásokkal kompenzálni tudták a termelők. Természetesen a hektáronként elért 6500 és 951 forint ágazati eredmény igen szerény, de a 2003. évi rendkívüli aszálykárok miatt ezt már kedvezőnek kell tekinteni.

2.8. A szántóföldi növények jövedelmezősége

A mezőgazdasági termékek jövedelemtartalma, az ágazatok eredményei pontosan jelezték, hogy egy adott időszakban miként alakul a jövedelemhelyzet, és ebből adódóan hogyan változtak a termelők érdekeltségi viszonyai.

Emellett az is lényeges kérdés, hogy a termelők rendelkezésére álló erőforrások hogyan hasznosulnak a különböző termékek előállításával. A költségarányos ágazati eredmények tehát választ adhatnak arra a kérdésre, hogy az ágazatok egymással összevethető jövedelempozíciója miként alakul egy adott időszakban.

A rendelkezésünkre álló adatokból általánosságban megállapítható, hogy 2002-höz viszonyítva 2003-ban a szántóföldi növénytermelés ágazatainak döntő többségénél romlott a jövedelmezőségi szint. Ezeknél ugyanis a 100 Ft termelési költségre jutó eredmények kedvezőtlenebbül alakultak, mint korábban (19. és 20. táblázat).

19. táblázat

A szántóföldi növények 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Búza	Ft	4,53	3,62	-6,09
Durumbúza	Ft	-0,07	18,32	-18,30
Szemes kukorica	Ft	9,76	13,31	15,93
Őszi árpa	Ft	-3,56	-4,19	0,32
Tavaszi árpa	Ft	2,18	13,96	-2,75
Triticale	Ft	5,19	-4,66	-17,92
Rozs	Ft	-16,77	-10,90	-18,33
Zab	Ft	4,99	-3,25	-24,09
Napraforgó	Ft	41,05	38,74	12,47
Repce	Ft	20,71	-0,23	-8,01
Cukorrépa	Ft	51,76	52,92	30,45
Szója	Ft	22,47	20,44	6,12

20. táblázat

A szántóföldi növények 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása a társas vállalkozásokban

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Búza	Ft	13,13	-4,78	-3,59
Durumbúza	Ft	12,84	-7,76	-9,27
Szemes kukorica	Ft	5,22	-4,35	1,54
Őszi árpa	Ft	5,00	-18,19	-6,27
Tavaszi árpa	Ft	14,98	9,09	1,76
Triticale	Ft	3,28	-17,70	-13,72
Rozs	Ft	-18,08	-42,51	-25,44
Zab	Ft	-13,36	-2,62	-18,87
Napraforgó	Ft	16,19	18,55	0,74
Repce	Ft	7,52	-6,89	-9,29
Cukorrépa	Ft	65,93	35,51	6,82
Szója	Ft	5,41	12,96	0,77

A gabonáknál gyakorlatilag veszteséges volt a termelés, illetve ahol képződött eredmény, ott is igen alacsony volt ennek költségarányos színvonala. Egyedül csak az egyéni gazdaságok kukoricatermelése kivétel ez alól. Itt az 100 forint termelési költségre jutó ágazati eredmény 16 százalékos szintet ért el, ami több év átlagát is figyelembe véve kedvezőnek mondható.

Jövedelmezőség tekintetében még az egyéni termelők napraforgó és cukorrépa termelését kell kiemelni. Az előbbinél 12,5 százalékos jövedelemrátát értek el a gazdaságok 2003-ban és kifejezetten magas 30,5 százalékot a cukorrépa esetében. A többi növénynél azonban már többnyire 10 százalék alatt maradt a jövedelmezőségi szint.

2.9. A szántóföldi növények fedezeti hozzájárulása

A korábbiakban már említettük, hogy a mezőgazdasági ágazatok jövedelemhelyzetének bemutatása többféle mutatóval lehetséges. Az előző részekben ezek közül összefoglaltuk és röviden elemeztük, hogy miként alakult az egyes termékek jövedelemtartalma, eredménye és jövedelmezősége az elmúlt három év során a tesztüzemi gazdaságok átlagában. A következőkben még egy jövedelemmutatóra kívánunk kitérni. Ez pedig az ágazatok fedezeti hozzájárulása. Tesszük ezt azért, hogy az olvasó számára még több információt juttassunk el ezen kiadványon keresztül, hiszen számos gazdasági döntéshez elegendő az ágazatok fedezeti hozzájárulásának ismerete, sőt egyes kérdésekben csak ezek alapján tudunk helyes döntést hozni.

A másik fontos kérdés, ami miatt külön is kitérünk ezekre az adatokra, az az, hogy ezek az információk képezik a **Standard Fedezeti Hozzájárulás** (SFH) értékeinek alapját. Az Európai Unió tagországaiban és 2001-től hazánkban is a mezőgazdasági vállalkozások üzemméret és tevékenység szerinti csoportosítása ezen ágazati, ágazatcsoport adatok alapján történik. A módszertani fejezetben részletesen összefoglaltuk ezen mutató tartalmát és kiszámítási módját. Itt csak annyit kívánunk megemlíteni, hogy a közölt táblázatokban az EU-ban alkalmazott mutatót szerepeltetjük, vagyis a termelési értékből csak a közvetlen változó költségek kerültek levonásra.

A jövedelemhelyzetről már az eddig elmondottakból értelemszerűen következik, hogy a **gabonafélék** döntő többségénél csökkentek a fedezeti hozzájárulások 2002 és 2003 között. Ennek okairól már szóltunk, így ezeket nem kívánjuk megismételni. Említést érdemel viszont, hogy a két termelői csoport adatait figyelembe véve 2002-ben a gabonák FH-ja hektáronként 17 ezer és 79 ezer forint között szóródott, addig 2003-ban 35-87 ezer forint között helyezkedtek el az értékek. Az intervallum szűkülése és ezen belül is az alsó érték növekedése azt jelzi, hogy az aszály miatti veszteségek mérséklésére a változó költségek csökkentésével reagáltak a termelők (21. és 22. táblázatok).

Továbbra is megfigyelhető, hogy az abszolút értékek között az FH-k tekintetében legkisebbek a két termelői csoport között az eltérés, ami az állandó költségekben meglévő különbségek nagyobb voltát jelenti.

21. táblázat

**A szántóföldi növények fedezeti hozzájárulásának alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003
Búza	Ft/ha	59644	57656	51260
Durumbúza	Ft/ha	58285	65405	45601
Szemes kukorica	Ft/ha	75856	79362	87953
Őszi árpa	Ft/ha	55454	46668	53368
Tavaszi árpa	Ft/ha	57150	61221	47550
Triticale	Ft/ha	49108	44813	37877
Rozs	Ft/ha	51196	42233	41512
Zab	Ft/ha	52293	50625	38371
Napraforgó	Ft/ha	91332	96085	71785
Repce	Ft/ha	83071	51834	53080
Cukorrépa	Ft/ha	261114	277999	242943
Szója	Ft/ha	72806	71918	64420
Silókukorica	Ft/ha	79337	101110	89002
Lucerna	Ft/ha	75763	83143	42434

22. táblázat

**A szántóföldi növények fedezeti hozzájárulásának alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003
Búza	Ft/ha	71529	55579	62230
Durumbúza	Ft/ha	79681	47417	48014
Szemes kukorica	Ft/ha	79273	70091	81000
Őszi árpa	Ft/ha	62884	41235	55121
Tavaszi árpa	Ft/ha	65598	59854	60942
Triticale	Ft/ha	48711	42498	45081
Rozs	Ft/ha	29305	16597	35028
Zab	Ft/ha	40292	54502	47488
Napraforgó	Ft/ha	80508	84095	70580
Repce	Ft/ha	58239	47336	53405
Cukorrépa	Ft/ha	294624	259818	175434
Szója	Ft/ha	88608	88193	68458
Silókukorica	Ft/ha	92292	76606	78305
Lucerna	Ft/ha	65357	61728	58287

Az olajos növények romló jövedelempozícióját tükrözi, hogy a **napraforgó** fedezeti hozzájárulása ugyan meghaladta a búzáét, de a kukoricáétól már elmaradt. Az elmúlt évekhez hasonlóan 2003-ban is a legnagyobb fedezetet a cukorrépánál figyelhetjük meg a szántóföldi növények közül. Az egyéni gazdák által elért hektáronkénti 242 ezer és a társas vállalkozások 175 ezer forintos FH-ja kifejezetten magasnak tekinthető.

A **tömegetakarmányok** jövedelemhelyzetét nem vizsgáltuk (csak költségeit), mivel ezeket elsősorban saját felhasználásra termelik a gazdaságok, és így piaci forgalmuk csekély. A fedezeteket azonban ezeknél az ágazatoknál is kiszámítottuk, és ezen termékek FH-ja 42 és 89 ezer forint között mozgott 2003-ban.

3. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő költség- és jövedelemhelyzete

A kertészeti kultúrák termelése fontos szerepet tölt be a magyar mezőgazdaságban. A zöldségfélék 2002-höz hasonlóan 2003-ban is a szántóterület 2,5 százalékát foglalták el, ami 108 ezer hektárt jelent. Ez a terület valamivel kisebb a silókukorica területénél, de meghaladja a cukorrépa és burgonya együttes területét. A gyümölcsök termőterülete 98 ezer hektár, míg a szőlő 93 ezer hektár volt. Ezen túlmenően 96 ezer hektár a kert művelési ág termőterülete, amelyen döntően zöldség- és gyümölcs, valamint szőlő termelés folyik. Ezek az adatok érzékeltetik, hogy a zöldségek és gyümölcsök költség- és jövedelemhelyzetének vizsgálata szintén fontos területe az ágazati elemzéseknek.

A **kertészeti ágazatok** költség- és jövedelemviszonyait elsősorban az egyéni gazdaságok adatai alapján mutatjuk be. Ezek az ágazatok döntően jövedelmezőségi okok miatt ugyanis visszaszorultak a társas vállalkozások termelési szerkezetében. Ez a folyamat már a 90-es évek előtt is megfigyelhető volt. A tesztüzemi hálózat gazdaságainál ugyanez a helyzet, ezen ágazatok többnyire az egyéni gazdaságok termelési szerkezetében találhatóak. Ezért az üzemkiválasztásnál is mindössze arra vállalkozhattunk, hogy zöldség- és gyümölcstermelő üzem kerüljön a mintába. Ezen ágazatok tehát nem fedik le teljes mértékben a hazai termelési szerkezetet, de ennek ellenére a rendelkezésünkre álló adatokat közöljük kiadványunkban, remélve, hogy ezzel is segítjük az ez iránt érdeklődők munkáját, továbbá azoknál az ágazatoknál ahol értékelhető adatok álltak rendelkezésünkre a társas gazdaságokról szintén közreadjuk azokat. A két termelői csoport ágazati struktúrája tehát nem egyezik meg, valamint az idősoros adatok sem állnak mindig rendelkezésre. Ezen túlmenően a korábbi évekhez képest az egyéni termelőknél is növeltük a bemutatott ágazatok számát.

3.1. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő termelési költségei

A **zöldségfélék** termelési költségeit vizsgálva megállapítható, hogy az ágazatok többségénél jelentős változások történtek 2002 és 2003 között. A megfigyelt kultúrák többségében nőttek a területegységre jutó költségek, ezek közül is kiemelkedően változott az egyéni gazdaságban a zöldborsóé (47%), a fűszerpaprikáé (44%) és a paradicsomé (23%), valamint a társas vállalkozásokban a paradicsomé (35%), de a csemegekukoricáé is 10 százalékot meghaladóan változott mindkét gazdaságtípusban. Ezzel szemben az egyéni gazdaságokban a zöldpaprika, a vöröshagyma, a görögdinnye költségei 3-5 százalékkal, míg a fejes káposztáé 12 százalékkal csökkentek. A lefelé történő elmozdulások, mint látható, szerényebb mértékűek voltak. Ez alól csak egy kivételt találunk, a társas gazdaságokban a vöröshagymát, ahol 30 százalékkal voltak alacsonyabbak az előző évinél a költségek, de itt a 2002. éviéek voltak drasztikusan magasak. Valójában a hektáronkénti 529 ezer forintos érték még a csökkenés ellenére is magasnak tekinthető. A megfigyelt zöldségek nagyfokú költség hullámlásában elsősorban a 2003. évi aszály játszott szerepet, ami az eltérő tenyészidőszakok miatt a

különböző fajokkal foglalkozó termelőket különbözőképpen érintette. E növényi kultúrák ugyanis öntözés nélkül gyakorlatilag nem fejlődhetek volna (23. és 24. táblázat).

23. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő termelési költségének alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	Ft/ha	481041	491033	507091	103
Zöldborsó	Ft/ha	170097	173635	254437	147
Paradicsom	Ft/ha	565738	544941	669069	123
Zöldpaprika	Ft/ha	-	787281	749902	95
Fűszerpaprika	Ft/ha	-	436641	629802	144
Vöröshagyma	Ft/ha	562439	437717	426006	97
Görögdinnye	Ft/ha	471022	485034	461015	95
Fejes káposzta	Ft/ha	596430	685673	606688	88
Csemegekukorica	Ft/ha	-	251660	284180	113
Alma	Ft/ha	473283	550631	535962	97
Borszőlő	Ft/ha	363524	356965	371031	104

24. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő termelési költségének alakulása a társas gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	Ft/ha	424043	470121	386398	82
Zöldborsó	Ft/ha	190926	262545	280497	107
Paradicsom	Ft/ha	-	618914	832963	135
Vöröshagyma	Ft/ha	-	760665	528672	70
Csemegekukorica	Ft/ha	-	295940	330330	112
Alma	Ft/ha	303367	612576	489703	80
Borszőlő	Ft/ha	406661	379764	326139	86

A termelési költségek alakulásával kapcsolatban fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy e növények a nagy szántóföldi kultúráknál lényegesen nagyobb ráfordításigényük miatt, csak azoknál ötször-tízszer magasabb költségszint mellett állíthatók elő, átlagosan 400-600 ezer forintért hektáronként. Ez alól mindössze a zöldborsó és a fejeskáposzta jelent kivételt, ezeké ugyanis még 300 ezer forint alatt marad a vizsgált évben.

Az ültetvények közül az **almát** és a **borszőlőt** vontuk be vizsgálataink körébe. E növények fejlődésére is kedvezőtlenül hatottak a 2003. évi időjárási viszonyok, a

hideg tél után, áprilisban több hullámban fagy pusztított, majd ezeknél is fokozta a gondokat a nyári szárazság. Mindezek következtében a ráfordítások visszafogásával igyekeztek mérsékelni káraikat a termelők. A már előre láthatóan rosszabb minőségű, apróbb méretű termékekre az egyéni almatermelők 3, míg a társas gazdaságok 20 százalékkal kevesebb összeget fordítottak 2002-höz képest. A szőlőnél, a társas gazdaságokban az almához hasonlóan jártak el és az egyéni gazdaságokban is 4 százalékos költségcsökkenést tapasztaltunk.

A közvetlen változó költségeket vizsgálva elmondható, hogy a költség változások mértéke és iránya részben megegyezik, részben pedig eltér a termelési költséghez viszonyítva. Így például az egyéni termelők burgonya termelésénél a közvetlen változó költségek 17 százalékkal mérséklődtek 2002 és 2003 között, miközben az összes költség 3 százalékkal nőtt. Ez egyértelműen az anyagjellegű ráfordítások visszafogásával magyarázható. Hasonló folyamat figyelhető meg a paradicsomnál, a fűszerpaprikánál is. Kiemelést érdemel továbbá, hogy az egyéni gazdaságokban szembetűnőbbek az eltérések a két költségelem között, ami a tudatosabb ráfordítás-gazdálkodásra utal.

25. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő közvetlen változó költségének alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	Ft/ha	248095	269093	223842	83
Zöldborsó	Ft/ha	72816	78560	98513	125
Paradicsom	Ft/ha	287941	252484	175564	70
Zöldpaprika	Ft/ha	-	394495	264901	67
Fűszerpaprika	Ft/ha	-	254101	196279	77
Vöröshagyma	Ft/ha	185681	205343	121686	59
Görögdinnye	Ft/ha	239047	227881	185226	81
Fejes káposzta	Ft/ha	374594	431147	247717	57
Csemegekukorica	Ft/ha	-	96101	116400	121
Alma	Ft/ha	158494	181704	173054	95
Borszőlő	Ft/ha	113690	101535	87382	86

Mindezek a kertészi termékeknél megfigyelt költség alakulások szintén megerősítik a szántóföldi növényeknél leírtakat. Nevezetesen azt, hogy a termelők az évközi pozitív, de főleg negatív hatásokra többnyire a változó (anyagjellegű) ráfordításaikkal tudnak a leggyorsabban és a legközvetlenebbül érdemben reagálni, amivel végső soron az eredmény alakulását tudják befolyásolni.

26. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő közvetlen változó költségének alakulása
a társas gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	Ft/ha	257718	247922	206965	83
Zöldborsó	Ft/ha	90714	128890	111007	86
Paradicsom	Ft/ha	-	232151	279980	121
Vöröshagyma	Ft/ha	-	459890	288343	63
Csemegekukorica	Ft/ha	-	151855	164420	108
Alma	Ft/ha	119681	231332	172913	75
Borszőlő	Ft/ha	189359	111768	113816	102

3.2. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő hozamai

A zöldségek, de főleg a gyümölcsök a szántóföldi növényeknél is érzékenyebbek a környezeti, főleg időjárási tényezőkre. Ezért ezeknél az ágazatoknál az átlaghozamok ingadozása sokkal nagyobb az egyes évek között. Emellett ebben a termékkörben az átlagtermések számbavétele is nagyobb gondot okoz. A termeléstecnológiai változatok igen széles skálán mozognak a zöldségeknél és gyümölcsöknél, ami szintén jelentős terméseredmény különbségeket jelent. A termelők körében végzett technológia váltások is eredményezhetnek tehát ingadozásokat az egyes évek között. Például magról vagy dughagymáról történő vöröshagyma termesztés, fűrtös vagy kígyóborka, síkfóliás vagy hagyományos paradicsomtermelés, stb. Ezekre a különbségekre a jelenlegi információs rendszerek még nem tudnak kielégítő válaszokat adni.

A leírtakat is figyelembe véve összességében elmondható, hogy a kertészeti ágazatok hozamai eltérően változtak 2003-ban az előző évhez viszonyítva (27. és 28. táblázat).

Kifejezetten jó évet zártak a **paradicsom** termelők. A 2002-es évhez képest több mint másfélszeresére (egyéniek 160%, társas gazdaságok 139%) emelkedtek az átlagtermések, és a termelők átlagában hektáronként 40-50 tonna közötti eredmény jónak mondható. Ugyancsak kedvező hozamokat produkáltak az egyéni gazdák a **fejeskáposzta** és valamennyien a **csemegekukorica** termelésben is 2003-ban.

A **zöldborsó** termelők már szerényebb teljesítményeket tudnak felmutatni. Az egyéni termelők ugyan 3 százalékkal növelték hozamaikat, de a társas gazdaságokban 2 százalékos csökkenés következett be.

A **burgonya** és a **zöldpaprika** esetében jelentősen elmaradtak az előző évi eredményektől a termelők, de az év legnagyobb vesztesége a **vöröshagymánál** jelentkezett, ahol a hozamok gyakorlatilag a felére estek vissza. A megfigyelt zöldségfélék közül csupán a **fűszerpaprikánál** sikerült nagyjából elérni a 2002. év átlagterméseit.

27. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő átlagos hozamának alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	t/ha	18,27	21,51	16,03	75
Zöldborsó	t/ha	4,58	3,70	3,82	103
Paradicsom	t/ha	21,00	26,41	42,14	160
Zöldpaprika	t/ha	-	27,53	16,56	60
Fűszerpaprika	t/ha	-	8,50	8,53	100
Vöröshagyma	t/ha	29,76	16,55	12,87	78
Görögdinnye	t/ha	15,01	26,83	16,30	61
Fejes káposzta	t/ha	32,53	21,88	29,76	136
Csemegekukorica	t/ha	-	13,22	15,50	117
Alma	t/ha	22,73	15,64	18,88	121
Borszőlő	t/ha	9,37	6,42	7,29	114

28. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő átlagos hozamának alakulása a társas gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	t/ha	19,59	17,88	14,97	84
Zöldborsó	t/ha	4,92	5,35	5,25	98
Paradicsom	t/ha	-	35,63	49,46	139
Vöröshagyma	t/ha	-	24,64	13,68	56
Csemegekukorica	t/ha	-	15,02	16,42	109
Alma	t/ha	15,30	25,66	17,36	68
Borszőlő	t/ha	11,67	6,87	8,64	126

Az **ültetvényeknél** a 2002. évhez képest jelentősen változtak az átlagtermések. Az egyéni termelőknél gyakorlatilag mind az **alma**, mind a **borszőlő** hozama növekedett 2003-ban, bár valójában nem beszélhetünk javulásról, hiszen a 2002. évben igen alacsonyok voltak a hozamok, sőt a 2001. évi kedvezőnek mondható eredmények is csak belföldi körülmények között mutattak elfogadható képet. Amennyiben a versenytársakkal hasonlítjuk össze ezeket az értékeket, akkor lehangolóak az eredményeink. Ezt azért tartjuk fontosnak hangsúlyozni, mert hiába van előnyünk a

költségfelhasználás oldalán az EU-tagországok gazdáival szemben, ha az alacsony hozamok miatt nem tudjuk azokat kihasználni. Nem beszélve arról, hogy az input árakban meglevő előnyünk már így is fokozatosan eltűnik.

3.3. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő önköltségei

A kertészeti termékek – mint említettük – időjárástól függő hozamingadozásai nagyobbak, mint a szántóföldi növényeké, ezért ezeknél az ágazatoknál még nehezebb a gazdálkodóknak a ráfordítás-hozam viszonyok optimalizálása. A ráfordítások visszafogásával sokszor már csak az irreálisan magas önköltség kialakulásokat tudják mérsékelni, ezen túlmenően pedig a veszteségeket csökkenteni.

Részletesen áttekintve a termékek 2003. évi önköltségeit, elmondható, hogy a kedvező hozamoknak köszönhetően az egyéni termelők által előállított **fejeskáposzta** (65%) és a **paradicsom** (76%) fajlagos költsége számottevően a 2002. évi szint alá csökkent. Ezáltal egy kilogramm káposztát 20, a paradicsomot kevesebb, mint 16 forintért termeltek meg a gazdák. E termelői körben ugyancsak mérséklődött a **csemegekukorica** önköltsége 2003-ban. Ezeknél a termékeknél is egyértelműen a hozam javulás okozta a kedvező változást (29. és 30. táblázat).

29. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő önköltségének alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	Ft/t	26333	22833	31690	139
Zöldborsó	Ft/t	42356	46869	66672	142
Paradicsom	Ft/t	26941	20918	15878	76
Zöldpaprika	Ft/t	-	28598	45275	158
Fűszerpaprika	Ft/t	-	51346	73792	144
Vöröshagyma	Ft/t	18900	26446	33745	128
Görögdinnye	Ft/t	31697	18075	28275	156
Fejes káposzta	Ft/t	18335	31713	20628	65
Csemegekukorica	Ft/t	-	19036	18315	96
Alma	Ft/t	22091	35634	29588	83
Borszőlő	Ft/t	39772	55944	51364	92

Az említett ágazatokkal szemben igen jelentősnek mondható, 56-58 százalékos mértékben nőttek a **zöldpaprika** és **görögdinnye** fajlagos költségei, de 40 százalék körüli volt a **fűszerpaprika**, a **zöldborsó** és a **burgonya** önköltség növekedése is és mindössze a **vöröshagymánál** maradt 30 százalék alatt a változás mértéke.

A társas gazdaságokban az önköltségek változásának mértéke kisebb volt, mint az egyéni termelőknél 2003-ban.

30. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő önköltségének alakulása
a társas gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Burgonya	Ft/t	21644	26287	25698	98
Zöldborsó	Ft/t	38801	49620	53378	108
Paradicsom	Ft/t	-	17374	16999	98
Vöröshagyma	Ft/t	-	30873	38656	125
Csemegekukorica	Ft/t	-	20019	20092	100
Alma	Ft/t	23393	23869	28604	120
Borszőlő	Ft/t	34855	55273	37759	68

Az ültetvényeknél döntően a 2003. évinél kedvezőbb hozamok következtében (a társas vállalkozások almatermelése kivételével) jelentős mértékben csökkentek a fajlagos költségek. Az egyéni termelők átlagában az **almát** 17 százalékkal olcsóbban állították elő 2003-ban, mint az előző évben. Ez kilogrammonként 30 forint alatti önköltség kialakulását okozta. A társas vállalkozásokban a 20 százalékos növekedés ellenére a fajlagos költség szintén 30 forint alatt maradt.

A **borszőlőnél** az egyéni termelők 8, míg a társas vállalkozások 32 százalékkal csökkentették költségeiket, ami szintén a 2002. évinél magasabb hozamokra vezethető vissza. A zöldség- és gyümölcsféléknél a tesztüzemi minta nagysága (két ágazatot kivéve) alapvetően csak átlagos tendenciák vizsgálatát teszi lehetővé. A szántóföldi növényeknél bemutatott szórásvizsgálatot ezen a mintán megalapozottan nem tudtuk elvégezni, illetve a kapott eredmények nem elégségesek általános tendenciák levonására, csupán egyedi vizsgálatokhoz nyújtanak támpontot. Ebből adódóan ennél a termékcsoportnál a szóródásvizsgálat eredményeinek közlésétől eltekintünk.

3.4. A zöldségek, az alma és a borszőlő értékesítési árai

A mezőgazdasági termékek termelői árszínvonalának 2002 és 2003 közötti 6,1 százalékos átlagos növekedésén belül a növénytermelési és kertészeti termékek árai 20,6 százalékkal nőttek. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a zöldségféléknél éves átlagban 7,6 százalékkal emelkedtek a termelői árak, ettől magasabb 16,7 százalékos növekedést mértek a gyümölcsök és a borszőlő átlagában a vizsgált időszakban.

Természetesen ezek az átlagos változások – hasonlóan a szántóföldi növényekhez – a kertészeti termékekénél is ágazatonként differenciáltan jutottak érvényre (31. és 32. táblázat).

31. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő értékesítési árainak alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002%
Burgonya	Ft/t	32529	32756	64969	198
Zöldborsó	Ft/t	70736	50939	57765	113
Paradicsom	Ft/t	32071	24044	17660	73
Zöldpaprika	Ft/t	-	50976	67692	133
Fűszerpaprika	Ft/t	-	56140	70176	125
Vöröshagyma	Ft/t	25856	31340	52460	167
Görögdinnye	Ft/t	39299	19065	17924	94
Fejes káposzta	Ft/t	20333	38640	31611	82
Csemegekukorica	Ft/t	-	20694	19230	93
Alma	Ft/t	30039	33231	36049	108
Borszőlő	Ft/t	46920	45804	58549	128

32. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő értékesítési árainak alakulása
a társas gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Burgonya	Ft/t	29634	33195	48393	146
Zöldborsó	Ft/t	61493	51312	50003	97
Paradicsom	Ft/t	-	14478	13961	96
Vöröshagyma	Ft/t	-	34985	46092	132
Csemegekukorica	Ft/t	-	21758	21049	97
Alma	Ft/t	20729	23918	29455	123
Borszőlő	Ft/t	48461	48502	54179	112

A zöldségek egyik meghatározó növényénél, a **burgonyánál** az egyéni gazdaságokban megduplázódtak, de a társas vállalkozások átlagában is másfélszeresével nőttek az értékesítési árak 2002 és 2003 között. Ez azt is jelenti, hogy a két gazdálkodási formánál a 2002. évi szinte azonos árak 2003-ra jelentősen eltértek egymástól.

A csökkenő hozamok következtében keresleti piac alakult ki a **vöröshagymánál**, a **zöldpaprikánál** és a **fűszerpaprikánál**, ennek következtében az árak 67, 33, illetve 25 százalékkal haladták meg a 2002. évi szintet. A többi vizsgált zöldségnél árcsökkenés történt 2003-ban. Ezek közül legdrasztikusabb változás (27%) a **paradicsom** termelőket érte, aminek következtében a felvásárlási árak ismét 18 forint/kg körüli szint alá estek vissza.

Az **alma** és a **borszőlő** esetében kiegyenlítettebb változás figyelhető meg. Mindkét termelői csoportnál 8-28 százalék közötti mértékben drágultak az árak 2003-ban. Figyelmet érdemel, hogy a szőlő felvásárlási ára 2000-től folyamatosan megközelíti az 50 forint/kg-os szintet, de elérni csak a 2003. évben sikerült. Ez viszont egyben azt is jelenti, hogy az évek óta stagnáló árak nem segítenek az ágazat, illetve a termelők krónikus gondjain.

A kertészeti termékek értékesítési árainak értékelésénél néhány, talán természetesnek tűnő szempontra azért célszerűnek tartjuk még felhívni a figyelmet:

- ezeknél a termékeknél a minőségi eltérések a szántóföldi növényeknél sokkal markánsabban differenciálják a termelői-felvásárlási árakat (pl. I. osztályú és léalma);
- többnyire könnyen romló, nehezebben tárolható árukról van szó, ami a gyors értékesítést indokolja, és ezáltal lerövidül az értékesítési időszak hossza;
- az előzőekkel szoros összefüggésben a fajtaösszetétel ugyancsak jelentős árkülönbségeket okoz az egyes termékeknél, még azonos minőségben belül is, amit tovább differenciál az exportpiacok értékítélete.

3.5. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelemtartalma

A vizsgált **kertészeti termékek** jövedelemtartalma – az előző évektől eltérően – a szántóföldi növényekhez hasonlóan vegyes és összességében kedvezőtlenebb képet mutat 2003-ban. Nagy különbségek alakultak ki az egyes zöldségfélék jövedelemtartalmai között (33. és 34. táblázat).

A termelői felvásárlási árak csak az ágazatok kisebb részében, illetve csak részben fedezték az előállítás költségeit. Így a **zöldborsó** mindkét termelői csoportban, az egyéni termelőknél pedig a **fűszerpaprika** és a **görögdinnye**, míg a társas gazdaságokban a **paradicsom** termelés veszteséges volt. Ezen túlmenően mindkét termelői csoportnál gyakorlatilag felére esett vissza a **csemegekukorica** és az egyéniéknél a **paradicsom** jövedelemtartalma is.

Ezzel szemben kiemelten jónak tekinthetjük a **burgonya** 33 Ft/kg-os, a **zöldpaprika** 22 Ft/kg-os, a **vöröshagyma** 18 Ft/kg-os és a **fejeskáposzta** 10 Ft/kg-os jövedelmét. Mindkét termelői csoporttal összefüggésben elmondható, hogy a vártnál lényegesen alacsonyabb termésmennyiségek ellenére a zöldborsó és a fűszerpaprika termelők veszteségesek voltak, csak a burgonyával és a vöröshagymával foglalkozók tudtak többletbevételre szert tenni.

Az **alma** és a **borszőlő** jövedelemtartalma egyaránt kedvezően változott a vizsgált időszakban. A felvásárlási árak mindkét termékénél fedezetet nyújtottak a felmerült költségekre, sőt a 2002. évinél magasabb árak hatására jövedelmet is biztosítottak az egyéni és társas gazdasági formában termelőknek egyaránt.

33. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelemtartalmának alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft/t	6196	9923	33279
Zöldborsó	Ft/t	28380	4070	-8907
Paradicsom	Ft/t	5130	3126	1782
Zöldpaprika	Ft/t	-	22378	22417
Fűszerpaprika	Ft/t	-	4794	-3616
Vöröshagyma	Ft/t	6956	4894	18715
Görögdinnye	Ft/t	7602	990	-10351
Fejes káposzta	Ft/t	1998	6927	10983
Csemegekukorica	Ft/t	-	1658	915
Alma	Ft/t	7948	-2403	6461
Borszőlő	Ft/t	7148	-10140	7185

34. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelemtartalmának alakulása
a társas gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft/t	7990	6908	22695
Zöldborsó	Ft/t	22692	1692	-3375
Paradicsom	Ft/t	-	-2896	-3038
Vöröshagyma	Ft/t	-	4112	7436
Csemegekukorica	Ft/t	-	1739	957
Alma	Ft/t	-2664	49	851
Borszőlő	Ft/t	13606	-6771	16420

3.6. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő ágazati eredményei

Az előzőekben már említettük, hogy az ágazati eredmény valamennyi a termékhez közvetlenül kapcsolódó kiadási és bevételi tételek különbözetét tükrözi, így az árbevételen kívül a támogatások is figyelembe vételre kerülnek.

Mindezeket tekintve összességében megállapítható, hogy a zöldség- és gyümölcs ágazatok eredménye kedvezőbben alakult, mint amit az árak jövedelemtartalmát vizsgálva láhattunk (35. és 36. táblázat).

35. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő ágazati eredményének alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft/ha	120674	220377	536293
Zöldborsó	Ft/ha	121593	30847	-20439
Paradicsom	Ft/ha	109535	88997	258445
Zöldpaprika	Ft/ha	-	617833	378894
Fűszerpaprika	Ft/ha	-	48023	-24667
Vöröshagyma	Ft/ha	215088	97560	242341
Görögdinnye	Ft/ha	118998	35792	-165586
Fejes káposzta	Ft/ha	75325	150830	327964
Csemegekukorica	Ft/ha	-	42680	45146
Alma	Ft/ha	240069	-4941	130992
Borszőlő	Ft/ha	73028	-46785	61972

36. táblázat

**A zöldségfélék, az alma és a borszőlő ágazati eredményének alakulása
a társas gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft/ha	160222	135198	349747
Zöldborsó	Ft/ha	114178	28639	19031
Paradicsom	Ft/ha	-	-101093	58438
Vöröshagyma	Ft/ha	-	139520	148108
Csemegekukorica	Ft/ha	-	60813	57515
Alma	Ft/ha	77057	73952	40644
Borszőlő	Ft/ha	171519	-43871	173544

Így például a **paradicsom** ágazati eredménye kedvezőbben alakult 2003-ban, mint az előző évben, holott a jövedelemtartalma tekintetében fordított volt a helyzet. Ugyanez figyelhető meg az **csemegekukorica** esetében is.

Fontos megjegyezni, hogy az egyéni gazdaságoknál nem talákoztunk olyan – egyébként gyakori – esettel, ahol a támogatások hatására a veszteséges jövedelemtartalmú ágazat eredménye pozitívvá vált volna, vagyis 2003-ban a veszteségekben is olyan szélsőségek alakultak ki, amiket az állami segítség sem tudott kompenzálni.

Az élőmunka-intenzív ágazatoknál általában a hektáronkénti 150-200 ezer forintos jövedelem szintet tekintjük kiemelkedőnek. Ezt a szintet öt ágazatban (burgonya, paradicsom, zöldpaprika, vöröshagyma, fejeskáposzta) érték el az egyéni gazdaságok 2003-ban.

A **zöldborsó** és a **csemegekukorica** helyzete sajátságos, ugyanis természetstechnológiai oldalról a szántóföldi növényekkel lenne célszerű összevetni a két növényt. Ebből a szempontból a csemegekukorica hektáronkénti 45 ezer forintot meghaladó eredményét igen kedvezőnek kell értékelnünk, főleg ha a 2003-as esztendő kedvezőtlen időjárását is figyelembe vesszük. Ezzel szemben a zöldborsónál 20 ezer forintot meghaladó veszteség keletkezett.

Az ültetvények javuló jövedelemhelyezetét az ágazati eredmények is tükrözik, bár azt ismét meg kell jegyezni, hogy ezek a értékek csak a nagyon rossz eredményű 2002-höz képest kedvezőek. Az almánál a 2001. év értékeinek a felét adják, míg a szőlőnél az egyéni gazdaságoknál kissé elmaradnak, a társas gazdaságoknál kissé meghaladják azokat.

3.7. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelmezősége

A folyamatos ráfordítások együttes hatékonyságát kifejező ágazati eredmények a jövedelemhelyezetről az eddigiekben elmondottakból következően meglehetősen összetett képet mutatnak a zöldség és gyümölcs ágazatoknál (37. és 38. táblázat).

37. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft	25,09	44,88	105,76
Zöldborsó	Ft	71,48	17,77	-8,03
Paradicsom	Ft	19,36	16,33	38,63
Zöldpaprika	Ft	-	78,48	50,53
Fűszerpaprika	Ft	-	11,00	-3,92
Vöröshagyma	Ft	38,24	22,29	56,89
Görögdinnye	Ft	25,26	7,38	-35,92
Fejes káposzta	Ft	12,63	22,00	54,06
Csemegekukorica	Ft	-	16,96	15,89
Alma	Ft	50,72	-0,90	24,44
Borszőlő	Ft	20,09	-13,11	16,70

Az egyéni termelőknél a **burgonya**, a **paradicsom** és a **fejeskáposzta** 100 forint termelési költségre jutó ágazati eredménye javult 2003-ban az előző évhez képest. Ezek közül kifejezetten jónak mondható a fejeskáposzta 54 és a burgonya 106 forintos jövedelmezősége. E mellett kiemelkedő – bár az előzőekhez képest alacsonyabb – még a **zöldpaprika** 50 százalékos eredményrátája.

A **csemegekukorica** esetében csökkent ugyan a jövedelmezőség, de a közel 17 forintos érték még ugyancsak kedvezőnek ítélnélhető, ha a szántóföldi kultúrákkal vetjük össze.

38. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása a társas gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft	37,78	28,76	90,51
Zöldborsó	Ft	59,80	10,91	6,78
Paradicsom	Ft	-	-16,33	7,02
Vöröshagyma	Ft	-	18,34	28,02
Csemegekukorica	Ft	-	20,55	17,41
Alma	Ft	25,40	12,07	8,30
Borszőlő	Ft	42,18	-11,55	53,21

A legkedvezőtlenebb eredményeket a **görögdinnye**, a **zöldborsó** és a **fűszerpaprika** termelők érték el, de ezeknél sajnos negatív jövedelemrátáról beszélhetünk.

Az ültetvényeknél itt is kedvezőbb képet kapunk 2003-ban. Az **alma** esetében 100 Ft költségre 24 forint, míg a borszőlőnél is közel 17 százalékot értek el az egyéni termelők a vizsgált évben. A társas gazdaságok zöldség és gyümölcs ágazatainak jövedelmezősége az ágazati eredményél elmondottakat támasztják alá.

3.8. A zöldségfélék, az alma és a borszőlő fedezeti hozzájárulása

A zöldségek és gyümölcsök jövedelemhelyzetének bemutatása végén az ágazatok fedezeti hozzájárulásának alakulását foglaljuk össze (39. és 40. táblázat).

A zöldségféléknél az egyéni gazdaságokban a **zöldborsó** és a **görögdinnye** kivételével valamennyi vizsgált ágazatnál a fedezeti hozzájárulások 2003-ban meghaladták a 200 ezer forintos szintet hektáronként. Ezen belül is kiugróan magas a **zöldpaprika**, a **burgonya**, a **fejeskáposzta** és a **vöröshagyma** FH-ja. Mindhárom ágazatnál az 500 ezer forintot meghaladják a 2003. évi értékek. A társas vállalkozásokban ezt az értéket a paradicsom és a burgonya ágazatok érték el. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert a módszertanban említettük, hogy a tesztüzemek a 2 európai méretegység feletti (EUME) gazdaságok megfigyelésével foglalkoznak, ennek meghatározása pedig a standard fedezeti hozzájárulások (SFH) alapján történik.

A 2 EUME 2400 euro SFH-t jelent egy gazdaság esetében, ami 250 forintos árfolyamon 600 ezer forint SFH-nak felel meg. Mindezt csupán azért említettük meg

itt, hogy a kertészeti termékek fedezeti hozzájárulásai könnyen értelmezhetőek legyenek az üzemméret szempontjából.

39. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő fedezeti hozzájárulásának alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft/ha	353619	442317	819541
Zöldborsó	Ft/ha	218874	125922	135485
Paradicsom	Ft/ha	387333	381454	751949
Zöldpaprika	Ft/ha	-	1010619	863895
Fűszerpaprika	Ft/ha	-	230562	408857
Vöröshagyma	Ft/ha	591847	329932	546661
Görögdinnye	Ft/ha	350974	292945	110203
Fejes káposzta	Ft/ha	297160	405356	686935
Csemegekukorica	Ft/ha	-	198239	212926
Alma	Ft/ha	554858	363985	493899
Borszőlő	Ft/ha	322862	208643	345620

40. táblázat

A zöldségfélék, az alma és a borszőlő fedezeti hozzájárulásának alakulása a társas gazdaságokban

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Burgonya	Ft/ha	326546	357397	529180
Zöldborsó	Ft/ha	214389	162294	188521
Paradicsom	Ft/ha	-	285671	611421
Vöröshagyma	Ft/ha	-	440294	388437
Csemegekukorica	Ft/ha	-	204896	223425
Alma	Ft/ha	260744	455196	357434
Borszőlő	Ft/ha	388820	224125	385867

Meg kell említenünk, hogy a 200 ezer Ft/ha alatti fedezettel bíró **zöldborsó** és **csemegekukorica** a szántóföldi növényekkel összevetve mintegy három-négyszeres értékeket jelentenek.

A zöldségfélék fedezeti hozzájárulásának évek közötti változását vizsgálva, az eddig elmondott tendenciák figyelhetőek meg, melynek okai megegyeznek az ágazati eredménynél leírtakkal, így ezeket nem kívánjuk megismételni.

4. Az állattenyésztési ágazatok költség- és jövedelemhelyzete

A magyar mezőgazdaság termelési szerkezetén belül a növénytermelés és az állattenyésztés általában fele-fele arányt képvisel. Természetesen az egyes évek között kismértékű mozgások megfigyelhetők, de ez többnyire a növények időjárástól való nagyobb kitettségből adódik.

Az állattenyésztés 2003. évi teljesítménye (a KSH adatai alapján) 3,2 százalékkal haladta meg az előző évi szintet. Az állattartók – az árcsökkenés miatt – 4,1 százalékkal kisebb termelési értéket állítottak elő annak ellenére, hogy az állattartás volumene 7,6 százalékkal nőtt. Ezzel szemben az állati termékek termelési volumene 5 százalékkal csökkent 2002-höz képest. Ez értékben ugyancsak 5 százalékkal mérséklődött az előző évi szinthez viszonyítva.

A szarvasmarha és a sertéságazat változása közel azonos mértékű volt (a volumennövekedés 10 százalék körüli), a baromfié viszont 2 százalékot ért el.

Ez a néhány kiragadott adat is bizonyítja, hogy az állattenyésztési ágazatok költség-jövedelemhelyzetének vizsgálata hasonlóan fontos, mint a növényeké, hiszen mint említettük a termelői érdekeltség fenntartása alapvetően a jövedelemhelyzeten keresztül biztosítható.

4.1. Az állattenyésztési ágazatok költségei

Az állattenyésztés költség- és jövedelemhelyzetének bemutatása előtt fontosnak tartjuk felhívni a figyelmet néhány olyan szempontra, amelyeket az ágazatok költségeinek értékelésekor célszerű szem előtt tartani. Így a létfenntartó takarmányozás, az alapvető állategészségügyi követelmények, nem utolsósorban a tartástechnológia által megkövetelt költségráfordítások kielégítése mindent megelőz. Tudott, hogy a költségeknek – állatfajtól függően – 45-75 százalékát a takarmányköltségek teszik ki, de a másik két említett ráfordításelem is évről-évre drágul. Mindebből következik, hogy az állattenyésztésben – szemben a növénytermesztéssel – korlátozottabbak a termelők lehetőségei a ráfordítás-struktúra változtatására.

A másik, ugyancsak lényeges szempont, hogy az állattenyésztésben a külső környezeti tényezők közvetlenül nem érzetik hatásukat – bár a takarmányokon keresztül indirekt módon befolyást gyakorolnak az eredményekre –, így a termék-előállítás költségei között kisebb hullámzások figyelhetők meg az egyes évek között, mint a növénytermesztésben.

Ezzel természetesen nem azt akarjuk mondani, hogy a fajlagos hozamoknak (napi súlygyarapodás, egy tehénre jutó tejtermelés, stb.) az állattartó ágazatok önköltség-alakulásában ne lenne fontos szerepe. Sőt, igen lényeges szempont ezek nagyságának alakulása, hiszen a költségeken keresztül alapvető hatást gyakorolnak az

egyes termékek jövedelemhelyzetére. Itt csupán azt kívánjuk hangsúlyozni, hogy az állattenyésztés hozamai döntően a fajtától, a tartástechnológiától, és ez utóbbiak maradéktalan betartásától függenek, nem pedig külső, pl. időjárási tényezőktől, ezáltal meglehetősen állandónak tekinthetők az egyes évek között.

A következőkben ismertetett adatokkal kapcsolatban még egy, a módszertani részben már említett dologra kívánjuk felhívni a figyelmet. Az állatokra vetített mutatóknál éves átlag állatot kell érteni, mely például a vágósertés esetében (folyamatos termelést feltételezve) 2,2-2,4 db vágóállatot jelent egy évben. (Az éves átlag állat definíciója a módszertanban található.)

Az állattenyésztés adatait áttekintve, összességében elmondható, hogy a vizsgált ágazatok többségében emelkedtek, vagy az előző évi szint körül maradtak a termelés költségei 2003-ban. A változás mértéke természetesen eltérően alakult az egyes állatfajoknál, valamint a két termelői csoportnál. Ebben meghatározó szerepet játszott az egyes termékek jövedelempozíciója, illetve az erre alapozott termelői elvárások, magatartások (41. és 42. táblázat).

41. táblázat

**Az állati termékek költségalakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Közvetlen változó költség					
Tejelő tehén	Ft/tehén	179807	184245	218306	118
Étkezési tyúktojás	Ft/tojó	2814	2615	3407	130
Vágómarha	Ft/egyed	95413	102395	94793	93
Vágósertés	Ft/egyed	62908	53362	52710	99
Húscsirke	Ft/egyed	2713	2601	2773	107
Összes költség					
Tejelő tehén	Ft/tehén	269072	290247	308499	106
Étkezési tyúktojás	Ft/tojó	3788	3565	4008	112
Vágómarha	Ft/egyed	113002	117856	108244	92
Vágósertés	Ft/egyed	73330	65759	61682	94
Húscsirke	Ft/egyed	3038	2977	3099	104
Önköltség					
Tejelő tehén	Ft/l	54,38	59,86	62,95	105
Étkezési tyúktojás	Ft/db	13,07	13,35	14,15	106
Vágómarha	Ft/kg	286,51	271,46	267,51	99
Vágósertés	Ft/kg	283,93	253,31	235,89	93
Húscsirke	Ft/kg	208,67	191,44	195,25	102

A 2003. évről általánosságban még egy fontos tényezőt ki kell emelni. A KSH mérései szerint az év utolsó hónapjaiban a takarmányárak erőteljesen növekedtek. Ez összességében éves szinten a takarmányok 9,3 százalékos növekedését okozta, szemben az előző évvel, amikor csökkenés jellemezte ezt a ráfordítás elemet. Az átlagon belül a gabonafélék és malomipari melléktermékek 28,3 százalékos áremelkedése volt a legjelentősebb, ugyanakkor az ipari melléktermékek árszínvonala csökkent. Az állattenyésztésben pedig a takarmányozásra fordított kiadások az összes költség jelentős hányadát teszik ki, így ez a folyamat kedvezőtlenül érintette az állattartókat 2003-ban.

42. táblázat

**Az állati termékek költségalakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Közvetlen változó költség					
Tejelő tehén	Ft/tehén	244374	281623	289206	103
Étkezési tyúktojás	Ft/tojó	2618	2005	2524	126
Vágómarha	Ft/egyed	116430	136959	138919	101
Vágósertés	Ft/egyed	64091	57879	67495	117
Húscsirke	Ft/egyed	2420	2155	2817	131
Összes költség					
Tejelő tehén	Ft/tehén	414152	451907	462986	102
Étkezési tyúktojás	Ft/tojó	3114	2736	2926	107
Vágómarha	Ft/egyed	160449	147728	164720	111
Vágósertés	Ft/egyed	78153	69447	78369	113
Húscsirke	Ft/egyed	2788	2604	3179	122
Önköltség					
Tejelő tehén	Ft/l	62,15	66,74	70,20	105
Étkezési tyúktojás	Ft/db	12,17	11,84	11,92	101
Vágómarha	Ft/kg	314,36	274,54	299,79	109
Vágósertés	Ft/kg	292,68	263,64	263,20	100
Húscsirke	Ft/kg	193,95	189,14	196,23	104

Ezek után részletesen áttekintve az ágazatokat elmondható, hogy a tejelő tehén tartásnál mindkét termelői csoportnál emelkedtek a költségek 2002 és 2003 között. Az egyéniekénél 6, a társas vállalkozásoknál pedig 12 százalékkal nőttek az egy állatra vetített kiadások. Ez végeredményben 308 ezer, illetve 463 ezer forint költséget jelent tehenenként.

Ezek a szerény, az input anyagok árnövekedésének mértéke alatt maradó költségváltozások az ágazat 2003. évi gondjaival hozhatók összefüggésbe. A korábbi években viszonylagos egyensúly, kiegyenlített termelés, a költségeket elismerő árak

jellemezték a tejágazatot. Ez az összhang szűnt meg 2003-ban, az árak nem biztosították a megfelelő jövedelem elérését és ezért a termelők a lehetőségek alsó szintjére korlátozták ráfordításaikat, így mérsékelve emelkedő költségeik negatív hatásait.

A fajlagos hozamok tekintetében az egyéni gazdáknál nem történt érdemi változás, így egy liter tej önköltsége 15 százalékkal nőtt 2003-ban és elérte a 62,95 Ft/l-es szintet. A társas gazdaságoknál 5 százalékkal mérséklődtek a hozamok és ugyanilyen arányban nőttek a fajlagos kiadások, ami 70,20 Ft/l-es önköltséget jelentett.

A módszertani részben említettük, hogy kiadványunkban mindössze bemutatjuk a két nagy termelői csoport (egyéni és társasok) költség-jövedelem adatait és nem kívánunk – már csak terjedelmi okok miatt sem – kitérni a különbségek elemzésére. A **tejtermelés** esetében azonban annyit szükségesnek tartunk megjegyezni, hogy az összes megfigyelt ágazat közül (a szántóföldi növényeket is beleértve) itt van a legmarkánsabb különbség a két termelői csoport tartástechnológiája között. Ez különösen a takarmányozás területén, az épület- és eszközellátottságban érhető tetten. Ebből adódik, hogy az egy-két állatot tartó gazdáknál látszólag kedvezőbb a tej jövedelempozíciója. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a tartástechnológia elsősorban tehéntartást jelent és nem árutermelésre alapozott tejtermelést. Ami viszont azt jelenti, hogy országos szinten ez a fajta tejelőállítást nem perspektivikus. A tehénlétszám növelés ugyanis már más technológiát igényel, ami a költségek közeledésével jár a két csoport között.

A tejtermeléssel szemben a **marhahizlalással** foglalkozó gazdaságok már hosszú évek óta rendkívül nehéz helyzetben vannak. A kilencvenes évek elején a világ több pontján megjelent és azóta időről-időre fellépő szivacsos agyvelőgyulladásos betegség kritikus helyzetbe sodorta az ágazatot. Annak ellenére, hogy hazánkban még nem észleltek BSE fertőzést, a fogyasztói bizalmatlanság mégis jelentősen csökkentette a marhahús iránti keresletet. Ez mind a belső piacra, mind a külföldi értékesítéseinkre igaz.

Kissé leegyszerűsítve úgy is fogalmazhatunk, hogy a **húsmarha-tartás**, mint önálló tevékenység, gyakorlatilag megszűnt. A termelés döntően a tejtermelésből kikerült állatok (bikaborjak, selejt üszők) hizlalására, mielőbbi értékesítésére redukálódott. Mindezek részben tükröződnek az elmúlt évek szélsőséges költségváltozásaiban, mely abból adódik, hogy a termelők igen bizonytalanok az optimális költségszint beállításában. A 2003. évi adatok is ezeket a tendenciákat tükrözik. (A támogatási rendszer gyökeres változása jelentős elmozdulást okozott az ágazat egészében 2004-ben, mely a jövő évi kiadványunkban lesz számszerűsíthető.)

Az egy állatra vetített költségek a társas vállalkozásokban valamivel több mint 10 százalékkal nőttek. Ezzel szemben az egyéni termelőknél 8 százalékkal csökkentek a hízóállatra jutó kiadások, ami az egyre külterjesebb tartással, az igen kis súlyig való hizlalással, a rövid ideig való tartással hozható összefüggésbe.

Mindezek továbbra is azt jelzik, hogy a termelők nem látják az ágazat jövőjét és gyakorlatilag 2003-ban változatlanul ún. kényszerhizlalás folyt a gazdaságok többségében. Összességében ez azt jelentette, hogy az egyéni termelőknél az élősúly önköltsége 267 forint kilógrammonként a vizsgált évben, míg a társas vállalkozásoké 299 forint.

A kilencvenes években az állattenyésztés talán legstabilabb ágazata a **tojástermelés** volt. Az évtized elejei árrobbanás, és az azt követő termelési zavarok helyreállítása után hosszabb távra sikerült az ágazat szereplőinek megteremteniük a kereslet-kínálat egyensúlyát. Az elmúlt évek gabonatermesztési gondjai (évek közötti jelentős hullámzások) kedvezőtlenül érintették a tojástermelő gazdaságokat, és ezzel romlott az ágazat jövedelempozíciója, növelve így a termelés kockázatát.

A 2001-2002. években kissé enyhültek ezek a feszültségek, ami részben a költségek mérséklődésében is érvényre jutott. Ez a tendencia 2003-ban nem folytatódott. A gabonaárak jelentős emelkedése igen hátrányosan érintette a termelőket.

Az egyéni gazdaságokban 30, a társas vállalkozásokban 26 százalékkal emelkedtek a közvetlen változó költségek, melyek között a takarmányozásra fordított kiadások a legjelentősebbek. Ezek mindkét termelői csoportban 34 százalékkal nőttek 2002 és 2003 között.

Mindezek következtében az egyéni gazdáknál az egy állatra jutó kiadások elérték a 4000 forintos szintet, ami a 283 db-os átlaghozamot figyelembe véve 14,15 forintos önköltség kialakulását okozta.

A társas vállalkozásoknál az egy tojásra jutó kiadások gyakorlatilag 3000 forint körül alakultak és ez 11,92 Ft/db-os önköltséget jelentett az üzemek átlagában 2003-ban. Figyelmet érdemel, hogy ezek a költségek elmaradnak a 2001. évi értékektől a társas gazdaságoknál.

A baromfitartás másik fő termelési irányát a **húscsirke** előállítás szintén költség növekedés jellemezte a 2003. évben. Az egyéni gazdáknál 4, míg a társas vállalkozásoknál 10 százalékkal mérséklődtek az egy átlagállatra jutó kiadások, ami gyakorlatilag a takarmány felhasználásra vezethető vissza.

A termelők számára némiképp kedvező 2001. és 2002. év után 2003-ban is komoly válságot élt át az ágazat. A termék előállítás veszteséges volt, és ez elbizonytalanította a termelőket, amit a hullámzó költségfelhasználás is jelez.

Azt azonban feltétlen meg kell említeni, hogy az elmúlt évtizedben szorosabbá vált a sertés- és húscsirke-ágazat egymásra gyakorolt hatása. A korábbi időszakhoz képest a hízosertés jövedelem-pozíciójának hullámzásait, illetve az ebből adódó termelésváltozásokat sokkal jobban követte a baromfihús termelése. A csökkenő sertéshús árak mérsékeltek a baromfi iránti keresletet, ami a húscsirke árak

csökkenését vonta maga után és ezáltal bizonytalanná tette az ágazat jövedelempozícióját.

Mindezeket összegezve a közölt adatok alapján megállapítható, hogy 2003-ban 1 kg húscsirke előállítása az egyéni gazdaságokban 195, míg a társas vállalkozásokban 196 Ft-ba került. A tyúkféléknél tapasztalható közel azonos nagyságú fajlagos költségek (ugyanaz vonatkozik az étkezési tojásra is) azt tükrözik, hogy ezekben az ágazatokban meglehetősen egységes technológia szerint történik a termék-előállítás, és a termékpályán nagyfokú a koncentráció.

Állattenyésztésünk egyik meghatározó ágazata a **sertéshizlalás**. Az ezzel foglalkozó gazdaságoknak igen súlyos gondokkal kellett megküzdeniük az elmúlt évtizedben, melyre részletesen nem kívánunk kitérni. Itt csupán egy dolgot, a szakirodalomból is ismert ún. sertésciklust (termelés-hullámzás, aminek az időintervalluma nagyjából három év) tartjuk szükségesnek kiemelni. Ez gyakorlatilag természetesnek tekinthető kereslet-kínálat változást jelent a termékpályán.

A hazai sertéstartóknak ennek a jelenségnek a hihetetlen felgyorsulásával kellett szembenézniük az elmúlt időszakban. Az egyébként normálisnak tekinthető keresletváltozás előbb éves, majd éven belüli mozgást vett fel és ezt a termelők szinte képtelenek voltak követni.

Mindezek jelentősen befolyásolták a vágósertés termelési költségeit. A nagyfokú bizonytalanság miatt az átlagos vagy az átlag alatti szinten termelő gazdaságok gyakorlatilag semmilyen kockázatot nem mertek, illetve nem tudtak vállalni, ezért ráfordításaikat megpróbálták a minimálisan szükséges szinten tartani. Az ennél kedvezőbb eredményeket elérő üzemek voltak azok, amelyek lehetőségeik határain belül megkísérelték növelni termékkibocsátásukat az ágazat számára kedvező időszakokban.

A 2003. évi költségek ismét ez utóbbi folyamatot tükrözik. Az egyéni termelőknél az egy hízóra jutó kiadások 6 százalékkal maradtak el az előző évi szinttől, de ezen belül a közvetlen változó költségek gyakorlatilag nem változtak.

Mindezek alapvetően két okra vezethetők vissza. Egyik a már említett takarmányár csökkenés, míg másik a rendkívül romló piaci helyzet, amelyek a termelés, a ráfordítások visszafogására ösztönözték a termelőket.

Az egyéniekkel szemben a társas vállalkozásokban emelkedtek a termelés költségei, melynek mértéke átlagosan 13 százalék volt. Ez részben azt jelzi, hogy ennél a termelői csoportnál a ráfordítások visszafogása korlátozottabb volt, illetve a nagyobb méretekből adódóan szűkösebbek a változtatási lehetőségek. Így az input árváltozások negatív hatásait csak mérsékelni tudják a gazdaságok.

Ehhez tartozik a hatékonyság (napi súlygyarapodás, fajlagos takarmány felhasználása, stb.) javítása, ami összességében azt eredményezte, hogy az egy

kilogramm élősúlyra jutó költségek gyakorlatilag nem változtak 2002 és 2003 között a társas vállalkozások átlagában.

Mindezeket egybevetve elmondható, hogy az egyéni termelőknél a sertéshizlalás önköltsége 236 Ft/kg volt 2003-ban, míg a társas gazdaságokban 263 Ft/kg. A különbség gyakorlatilag az alapanyag beállítás költségéből adódik. A társas vállalkozások ugyanis saját alapanyag beállításra rendezkedtek be, és a dráguló takarmányok miatt ezek költsége is nőtt. Ezzel szemben az egyéniek nem kis része vásárolt alapanyagot hizlal, amit az ágazat nehéz helyzete miatt relatív olcsón lehetett 2003-ban beszerezni.

Összegezve az állati termékek 2003. évi költségalakulását, megállapítható, hogy az ágazatok döntő többségénél emelkedtek a termék-előállításra fordított kiadások, ami természetesen ágazatonként differenciált volt. A legnagyobb növekedés az abrakfogyasztóknál történt, ez alól csupán az egyéni gazdaságok sertéshizlalása a kivétel. Emellett ezen termelőknél a marhahizlalás költségei is elmaradtak a 2002. évi szinttől, melynek okai az említett jövedelem-bizonytalansággal függnek össze.

Említést érdemel ugyanakkor, hogy a termékegységre jutó költségek az esetek többségében kisebb arányban nőttek, mint az állatra jutóak. Ez pedig azt jelenti, hogy a fajlagos hozamok kedvezően változtak az előző évhez képest. Ez azért fontos, mert a magyar állattenyésztés még mindig komoly gondja, hogy a versenytársainkkal szemben rosszabbak a hatékonysági mutatóink (hozamok, napi súlygyarapodás, stb.) és ezek javítása lehet az egyik legfontosabb eszköz a uniós gazdákhöz való felzárkózás érdekében, versenyképességünk javításában.

4.2. Az állati termékek önköltségeinek szóródásai

A szántóföldi növényekhez hasonlóan az állati termékeknél is elvégeztük az átlagtól való eltérések vizsgálatát. Módszerét a növényeknél már említettük, így most ezekre külön nem térünk ki, csupán az eredmények bemutatására.

Az állattenyésztésben minden tekintetben kisebb különbségek figyelhetők meg a szóródást illetően. A minimum és a maximum önköltségek közötti eltérés mindössze a tejtermelésben közelíti meg a kétszeres mértéket, és ez is csupán az egyéni gazdáknál. A többi ágazatnál 1,2-szeres és 1,4-szeres differenciák tapasztalhatóak csupán (43. és 44. táblázat).

Mindebből következik, hogy az átlagtól való különbségek mértéke is szűkebb határok (8-56%) között mozog, mint a szántóföldi növénytermelésben. Ez nyilvánvalóan a növénytermesztéshez viszonyított, sokkal egységesebb technológiával függ össze, valamint azzal, hogy az állattenyésztésben a hozamok alakulása kevésbé függ az időjárási viszonyoktól. Ezáltal nem annyira terület, illetve termelő differenciáltságú, hanem sokkal inkább az alkalmazott technológia függőek az önköltségek. Nem véletlen, hogy a tejtermelésben tapasztalhatóak a legnagyobb

eltérések, hiszen ez az ágazat, ahol – a vizsgáltak közül – a legváltozatosabb tartási módok valósíthatók meg.

A szélső értékek szóródásánál az állattenyésztés esetében is igaz, hogy döntően a kedvezőtlenebb (magasabb) önköltségek esetében nagyobbak az átlagtól való eltérések.

43. táblázat

**Az állati termékek önköltségének szóródása az egyéni gazdaságokban
2003. év**

Ágazat	Mérték- egység	Minimum (alsó decilis)	Átlag	Maximum (felső decilis)
Tejelő tehén	Ft/l	51,18	62,95	98,05
Étkezési tyúktojás	Ft/db	11,28	14,15	15,17
Vágómarha	Ft/kg	243,02	267,51	338,36
Vágósertés	Ft/kg	208,75	235,89	267,04
Húscsirke	Ft/kg	183,01	195,25	209,76

44. táblázat

**Az állati termékek önköltségének szóródása a társas vállalkozásokban
2003. év**

Ágazat	Mérték- egység	Minimum (alsó decilis)	Átlag	Maximum (felső decilis)
Tejelő tehén	Ft/l	60,57	70,20	85,33
Étkezési tyúktojás	Ft/db	11,16	11,92	15,90
Vágómarha	Ft/kg	256,80	299,79	343,21
Vágósertés	Ft/kg	241,90	263,20	322,25
Húscsirke	Ft/kg	178,75	196,23	223,10

Figyelmet érdemel továbbá, hogy a különbségek mértéke többnyire az egyéni termelőknél a nagyobb. Ez részben adódhat a nagyobb mintaszámból, de sokkal inkább a gazdaságok pénzügyi erejével, és a szakemberek felkészültségével magyarázható.

Az elmondottakat támasztják alá másik szóródás vizsgálatunk eredményei is. Ennél a csoportosításnál – hasonlóan a növényekhez – arra kerestük a választ, hogy hányan helyezkednek el az átlag körül és hányan esnek ezen értékeken kívül pozitív, illetve negatív irányban (45. és 46. táblázat).

Az önköltség szóródásának ilyenén való vizsgálatánál markánsan eltérő kép figyelhető meg a növényekkel szemben. A tejtermelés kivételével az állatlétszámot alapul véve a gazdaságok döntő többsége az átlagos önköltségű kategóriába tartozik és ez igaz mindkét termelői csoportra.

A baromfi ágazatoknál és a társas gazdasági sertéshizlalásnál a tesztüzemi mintaszám nem teszi lehetővé, hogy minden kategóriában publikálhatóak legyenek az adatok. Ennek mértéke három gazdaság. Ez alatt adatvédelmi okokból nem közölhetőek az adatok. Természetesen ez alatti mintaszám nem is elegendő megalapozott következtetések levonására.

A **tejtermelésnél** nagyobb szóródás jellemzi az önköltségeket. A társas gazdaságok esetében itt is az átlag körül található az állatállomány 72 százaléka, míg pozitív és negatív irányban gyakorlatilag azonosan szóródnak az üzemek. Az egyéni termelőknél azonban már csak az állatállomány 45 százalékát tartó gazdaságok termelnek az önköltség centruma körül, míg 29 százalék attól kedvezőbben és 26 százalék kedvezőtlenebbül.

45. táblázat

**Az állati termékek önköltségének és az állatlétszám arányának
szóródása az egyéni gazdaságokban
2003. év**

Ágazat	Önköltség Ft/l, db, kg			Állatlétszám aránya %		
	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlenebb	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlenebb
Tejelő tehén	53,31	61,68	81,03	29	45	26
Étkezési tyúktojás	12,11	14,36	-	9	91	0
Vágómarha	240,25	263,68	313,60	5	88	7
Vágósertés	208,66	235,34	269,62	8	85	7
Húscsirke	-	195,09	217,59	0	99	1

46. táblázat

**Az állati termékek önköltségének és az állatlétszám arányának
szóródása a társas vállalkozásokban
2003. év**

Ágazat	Önköltség Ft/l, db, kg			Állatlétszám aránya %		
	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlenebb	Önköltség centrumtól kedvezőbb	Önköltség centrum	Önköltség centrumtól kedvezőtlenebb
Tejelő tehén	61,52	69,91	84,55	16	72	12
Étkezési tyúktojás	-	11,62	14,10	0	88	12
Vágómarha	265,68	300,09	343,21	10	81	9
Vágósertés	-	256,49	305,58	0	87	13
Húscsirke	-	188,64	222,96	0	81	19

Az állati termékek önköltségeinek szóródásai a növényekhez hasonlóan azt tükrözik, hogy ha a szélsőséges eseteket (időjárás, árhullámozás, stb.) figyelmen kívül hagyjuk, a gazdaságok egy részében nagyobb odafigyeléssel, a technológiai fegyver szigorúbb betartásával, a gazdálkodási feltételek pontosabb mérlegelésével,

racionalisabb döntések meghozatalával még költség oldalról is javítható a termelés hatékonysága és ezáltal növelhető az ágazati eredmény.

4.3. Az állati termékek értékesítési árai

Az állati termékek előállításának költségei, mint láttuk, alapvetően emelkedtek 2002 és 2003 között. Ez önmagában még nem tekinthető kedvezőtlennek, ha ez nem jár együtt az ágazatok jövedelempozíciójának romlásával. Kérdés ilyenkor, hogy az árak ezt a tendenciát hogyan követték, segítették vagy éppen fordítva, nem engedték érvényre jutni a kedvezőtlen folyamatokat.

A Központi Statisztikai Hivatal adataiból megállapítható, hogy a 2003. évi felvásárlási árak a termelők számára kedvezőtlenül alakultak. Az élő állatok és állati termékek átlagában 6 százalékos árcsökkenés következett be 2003-ban az előző évhez viszonyítva. Természetesen ezek az átlagos tendenciák termékenként eltérő mértéket takarnak, és ugyancsak differenciált az ármozgás a két termelői csoport között is (47. és 48. táblázat).

47. táblázat

Az állati termékek értékesítési árainak alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Tej	Ft/l	65,95	75,30	69,86	93
Tojás	Ft/db	14,50	13,82	13,98	101
Vágómarha	Ft/kg	264,37	272,80	237,43	87
Vágósertés	Ft/kg	340,23	277,09	223,19	81
Húscsirke	Ft/kg	203,80	186,17	181,08	97

A **tejtermelésben** a társas gazdaságok 71,67 Ft/l-es átlagárat értek el, ami 2 százalékos csökkenést jelent 2002-höz képest. Ez a változás mértékét tekintve gyakorlatilag megegyezik az országos szinttel, ami a korábban leírt tejtermelési volumenekből és arányokból egyenesen következik.

Ettől a szinttől alacsonyabb az egyéni termelők ára. Ez azért is érdemel figyelmet, mert a 69,86 Ft/l-es értékben benne van a háztól történő, nyers tej értékesítése is. Ez esetenként eléri a 90-100 forintos literenkénti szintet. Ez a fajta termékértékesítés azonban hosszú távon nem tartható fenn, ami komoly gondokat jelenthet a gazdák számára a jövőt illetően, sőt mint látjuk ez már 2003-ban is látványosan érintette a termelőket.

A tej esetében azonban feltétlenül el kell mondani, hogy 2002-ig viszonylagos egyensúly alakult ki a termékpályán. Ha néha kemény egyeztetések árán ugyan, de a termékpálya szereplőinek sikerült megegyeznie egymással és ésszerű kompromisszumokat kötniük a közös érdekek alapján, mind a termelés mennyiségéről,

az árakról és a támogatásokról. Sajnos a 2003. évben ez az egyensúly megbomlott a jelentős túlkínálat következtében.

A tejárrakkal kapcsolatban még egy fontos tényezőt kell kiemelnünk. Ez pedig a minőségi termék-előállítás. Mivel az EU szabályozása csak az extra minőségű tejet ismeri el emberi fogyasztásra alkalmas terméknek, így csak azok a termelők tudnak a jövőben ezzel az ágazattal versenyképesek maradni, akik ezen követelményeknek meg tudnak felelni.

48. táblázat

**Az állati termékek értékesítési árainak alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003	2003/2002 %
Tej	Ft/l	69,89	72,71	71,67	98
Tojás	Ft/db	14,04	13,07	13,22	101
Vágómarha	Ft/kg	256,63	284,27	243,61	86
Vágósertés	Ft/kg	318,09	276,64	234,68	85
Húscsirke	Ft/kg	195,54	190,43	182,85	96

A költségekkel kapcsolatban már említettük, hogy a szarvasmarha-tartás másik fő termelési irányánál, a **hizlalásnál** továbbra is igen komoly gondok vannak.

Az Európában tapasztalható BSE betegség úgyszólván lehetetlenné tette az exportot annak ellenére, hogy a hazai állomány továbbra is fertőzés mentes. Emellett a hazai kereslet is drasztikusan csökkent az utóbbi években.

A 2002. évi növekedés után ismét országos átlagban csökkentek az árak. A társas vállalkozások kilógrammonkénti 235 forintos ára 14 százalékkal alacsonyabb 2002-höz képest. Az egyéni termelőknél ugyancsak csökkentek (13 százalékkal) az árak az előző évhez viszonyítva.

Mindezek a folyamatok azt jelzik, hogy alapvetően hiányzott a tudatos marhahizlalás (kettős- vagy húshasznosítású fajták tartása) Magyarországon. E tevékenység még mindig döntően a tejtermelő tehenészetekből kikerült bikaborjak és tenyésztésre nem alkalmas üszők felnevelésére korlátozódott, illetve gyakoriak voltak a fiatalkori kivágások. Ez tükröződik az egyéni gazdák áraiban. A piacon jó minőségű húsmarhára volt kereslet, és aki ezzel rendelkezett az tudott viszonylag kedvezőbb árakat elérni.

Ezek a tendenciák azonban nem a stabil jövőt sejtetik az ágazat számára, még akkor sem, ha a 2004-es támogatás ezt az ágazatot segítheti a legjobban. Kereslet nélkül ugyanis eladhatatlanok lesznek a készletek.

A **sertéshizlalással** foglalkozó gazdaságok az értékesítési árak tekintetében kedvezőtlen évet zártak 2003-ban. A 2000-es évtől dinamikus emelkedő felvásárlási

árak 2001-ben érték el a csúcst. Ekkor voltak időszakok, amikor a feldolgozók kilónként több, mint 400 forintot is fizettek az élősértés kilójáért. 2002-ben a folyamat megfordult és az árak meredeken zuhanni kezdtek és az év végére, illetve 2003 elejére 200 Ft/kg-os szintre is visszaestek.

Az év második felétől ismét emelkedő felvásárlási árak jellemezték a sertéspiacot. Összességében azonban a 2003. évi éves átlagárak az egyéni termelőknél közel 20, míg a társas gazdaságokban 15 százalékkal elmaradtak a 2002. évi szinthez viszonyítva. Ez az egyéni gazdák esetében 223 Ft/kg-os, a társas vállalkozásoknál pedig 235 Ft/kg-os átlagárát jelentett.

Ezek a változások ismét arra figyelmeztetnek, hogy a hazai sertéstenyésztés helyzete nem megoldott. A rendkívül szélsőséges értékek közötti áringadozások ugyanis inkább hátrányosan érintik a termelőket és kiegyensúlyozatlanná, bizonytalaná teszik a termékpálya egészét, beleértve a fogyasztókat is.

Mindez változatlanul azt jelenti, hogy a magyar mezőgazdaság egyik meghatározó ágazatának kiegyensúlyozott termeléséhez halaszthatatlanul szükség lenne a termékpálya valamennyi szereplőjének az eddigieknél nagyobb fokú együttműködésére, a közös érdekeken alapuló termelés- és piacszabályozásra.

A társadalmi-gazdasági rendszerváltozás óta az egyik legkiegyensúlyozottabb fejlődés a **tojástermelést** jellemezte. Ésszerű kompromisszumok révén viszonylag hosszú távon sikerült a kereslet-kínálat igen kényes egyensúlyát fenntartani, aminek következtében a termelői-felvásárlási árakat a hullámzásoktól, szélsőséges mozgásoktól mentes trend jellemezte a 90-es évek során.

Az 1990-es évtized végén ez az egyensúly bomlott meg, de szerencsére nem vált tartóssá a tendencia. Ezt jelzik a 2001 és 2003 közötti adatok is. A tesztüzemek átlagában 2003-ban tojásokként elért közel 14 forintos ár gyakorlatilag megegyezik az előző évi árakkal. Az évek közötti hullámzás inkább mindössze az esetenkénti szezonális túlkínálatból adódik.

A baromfitartás másik termelési iránya, a **húselőállítás** már nem alakult ilyen kedvezően az elmúlt években. A piaci gondok miatt itt is (hasonlóan a sertéshez) hektikusan alakultak az értékesítési árak, ami bizonytalaná tette az ágazat eredményességét.

A felvásárlási árak 2002-höz hasonlóan 2003-ban tovább csökkentek. Az egyéni gazdaságok esetében ennek mértéke 3 százalék volt, míg a társas vállalkozásoknál 4 százalék. Ez azt jelenti, hogy a felvásárlók gyakorlatilag azonos áron (182 Ft/kg) vették át a húscsirkét mindkét termelői körtől.

Ezekben az árcsökkenésekben alapvetően a kínálati piac játszotta a vezető szerepet és ez nem csak a baromfihúsról, hanem az egyéb húsokra is értendő. Ez is jelzi, hogy a sertés és a baromfi ágazatok kapcsolatrendszer az utóbbi időszakban egyre inkább szorosabbá vált, az egyiknél bekövetkezett változások nagymértékben

hatnak a másokra. Ezt csak részben módosítják a fogyasztói szokások, egészségesebb (baromfi) táplálkozás iránti igények, stb.

4.4. Az állati termékek jövedelemtartalma

A növényi termékekhez hasonlóan az állati termékekénél is a bevételek döntő hányada az értékesítési árakból származik. Ebből következően az állattenyésztési ágazatok jövedelempozícióját is alapvetően a felvásárlási árak tiszta jövedelemtartalma (ár-önköltség= jövedelem) határozza meg (49. és 50. táblázat).

49. táblázat

Az állati termékek jövedelemtartalmának alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mérték-egység	2001	2002	2003
Tej	Ft/l	11,57	15,44	6,91
Tojás	Ft/db	1,43	0,47	-0,17
Vágómarha	Ft/kg	-22,14	1,34	-30,08
Vágósertés	Ft/kg	56,30	23,78	-12,70
Húscsirke	Ft/kg	-4,87	-5,27	-14,17

50. táblázat

Az állati termékek jövedelemtartalmának alakulása a társas vállalkozásokban

Ágazat	Mérték-egység	2001	2002	2003
Tej	Ft/l	6,94	5,97	1,47
Tojás	Ft/db	1,77	1,23	1,30
Vágómarha	Ft/kg	-57,73	9,73	-56,18
Vágósertés	Ft/kg	25,41	13,00	-28,52
Húscsirke	Ft/kg	1,59	1,29	-13,38

A közölt adatokból megállapítható, hogy a növénytermeléshez hasonlóan az állati termékek jövedelempozíciója is differenciáltan változott az elmúlt időszakban. Az ágazatok nagyobb hányadában a termelői árak nem kompenzálták az előállítás költségeit, míg egyes esetekben ezt sikerült elérniük a termelőknek.

Emellett általánosságban még azt is meg kell említeni, hogy 2002-höz viszonyítva szinte minden vizsgált állati terméknek romlott a jövedelemtartalma.

Relatív kedvező helyzetben a **tejtermelők** voltak 2003-ban. Az egyéni gazdáknál ugyanis a tej felvásárlási ára literenként 7 forint haszon elérését tette lehetővé. Ez döntően a viszonylag alacsony önköltségekkel hozható összefüggésbe.

A társas üzemeknél az egyénieket meghaladó ár csak arra volt elegendő, hogy az ágazat ne legyen veszteséges. A literenként elért 1,47 forint jövedelem ugyanis rendkívül szerény és a termék-előállítás komoly gondjaira figyelmeztet. A **tojástermelésben** ellentétes változás történt 2003-ban a két termelői csoportnál. Az egyéni gazdaságok által elért árak nem fedezték a termelés költségeit. Ezzel szemben a társas vállalkozásokban – köszönhetően az alacsonyabb önköltségeknek – az elért árak tojásonként 1,30 forint jövedelmet tartalmaztak. Figyelmet érdemel, hogy ez az érték 6 százalékkal kedvezőbb az előző esztendőhöz viszonyítva.

A hústermelő ágazatokban azonban egységesen kedvezőtlen felvásárlási árak alakultak ki 2003-ban. A **marhahizlalásban** mind az egyéni, mind a társas termelők rossz évet zártak. Az értékesítési áraik 30,08 Ft/kg-os és 56,18 Ft/kg-os veszteséget jelentettek egy kiló élőmarha esetében.

A **sertéshizlalást** is veszteség érte 2003-ban. A társas vállalkozásokban a jövedelemkiesés elérte a kilónkénti 30 forintos értéket, az egyéni termelőknél ez mindössze 13 forint körül alakult.

A **húscsirke** esetében gyakorlatilag azonos volt a két termelői csoportnál az előállított termék vesztesége. Az emelkedő költségek és a csökkenő árak eredőjeként kilónként 13-14 forint jövedelemkiesés jellemezte az ágazatot 2003-ban.

Ezek a jövedelempozíció alakulások egyértelműen az ágazatok igen komoly gondjait tükrözik. Ebből a helyzetből csak a termékpálya szereplőinek kölcsönös együttműködésével lehet megtalálni a kiutat, de ez mindegyik fél részéről határozott engedményeket kíván a másik fél számára.

4.5. Az állattenyésztési ágazatok eredményei

A növénytermeléshez hasonlóan az állattenyésztésnél is a végleges eredményalakulást a főtermék árbevételén túl az „egyéb” címen kapott bevételek nagysága határozza meg. Ezen ágazatok egy részénél a főtermék mellett – szükség-szerűen – keletkező egyéb (iker) termékek értékesítése számottevően hozzájárul a realizálható haszon nagyságához. Elég talán a tehéntartást említeni, ahol az ágazat bevételeit növeli – a tejértékesítés mellett – a borjú és a kiselejtezett állatok eladása után kapott összeg is. Ezen túlmenően természetesen a különböző címen kapott, ágazatokhoz kapcsolódó támogatások is befolyásolják a végleges eredmények kialakulását (51. és 52. táblázat).

Mindezeket figyelembe véve elmondhatjuk, hogy a tesztüzemekhez tartozó egyéni gazdaságok átlagában egy tehén után 64 ezer forint eredményt értek el az üzemek 2003-ban. Kedvezőtlen jelenség, hogy ez az összeg csupán fele az előző évi értéknek.

A társas gazdaságok ugyanezen időszakban 66 ezer forint eredményt realizáltak a **tejelő tehén** tartásával, ami 45 százalékos csökkenést jelent az előző évhez

viszonyítva. Ez azért is érdemel említést, mert a hazai tejelőtehen állomány közel 80 százaléka e termelői csoportnál található, így az itt elért eredmények határozzák meg alapvetően az ágazat helyzetét.

A **marhahízlalásnál** az elmúlt években meglévő gondokról az előzőekben már említést tettünk, melyeket az ágazati eredmények csak alátámasztanak. Az egyéni termelőknél tovább nőttek a veszteségek, 2003-ban hízóállatonként meghaladták a 11 ezer forintos szintet.

51. táblázat

**Az állati termékek ágazati eredményének alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Tej	Ft/tehen	98572	129456	64331
Tojás	Ft/tojó	499	925	501
Vágómarha	Ft/egyed	-11188	-9106	-11711
Vágósertés	Ft/egyed	12818	6797	-791
Húscsirke	Ft/egyed	34	22	-172

52. táblázat

**Az állati termékek ágazati eredményének alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Tej	Ft/tehen	102824	119842	66254
Tojás	Ft/tojó	539	461	465
Vágómarha	Ft/egyed	-42464	13224	-3046
Vágósertés	Ft/egyed	4260	3060	-5022
Húscsirke	Ft/egyed	144	249	-59

A **tojótyúk-tartás** jövedelemhelyzete ellentmondásosan alakult. Az egyéni termelőknél az egy állatra jutó eredmények (501 Ft/tojó) közel felére csökkentek 2002 és 2003 között. Ezzel szemben a társas vállalkozásoknál, gyakorlatilag megismételték a 2002. évi eredményeket.

A tojástermeléssel kapcsolatban külön ki kell emelni, hogy – mint láttuk – a felvásárlási árak nem fedezték a kiadásokat, vagyis pusztán a piaci viszonyok figyelembe vétele mellett veszteséges helyzetet tükrözött az ágazat. Az árbevételen kívül, a többi bevételt is figyelembe véve azonban megváltozott a jövedelempozíció és az ágazat éves eredménye a pozitív tartományba került.

A **húscsirke** esetében a kapott támogatások és egyéb bevételek csak mérsékelni tudták a felvásárlási árak okozta veszteségeket. Az egyéni termelőknél összességében egy hízóállaton 172 forint, a társas vállalkozásoknál 59 forint veszteség keletkezett 2003-ban. Mindez az ágazat igen komoly gondját vetíti előre a jövőt illetően. Hasonló gondokat találunk a **sertéshizlalásnál** is. A 2003. esztendő komoly veszteséget jelentett a termelők számára, ami döntően az alacsony árakból adódik, de emellett nem hagyható figyelmen kívül az ágazat, illetve a termékpálya rendezetlen helyzete sem.

4.6. Az állattenyésztési ágazatok jövedelmezősége

Az állattenyésztési ágazatok jövedelmezősége a növénytermelésnél is fontosabb. Ezeknek az ágazatoknak egy része ugyanis folyamatos bevételt biztosít a gazdaságoknak, ami például likviditási szempontból igen lényeges kérdés. Ebből következik, hogy itt a 100 forint költségre jutó eredménynek kiemelt fontossága van (53. és 54. táblázat).

53. táblázat

Az állati termékek 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003
Tejelő tehén	Ft	36,63	44,60	20,85
Étkezési tyúktojás	Ft	13,17	25,95	12,50
Vágómarha	Ft	-7,59	-0,86	-12,64
Vágósertés	Ft	20,33	9,64	-5,001
Húscsirke	Ft	1,64	1,13	-5,16

54. táblázat

Az állati termékek 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása a társas vállalkozásokban

Ágazat	Mértékegység	2001	2002	2003
Tejelő tehén	Ft	24,83	26,52	14,31
Étkezési tyúktojás	Ft	17,31	16,85	15,89
Vágómarha	Ft	-17,31	9,46	-12,53
Vágósertés	Ft	11,77	8,56	-7,62
Húscsirke	Ft	7,56	9,78	-1,97

A növénytermeléshez hasonlóan az állattenyésztési ágazatok eredményessége is heterogén képet mutat a vizsgált években. A legkedvezőbb jövedelmezőséget a **tejtermelésben** érték el a gazdaságok. Ez az egyéniéknél 21 százalékos, míg a társas vállalkozásoknál 14 százalékos szint volt 2003. évben. A két termelői kör különbözőségéről már szoltunk, így ezeket nem kívánjuk megismételni, itt csak annyit

tartunk szükségesnek megjegyezni, hogy a társas gazdaságok jövedelmezőségi szintje az ami a magyarországi tejtermelést jellemzi a vizsgált években. A 2003-ban elért 14 forintos szint pedig még elfogadhatónak tekinthető.

Ugyancsak elfogadható színvonalú volt az egyéni termelők **tojástermelésben** elért eredménye 2003-ban. A 100 forint költségre jutó 14 forintos haszon kifejezetten pozitívan értékelhető. Ebben az ágazatban a társas vállalkozások – ettől is jobb – szintén elfogadható, 16 százalékos jövedelemrátát értek el.

A **hústermelő** ágazatok – mint láttuk – veszteségesek voltak 2003-ban, így az ágazatok jövedelmezőségéről nem is beszélhetünk. A 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredmények is csak arra mutatnak rá, hogy ezekben az ágazatokban igen komoly jövedelmezőségi problémák vannak, melyek megoldása főleg az EU tagságunk után tovább már nem halogatható.

4.7. Az állattenyésztési ágazatok fedezeti hozzájárulása

A fedezeti hozzájárulás, amit a módszertani részben ismertettünk a termelési érték és a közvetlen változó költségek különbözete. Ebből következik, hogy nagyságát az állattenyésztési ágazatoknál alapvetően az állati termékek árai és a takarmányozásra fordított kiadások határozzák meg (55. és 56. táblázat).

A közölt adatok alapján megállapítható, hogy a vizsgált ágazatoknál jelentős csökkenések következtek be 2002 és 2003 között. Ezek mértéke azonban differenciált volt az egyes termékeket összevetve.

A legkisebb mérséklődés a **tejtermelőknél** történt. A társas vállalkozásoknál az egy tehénre jutó fedezeti hozzájárulások 50 ezer forinttal csökkentek, ami csupán 18 százalékos arányt tesz ki. Ettől markánsabb változás (34%) figyelhető meg az egyéni gazdáknál.

Kiemelést érdemel még az **étkezési tojástermelés**. Itt az egyéni termelőknél 41, míg a társas gazdaságoknál 27 százalékkal mérséklődtek a fedezetek 2002-höz viszonyítva.

A **hústermelő** ágazatoknál ettől nagyobb, 73-57 százalék közötti csökkenés következett be a vizsgált időszakban. Figyelmet érdemel emellett, hogy az esetek többségében a társas vállalkozásoknál kisebbek az ingadozások az egyes évek között, mint az egyéni termelőknél.

A két termelői kör FH-i közötti differenciák változásai többnyire a takarmány előállítás, illetve beszerzés különbségeire, pontosabban ezek költségeire vezethetők vissza. A tartástechnológiák ugyanis – a tehenészetet kivéve – viszonylag egységesek, az output árak is közel azonosak, így a differenciát a közvetlen változó költségek között elszámolt takarmányozási kiadások különbségei, valamint a takarmányozás hatékonyságaiban meglévő eltérések jelentik. Ezt azért tartjuk fontosnak ismételt

hangsúlyozni, mert állattenyésztésünk versenyképesebbé tételének egyik lehetséges területe a takarmányozás (mind természetes, mind érték oldalon) javítása.

55. táblázat

**Az állattenyésztési ágazatok fedezeti hozzájárulásának alakulása
az egyéni gazdaságokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Tej	Ft/tehén	187837	235458	154525
Tojás	Ft/tojó	1473	1875	1102
Vágómarha	Ft/egyed	6401	6356	1739
Vágósertés	Ft/egyed	23240	19194	8181
Vágócsirke	Ft/egyed	359	398	154

56. táblázat

**Az állattenyésztési ágazatok fedezeti hozzájárulásának alakulása
a társas vállalkozásokban**

Ágazat	Mérték- egység	2001	2002	2003
Tej	Ft/tehén	272602	290126	240034
Tojás	Ft/tojó	1035	1192	867
Vágómarha	Ft/egyed	1555	23993	22755
Vágósertés	Ft/egyed	18322	14628	5852
Vágócsirke	Ft/egyed	511	698	303

A legfontosabb mezőgazdasági ágazatok (mind a növénytermelés, mind az állattenyésztés) jövedelemhelyzetét röviden összefoglalva elmondhatjuk, hogy a 2003. évben az ágazatok többségében romlottak a jövedelemszerzési lehetőségek, eredményjavulás csak néhány esetben következett be és sajnálatos módon sok terméknel folyamatosan kedvezőtlen jövedelempozíció alakult ki.

Az egyik alapvető problémát – és ez a kedvező jövedelemmel bíró termékekre is igaz – a termelés nagyfokú kockázata jelentette. Az igen erős jövedelem hullámzások bizonytalanná tették a termelőket és ez végeredményben gátolta a termékpályák harmonikus fejlődését.

5. Meghatározó ágazati költségek és jövedelmek

Az előző fejezetekben röviden áttekintettük a legfontosabb ágazatok átlagos költség-jövedelemhelyzetének elmúlt évekbeni alakulását, a magyar mezőgazdaságot reprezentáló tesztüzemi rendszer alapján. Az átlagokkal kapcsolatban mint említettük, mindig felmerül az az észrevétel, hogy azok elfedik a valóságot, illetve az, hogy mögöttük milyen szóródások húzódnak meg. A mezőgazdasági vállalkozásokat ugyanis heterogén termelői szerkezet, nagyfokú termelési méretbeli különbségek jellemzik.

Az önköltségek szóródásvizsgálatával részben rávilágítottunk ezekre a kérdésekre. Ugyanakkor a fajlagos költségek szélsőérték-eloszlásai újabb kérdéseket vetnek fel. Ezek közül talán a legfontosabb, hogy melyek azok a költség-, illetve jövedelemszintek, amelyek összességükben az ágazat jövedelempozíciójának megítélése és a piacszabályozás szempontjából irányadónak, meghatározónak tekinthetőek. Ezért a 2003. évi adatokat bemutató kiadványunkban meghatároztuk azokat az ágazati költségeket és jövedelmeket, amelyek úgymond mértékadónak tekinthetőek.

Az ágazatok meghatározó költség-jövedelemhelyzetének összeállításánál, illetve az ehhez szükséges adatok kiválasztásánál a következő szempontokat vettük figyelembe:

- Az ágazat folyamatos árutermelési céllal szerepeljen az adott gazdaság termelési szerkezetében.
- A gazdálkodók ezen ágazatokban életvitelszerűen végezzék a termelést, azaz megélhetésük alapvető forrását ezen tevékenységből származó jövedelmek biztosítsák.
- Az adott ágazat alsó méretküszöbének az a jövedelemszint tekinthető, amely egy fő minimálbéren történő eltartását biztosítja.

A minimális jövedelemigénnyel jellemzett alsó küszöbértékek végeredményben fizikai mértékegységeket takarnak, ami növényeknél a hektár, az állatoknál az éves átlagléltszám. A búza esetében ez például 40 hektárt, a tejtermelésnél 25 darab tehenet jelent.

Az elmondottakból következően, általánosságban a gazdaságok azon ágazata tekinthető meghatározónak, amelyek olyan feltételekkel bírnak, (pl. eszközállomány, humán erőforrás) amely potenciálisan lehetővé teszi életképes, versenyképes működésüket. Függetlenül attól, hogy jelenleg az átlag feletti, vagy átlag alatti szinten helyezkednek el, nyereségesek vagy veszteségesek, egyéni vagy társas gazdaságokhoz tartoznak.

5.1. Meghatározó költségek és jövedelmek a szántóföldi növényeknél

A szántóföldi növények egy hektárra jutó költségei az ágazatok döntő többségében a meghatározó kategóriában meghaladják az országos átlagokat. Ez a gabonaféléknél 2-5 százalékos differenciát jelent. Hasonló nagyságrendű eltérés jellemzi az olajosnövényeket, míg a cukorrépánál gyakorlatilag megegyeznek a költségek. A takarmánynövényeknél ettől differenciáltabbak a költségeltérések az országos és a meghatározó gazdaságokat jellemző szint között. A szójánál és a silókukoricánál az egy hektárra jutó költségek szintén 1-4 százalékkal magasabbak a meghatározó csoportban, mint az országos átlag. A lucernánál azonban az eltérés megközelíti a 15 százalékot. Ez utóbbi nyilvánvalóan a többi szántóföldi növényhez képest változatosabb termesztéstechnológiával függ össze, de a 2003. esztendő kedvezőtlen, csapadékszegény időjárása is szerepet játszott ebben.

Mindezek alapján összességében elmondható, hogy a gabonafélék két meghatározó növényénél, a **búzánál** és a **kukoricánál** az irányadónak tekinthető termelési költség szint meghaladja a hektáronkénti 100 ezer forintot, míg a többi gabonaféléknél többségében 80-90 ezer forint között helyezkedik el.

57. táblázat

A szántóföldi növények termelési költségének alakulása 2003. év

M. e.: Ft/ha

Megnevezés	Országos átlag	Egyéni gazdaságok átlaga	Társas gazdaságok átlaga	Meghatározó árutermelők átlaga
Búza	98089	92181	104695	100726
Durumbúza	107559	101919	111295	106839
Szemes kukorica	123557	117786	133385	127242
Őszi árpa	87204	81274	92344	90527
Tavaszi árpa	80408	76155	87575	84287
Triticale	80418	78873	84488	82325
Zab	75635	72954	85015	82521
Napraforgó	103301	96025	111891	106671
Repce	109777	98181	115624	112381
Cukorrépa	277690	272507	279618	278846
Szója	116303	106607	124112	120806
Silókukorica	101356	95778	103191	102048
Lucerna	57547	48176	72252	64903

Ugyancsak 100 ezer forint feletti területegységre jutó költség jellemzi az **olajosnövényeket**, míg a **cukorrépa** esetében 21 ezer forinttal marad el a 300 ezer forinttól. Az adatokból megállapítható, hogy a meghatározónak tekinthető termelési

költségek többnyire az egyéni és társas gazdaságok átlagos értékei között helyezkednek el. Ez nyilvánvalóan adódik az egyéni és a társas gazdaságok – a módszertanban említett – részben eltérő ráfordítás-struktúrájából. Ezek közül itt most kiemelten a földbérleti díjra utalunk, amelyek jelentősen eltérnek a különbözőképpen csoportosított gazdaságok között.

58. táblázat

**A szántóföldi növények földbérleti díjának alakulása
2003. év**

M. e.: Ft/t

Megnevezés	Országos átlag	Egyéni gazdaságok átlaga	Társas gazdaságok átlaga	Meghatározó árutermelők átlaga
Búza	7335	3321	11824	10148
Durumbúza	14539	8866	18297	15700
Szemes kukorica	8118	5027	13382	11052
Őszi árpa	8287	3518	12421	11826
Tavaszi árpa	4876	2425	9005	7528
Triticale	2936	1746	6068	5368
Zab	3615	2305	8197	8453
Napraforgó	7476	4549	10932	9943
Repcse	9125	10808	8277	8184
Cukorrépa	12731	7468	14689	13425
Szója	8783	5074	11770	11817
Silókukorica	8296	2294	10270	9794
Lucerna	4866	1276	10499	8370

A közölt adatok egyértelműen jelzik, hogy a meghatározó kategória földbérleti díjai a repce kivételével, rendre magasabbak az országos szinttől (átlagosan 20-50 százalékkal, de egyes ágazatoknál 2-4-szeres mértékben).

A termékegységre jutó költségek az eddigiekhez képest árnyaltabb képet tükröznek. Önköltségük tekintetében a meghatározóak már kisebb arányban térnek el az országos átlagoktól, sőt a vizsgált 13 ágazat közül 8-ban már e csoportban kedvezőbbek a fajlagos költségek 2003-ban. Ez egyértelműen a meghatározó kategóriába tartozók többnyire magasabb hozamaiból adódik. Így például a búzát már tonnánként közel 1000 forinttal olcsóbban állították elő az irányadónak tekintett körben az országos szinthez képest, de a kukoricánál is a magasabb területegységre jutó költségek ellenére az önköltségekben gyakorlatilag már nincs különbség. Az őszi árpa és a rozs kivételével szintén a meghatározó ágazati átlagok a kedvezőbbek.

A szántóföldi növények ágazati eredményeiről elmondható, hogy azok a meghatározónak tekintett kör átlagában az ágazatok nagyobb hányadában az országos szint felett alakultak. Ez persze a 2003. esztendőben sajnos nem azt jelentette, hogy

több eredmény képződött volna, hanem mindössze azt, hogy a keletkezett veszteségek kisebbek voltak.

59. táblázat

**A szántóföldi növények önköltségének alakulása
2003. év**

M. e.: Ft/ha

Megnevezés	Országos átlag	Egyéni gazdaságok átlaga	Társas gazdaságok átlaga	Meghatározó árutermelők átlaga
Búza	35219	35704	34757	34310
Durumbúza	36434	40951	34147	35644
Szemes kukorica	30072	29191	31502	29992
Őszi árpa	31397	30339	32240	31587
Tavaszi árpa	31652	31917	31273	29622
Triticale	39062	39401	38264	37804
Zab	41211	41122	41473	38976
Napraforgó	52636	48950	56986	55224
Repce	66333	61570	68606	66186
Cukorrépa	8323	6619	9180	8650
Szója	62459	62855	62189	63222
Silókukorica	5828	5125	6082	6019
Lucerna	16463	16150	16804	16390

A vizsgált növények közül főleg a gabonaféléket jellemezte ez a viszonylag jobb jövedelempozíció, ami részben a magasabb felvásárlási árakból adódik. Ezzel szemben például a szemeskukorica esetében ezen gazdaságok értékesítési árai elmaradtak az országos szinttől, így eredményeik is gyengébbek voltak. Az ipari növényeknél azonban a magasabb árak többnyire nem tudták kompenzálni az irányadó gazdaságok többlet ráfordításokból adódó nagyobb kiadásait.

Ezekben az eredményalakulásokban az is szerepet játszott, hogy a 2003. évben az ágazati, illetve vállalkozói eredményt befolyásoló másik bevételi elem, az állami támogatásokban jellemzően nem volt érdemi különbség az egyes gazdaságcsoportok között. Pontosabban a részletesebb vizsgálatok még azt is mutatják, hogy a közvetlenül elszámolt állami támogatások inkább ezekben a meghatározó gazdaságokban értek el magasabb szintet, az országos átlaghoz viszonyítva. Ebben azonban egyértelműen szerepet játszott a rendkívül aszályos időjárás. A kapott kártérítések összege ugyanis ezeknél nagyobb volt, melyeket 2003-ban az előírásoknak megfelelően a közvetlen támogatások között kellett elkönyvelnie a gazdaságoknak.

60. táblázat

**A szántóföldi növények ágazati eredményének alakulása
2003. év**

M. e.: Ft/ha

Megnevezés	Országos átlag	Egyéni gazdaságok átlaga	Társas gazdaságok átlaga	Meghatározó árutermelők átlaga
Búza	-4739	-5616	-3758	-2506
Durumbúza	-13638	-18655	-10315	-11257
Szemes kukorica	12580	18763	2052	10813
Őszi árpa	-2985	257	-5794	-3642
Tavaszi árpa	-743	-2098	1539	5753
Triticale	-13434	-14134	-11594	-8572
Zab	-17234	-17575	-16043	-14422
Napraforgó	6863	11973	829	2174
Repce	-9777	-7862	-10742	-8048
Cukorrépa	36388	82969	19059	30413
Szója	3436	6522	951	1298

A 2003. év adataiból tehát mindenre vonatkozó messzemenő következtetést nem célszerű levonni, de azt meg kell jegyeznünk, hogy a meghatározó árutermelő gazdaságok költség-jövedelem adatait hosszabb távon indokolt figyelembe venni a különböző kutatásoknál, elemzéseknél, döntés-előkészítéseknél.

5.2. Meghatározó költségek és jövedelmek az állati termékeknél

Az állattartásnál az ágazatok költség-jövedelemhelyzetének áttekintése előtt (a fejlett világot is jellemző) két tényezőre fel kell hívni a figyelmet. Az egyik, hogy országosan is folyamatosan csökken az állattartó gazdaságok száma, ezért a tesztüzemi adatbázisban is – a kiválasztásnak megfelelően – kisebb a mintaszám mint a növénytermelésben. A másik pedig, és azt már korábban többször említettük, állattenyésztésünket – a növénytermesztéshez viszonyítva – sokkal egységesebb tartástechnológiája és relatíve zártabb termékpályák jellemzik. (Elegendő talán a húscsirke és tojástermelésre utalnunk.)

A termelési költségeket tekintve az állattenyésztésben is a meghatározónak tekintett árutermelő gazdaságok csoportjában találjuk a magasabb értékeket. Ez a **tehéntartásnál** 8 százalékos többletet jelent az országos átlaghoz viszonyítva 2003-ban. A közel 8 százalékkal kedvezőbb hozamok következtében az önköltségeknél ez a többlet már csak 1 százalékos, ami egy liter tejre vetítve 0,65 forint többletkiadást jelent. A **marha-** és **sertéshizlalásnál** szintén a meghatározó gazdaságoknál magasabbak a kiadások, de így is 10 százalék alatt marad a különbség, sőt a sertés esetében a 2 százalékot sem éri el.

Ellentétes tendencia jellemzi a megfigyelt baromfi ágazatokat. Amíg a húscsirkét gyakorlatilag azonos költségszint jellemzi, addig az étkezési tojásnál az egy tojásra jutó költségek tekintetében, már közel 10 százalékos a meghatározó gazdaságok előnye az országos átlaghoz képest. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a tojáshozamok országos átlagban a kedvezőbbek és ebből adódóan önköltség tekintetében már csak csupán 5 százalék a meghatározó csoport előnye.

61. táblázat

**Az állati termékek termelési költségének alakulása
2003. év**

Megnevezés	Mérték-egység	Országos átlag	Egyéni gazdaságok átlaga	Társas gazdaságok átlaga	Meghatározó árutermelők átlaga
Tejelő tehén	Ft/tehén	412593	308499	462986	451996
Tejelő tehén	Ft/l	68,33	62,95	70,20	69,67
Étkezési tyúktojás	Ft/tojó	3170	4008	2926	2904
Étkezési tyúktojás	Ft/db	12,43	14,15	11,92	11,82
Vágómarha	Ft/kg	278,07	267,51	299,79	304,09
Vágósertés	Ft/kg	251,05	235,89	263,20	254,81
Húscsirke	Ft/kg	195,63	195,25	196,23	194,07

A költség differenciák többnyire az egyes gazdaságok eltérő állandó költségeire vezethetők vissza. Az említett egységes tartástechnológiából adódóan ugyanis, a költségek legfontosabb elemében a takarmányra fordított kiadásokban relatív mérsékeltek a különbségek a meghatározóak és az országos átlag között.

Az ágazati eredmények tekintetében egyértelműen a meghatározó árutermelő gazdaságok mutatnak kedvezőbb pozíciót a valamennyi gazdaságot reprezentáló országos átlaghoz viszonyítva. Természetesen a növénytermeléshez hasonlóan az állattenyésztésnél is igaz, hogy ez a pozitív helyzet az ágazatok egy részénél csupán a kisebb ágazati veszteségeket jelentette 2003-ban.

Ilyen volt a három hústermelő ágazat, ahol minden csoportosításban, minden kategorizálásnál eredménytelen volt a termék-előállítás. A meghatározóak kedvezőbb pozíciója elsősorban az állami támogatásokból adódik, mert az értékesítési árakban alig van különbség a különböző gazdaságcsoportok között.

**Az állati termékek ágazati eredményének alakulása
2003. év**

Megnevezés	Mérték-egység	Országos átlag	Egyéni gazdaságok átlaga	Társas gazdaságok átlaga	Meghatározó árutermelők átlaga
Tejelő tehén	Ft/tehén	65627	64331	66254	66882
Étkezési tyúktojás	Ft/tojó	472,99	500,41	464,99	504,84
Vágómarha	Ft/kg	-35,05	-33,83	-37,55	-21,10
Vágósertés	Ft/kg	-16,40	-11,81	-20,07	-14,38
Húscsirke	Ft/kg	-7,71	-10,08	-3,86	-6,46

A támogatásban meglévő különbségeket ugyanakkor 2003-ban az okozta, hogy azok egy részét nem közvetlenül a termelők kapták, hanem a felvásárlókon, feldolgozókon keresztül jutott el oda. Ennek következtében azok a gazdaságok, illetve gazdák, akik más csatornákon értékesítették termékeiket, ezekben nem részesülhettek. Így például az egy tehénre jutó közvetlen támogatások a társas gazdaságokban 13 ezer forinttal magasabbak voltak, mint az egyéni csoportba tartozó termelőknél.

Összességében tehát az állattenyésztésről is elmondhatjuk, hogy a döntéselőkészítésekben, a magyarországi ágazatok költség-jövedelemhelyzetének megítéléséhez célszerű a meghatározó árutermelő gazdaságok adatait használni.

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A szántóföldi növények termelési költségének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	16
2. táblázat: A szántóföldi növények termelési költségének alakulása a társas vállalkozásokban.....	17
3. táblázat: A szántóföldi növények közvetlen változó költségének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	21
4. táblázat: A szántóföldi növények közvetlen változó költségének alakulása a társas vállalkozásokban.....	22
5. táblázat: A szántóföldi növények átlagos hozamának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	24
6. táblázat: A szántóföldi növények átlagos hozamának alakulása a társas vállalkozásokban.....	24
7. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	26
8. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének alakulása a társas vállalkozásokban.....	26
9. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének szóródása az egyéni gazdaságokban.....	28
10. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének szóródása a társas vállalkozásokban.....	29
11. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének és területi arányának szóródása az egyéni gazdaságokban.....	30
12. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének és területi arányának szóródása a társas vállalkozásokban.....	30
13. táblázat: A szántóföldi növények értékesítési árainak alakulása az egyéni gazdaságokban.....	33
14. táblázat: A szántóföldi növények értékesítési árainak alakulása a társas vállalkozásokban.....	34
15. táblázat: A szántóföldi növények jövedelemtartalmának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	36
16. táblázat: A szántóföldi növények jövedelemtartalmának alakulása a társas vállalkozásokban.....	36
17. táblázat: A szántóföldi növények ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	38
18. táblázat: A szántóföldi növények ágazati eredményének alakulása a társas vállalkozásokban.....	38
19. táblázat: A szántóföldi növények 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	40
20. táblázat: A szántóföldi növények 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása a társas vállalkozásokban.....	40
21. táblázat: A szántóföldi növények fedezeti hozzájárulásának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	42

22. táblázat: A szántóföldi növények fedezeti hozzájárulásának alakulása a társas vállalkozásokban.....	42
23. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő termelési költségének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	46
24. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő termelési költségének alakulása a társas gazdaságokban	46
25. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő közvetlen változó költségének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	47
26. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő közvetlen változó költségének alakulása a társas gazdaságokban.....	48
27. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő átlagos hozamának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	49
28. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő átlagos hozamának alakulása a társas gazdaságokban	49
29. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő önköltségének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	50
30. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő önköltségének alakulása a társas gazdaságokban	51
31. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő értékesítési árainak alakulása az egyéni gazdaságokban.....	52
32. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő értékesítési árainak alakulása a társas gazdaságokban	52
33. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelemtartalmának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	54
34. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő jövedelemtartalmának alakulása a társas gazdaságokban	54
35. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	55
36. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő ágazati eredményének alakulása a társas gazdaságokban	55
37. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban.....	56
38. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása a társas gazdaságokban	57
39. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő fedezeti hozzájárulásának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	58
40. táblázat: A zöldségfélék, az alma és a borszőlő fedezeti hozzájárulásának alakulása az egyéni gazdaságokban.....	58
41. táblázat: Az állati termékek költség alakulása az egyéni gazdaságokban	60
42. táblázat: Az állati termékek költség alakulása a társas vállalkozásokban	61
43. táblázat: Az állati termékek önköltségének szóródása az egyéni gazdaságokban	66
44. táblázat: Az állati termékek önköltségének szóródása a társas vállalkozásokban	66
45. táblázat: Az állati termékek önköltségének és az állatlétszám arányának szóródása az egyéni gazdaságokban	67

46. táblázat: Az állati termékek önköltségének és az állatlétszám arányának szóródása a társas vállalkozásokban	67
47. táblázat: Az állati termékek értékesítési árainak alakulása az egyéni gazdaságokban	68
48. táblázat: Az állati termékek értékesítési árainak alakulása a társas vállalkozásokban.....	69
49. táblázat: Az állati termékek jövedelemtartalmának alakulása az egyéni gazdaságokban	71
50. táblázat: Az állati termékek jövedelemtartalmának alakulása a társas vállalkozásokban.....	71
51. táblázat: Az állati termékek ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban	73
52. táblázat: Az állati termékek ágazati eredményének alakulása a társas vállalkozásokban.....	73
53. táblázat: Az állati termékek 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása az egyéni gazdaságokban	74
54. táblázat: Az állati termékek 100 Ft termelési költségre jutó ágazati eredményének alakulása a társas vállalkozásokban	74
55. táblázat: Az állattenyésztési ágazatok fedezeti hozzájárulásának alakulása az egyéni gazdaságokban	76
56. táblázat: Az állattenyésztési ágazatok fedezeti hozzájárulásának alakulása a társas vállalkozásokban	76
57. táblázat: A szántóföldi növények termelési költségének alakulása	78
58. táblázat: A szántóföldi növények földbérleti díjának alakulása	79
59. táblázat: A szántóföldi növények önköltségének alakulása	80
60. táblázat: A szántóföldi növények ágazati eredményének alakulása	81
61. táblázat: Az állati termékek termelési költségének alakulása	82
62. táblázat: Az állati termékek ágazati eredményének alakulása	83

Mellékletek jegyzéke

A fontosabb mezőgazdasági termékek előállításának költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban.....	93
A fontosabb mezőgazdasági termékek előállításának költsége és jövedelme a társas gazdaságokban	124
A fontosabb mezőgazdasági termékek előállításának költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban	151

MELLÉKLETEK

1. melléklet

A búzatermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mértékegység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	95595	91973	86565
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	20299	22283	30116
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7389	10997	8311
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	117	1861	154
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2298	1618	2211
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	67905	74934	68357
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	13585	12935	14125
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	14512	14152	14587
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	5823	5839	5589
10.	Öntözési költség	Ft/ha	17	7	9
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	180	192	143
12.	Szárítási költség	Ft/ha	353	235	92
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	5	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	366	278	336
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	326	355	425
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	35168	33992	35305
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			365
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	16369	15560	16505
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1660	1111	157
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	12744	13934	13443
21.	Munkabér	Ft/ha	4439	3631	3384
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1145	1072	983
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2688	2227	3321
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	1468	3034	12286
25.	Egyéb költség	Ft/ha	8687	8304	191
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2670	2558	1883
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4416	3336	4359
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	91453	88758	92181
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	60426	57980	51260
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	4141	3214	-5616
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	21096	25056	35704
32.	Átlaghozam	t/ha	4,24	3,49	2,52
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	19,96	21,03	20,85

2. melléklet

A durumbúza-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>87045</i>	<i>110175</i>	<i>83265</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	20370	26207	29229
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	5375	11158	10099
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	135	267
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	1708	536
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	77649	99249	66792
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	10699	14782	14165
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	12451	14340	12760
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	5610	9233	8577
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Száritási költség	Ft/ha	0	523	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	85	877
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	0	5378	1284
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	28760	44341	37663
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			300
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	24372	8273	17804
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	419	184
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	5044	18501	10640
21.	Munkabér	Ft/ha	3924	6040	4393
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1597	2688	1218
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	1231	833	8866
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	461	11968
25.	Egyéb költség	Ft/ha	18446	5504	81
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2050	1848	4584
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	1682	4206	4216
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	87106	93114	101919
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	58285	65834	45601
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-61	17061	-18655
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>21726</i>	<i>24653</i>	<i>40951</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	4,01	3,71	2,48
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	19,18	27,99	24,30

3. melléklet

A rozstermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>65924</i>	<i>61636</i>	<i>62140</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	18335	20163	27860
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7858	6944	8057
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	7067	6948	2809
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	18440	32584	26531
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	7284	8589	8452
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	6311	8011	9067
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	382	1657	3056
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	17	13
12.	Száritási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	15	189	1
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	605	598	38
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	14598	19062	20628
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			330
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	16507	14238	12080
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1589	614	6
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	12578	16426	17263
21.	Munkabér	Ft/ha	15882	4926	2760
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	6037	1567	969
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	809	392	514
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	32	127	16342
25.	Egyéb költség	Ft/ha	6208	8175	3
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	986	1774	591
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	3978	1877	4604
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	79205	69180	76091
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	51326	42574	41512
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-13281	-7544	-13951
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>25935</i>	<i>26283</i>	<i>39818</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	2,78	2,42	1,85
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	10,75	10,23	11,41

4. melléklet

Az őszi árpa-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	88001	76043	81531
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	19370	21381	27016
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8273	10068	8680
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	1331	138
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2376	2586	3116
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	57366	58470	50985
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11950	10644	11339
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	13853	12356	10672
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	5347	5084	5551
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	23	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	18	31	15
12.	Száritási költség	Ft/ha	431	167	24
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	1	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	115	160	263
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	350	511	300
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	32064	28977	28164
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			385
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	14713	13920	15171
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1519	673	245
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	19061	13697	13350
21.	Munkabér	Ft/ha	5204	4295	4027
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1407	1182	1235
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2349	2344	3518
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	1064	1898	10690
25.	Egyéb költség	Ft/ha	6158	7423	101
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1896	2082	1199
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5813	2879	3189
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	91249	79371	81274
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	55938	47066	53368
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-3248	-3327	257
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	22256	26456	30339
32.	Átlaghozam	t/ha	4,03	2,95	2,58
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	19,97	19,40	20,77

5. melléklet

A tavaszi árpa-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	79543	83194	74057
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	23440	23263	28121
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	6028	9974	6838
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	1579	18
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	518	1131	866
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	63148	68823	55916
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11335	9073	11476
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	5734	7467	8862
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	4751	4584	5805
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	2	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	12	111	26
12.	Szárítási költség	Ft/ha	48	15	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	1	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	186	55	99
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	104	313	238
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	22173	21619	26507
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			80
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	15805	15563	15160
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1236	662	66
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	12133	10919	12390
21.	Munkabér	Ft/ha	5663	3394	3260
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1117	987	954
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	1982	1896	2425
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	283	4816	9327
25.	Egyéb költség	Ft/ha	11683	6073	28
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1469	2625	1791
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4305	4447	4166
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	77849	73001	76155
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	57370	61575	47550
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	1694	10193	-2098
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	24830	23712	31917
32.	Átlaghozam	t/ha	3,12	3,03	2,37
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	20,30	20,55	18,58

6. melléklet

A zabtermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	73743	70367	55379
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	23888	22799	26134
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8763	9930	7628
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	21	609	427
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	1787	1714	2631
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	32421	37265	23686
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	7995	8289	8016
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	8076	7615	4942
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	4168	3297	3184
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	9	73
12.	Szárítási költség	Ft/ha	120	15	42
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	98	60	43
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	184	193	708
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	20642	19478	17007
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			2008
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	16399	17088	17438
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	974	615	153
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	13024	10948	12714
21.	Munkabér	Ft/ha	3895	4439	3103
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	747	1540	1002
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2033	1888	2305
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	543	3380	12980
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7027	7890	10
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	771	1751	1394
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4186	3714	2838
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	70241	72729	72954
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	53101	50889	38371
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	3503	-2362	-17575
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	25888	27860	41122
32.	Átlaghozam	t/ha	2,65	2,59	1,72
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	16,33	18,00	17,49

7. melléklet

A triticales-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>75575</i>	<i>70453</i>	<i>64739</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	18687	20274	26943
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7980	10617	10015
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	58	1244	21
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	4015	2991	2431
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	41379	35767	35350
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9667	10313	11365
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	11642	11101	11376
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	3003	2540	3414
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	108	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	25	4
12.	Szárítási költség	Ft/ha	130	230	21
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	111	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	313	92	191
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	303	782	491
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	25169	25190	26862
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			658
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	15636	14626	16949
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1565	648	41
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	9317	13302	11817
21.	Munkabér	Ft/ha	3491	3817	3011
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1225	1163	862
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	1483	767	1746
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	1041	2835	10321
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7415	6172	30
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1598	2145	1221
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	3907	3230	5356
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	71848	73895	78873
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	50406	45262	37877
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	3727	-3443	-14134
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>19956</i>	<i>25856</i>	<i>39401</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	3,40	2,74	1,94
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	14,94	15,78	16,39

8. melléklet

A kukoricatermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	129271	129474	136549
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	18159	21578	31678
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8276	10555	8286
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	158	1153	465
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	74	9	252
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	93565	100353	114503
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	14243	15076	16458
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	14409	13971	14061
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	11035	10401	12954
10.	Öntözési költség	Ft/ha	3	54	84
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	205	31	164
12.	Szárítási költség	Ft/ha	12038	8398	4089
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	6	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	356	353	355
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	223	922	431
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	52519	49207	48595
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			857
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	18504	17820	18478
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1480	1275	305
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	14966	17005	15970
21.	Munkabér	Ft/ha	5766	4698	4435
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1544	1486	1405
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2830	2499	5027
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	2205	3236	15015
25.	Egyéb költség	Ft/ha	11312	10052	127
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2439	3348	3159
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4210	3640	4414
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	117774	114266	117786
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	76752	80267	87953
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	11497	15208	18763
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	17696	20936	29191
32.	Átlaghozam	t/ha	6,68	5,48	4,05
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,15	21,28	21,22

9. melléklet

A napraforgó-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>126022</i>	<i>131758</i>	<i>107998</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	58036	61759	50664
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8058	10642	8463
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	152	1293	149
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	66	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	113244	117792	97342
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9456	11206	12445
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	10491	10410	9920
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	10970	11069	11560
10.	Öntözési költség	Ft/ha	4	46	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	514	222	475
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1429	1416	705
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	9	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	882	469	899
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	480	166	210
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	34235	35005	36213
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			230
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	14633	16429	18139
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1787	578	155
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	16550	15721	14517
21.	Munkabér	Ft/ha	4435	4111	4627
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1174	1149	1199
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	3031	3102	4549
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	1147	1067	11172
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7054	10189	41
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1282	3905	1583
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4017	3715	3599
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	89344	94971	96025
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	91787	96754	71785
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	36678	36788	11973
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>44010</i>	<i>48942</i>	<i>48950</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	2,03	1,94	1,96
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	20,43	20,32	20,50

10. melléklet

A repcetermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	117088	87487	90318
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	50789	50926	53664
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	6058	8910	4605
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	291	1425	140
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	21	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	110169	76433	85900
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	6441	6845	7515
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	14213	16763	14468
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	9602	10406	13933
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	710	196	178
12.	Szárítási költség	Ft/ha	132	446	759
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	2675	571	232
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	37	269	152
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	33809	35495	37238
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			23
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	16247	17341	15207
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1439	277	220
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	17209	10200	14949
21.	Munkabér	Ft/ha	7236	3760	1816
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	2057	1010	716
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2701	3129	10808
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	691	3209	12700
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7344	6585	33
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1941	3318	1472
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	6323	3369	3000
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	96998	87693	98181
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	83279	51992	53080
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	20090	-206	-7862
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	44486	57893	61570
32.	Átlaghozam	t/ha	2,18	1,55	1,61
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	23,59	21,16	24,55

11. melléklet

A szójatermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	122709	119088	113129
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	57906	56037	60176
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	6910	13623	10936
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	3209	1143	131
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	110328	104718	104270
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	14614	13500	12273
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	14423	14203	14603
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	15282	13726	19670
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	11
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	2998	1461
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	502	1466	596
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1911	761	96
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	46732	46653	48709
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	11293	13304	28310
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	244	252
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	19070	14022	11254
21.	Munkabér	Ft/ha	8659	3785	2808
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	0	1250	843
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	7370	5632	5074
24.	Értékesítési leírás	Ft/ha	2399	4523	4101
25.	Egyéb költség	Ft/ha	4033	6335	96
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	229	724	2763
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	408	2407	2397
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	100192	98878	106607
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	75977	72436	64420
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	22517	20210	6522
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	51525	53121	62855
32.	Átlaghozam	t/ha	1,95	1,86	1,72
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	16,87	23,94	23,18

12. melléklet

A cukorrépa-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>355775</i>	<i>379413</i>	<i>355476</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	7801	8760	8496
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	5836	7108	4680
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	2988	1025
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	348953	372471	340643
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	27263	33307	31855
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	22988	25668	23505
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	36077	42363	45075
10.	Öntözési költség	Ft/ha	241	0	4494
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	155	1876
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	402
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	73	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1207	2252	4163
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	0	67	1163
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	87849	103813	112533
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	27230	19207	23292
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	343	243	385
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	58824	68342	75397
21.	Munkabér	Ft/ha	9452	11642	8373
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	3278	3164	2123
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4965	5908	7468
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	10416	26294
25.	Egyéb költség	Ft/ha	29601	10464	330
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	6926	6106	5879
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5964	8806	10433
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	234431	248111	272507
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	267925	275601	242943
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	121344	131302	82969
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>5226</i>	<i>5885</i>	<i>6619</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	44,86	42,16	41,32
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,75	22,51	24,46

13. melléklet

A burgonyatermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	601715	711411	1043384
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	32529	32756	64969
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7499	4575	2262
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	2404	1497
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	421927	595711	901944
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	132962	143577	118715
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	23790	26671	36190
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	50273	42101	50015
10.	Öntözési költség	Ft/ha	7298	11685	9820
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	37	0	670
12.	Száritási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	4343	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	117	189	121
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	6031	29055	8312
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	224851	253277	223842
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			6098
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	46071	57053	64788
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	9082	730	1295
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	25657	15722	10295
21.	Munkabér	Ft/ha	59339	28836	56298
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	13798	9943	7328
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	3548	1589	995
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	2909	15481	67566
25.	Egyéb költség	Ft/ha	51897	72220	717
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	10314	12708	12758
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	33576	23475	55113
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	481041	491033	507091
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	376864	458134	819541
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	120674	220377	536293
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	26333	22833	31690
32.	Átlaghozam	t/ha	18,27	21,51	16,03
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	17,14	14,48	15,05

14. melléklet

A lucernatermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	84344	90423	48783
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	13729	14240	15655
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	4825	2929	2085
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	185	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	412	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	29928	29968	14457
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	2558	1463	2768
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	3508	3240	2119
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	642	581	606
10.	Öntözési költség	Ft/ha	21	130	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	297	111
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	5	5
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1174	1108	741
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	7903	6824	6349
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			1069
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	17169	18840	15404
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	332	8	39
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	11224	8903	6260
21.	Munkabér	Ft/ha	5296	6998	2803
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1262	1721	930
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2091	1454	1276
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	66	1289	10531
25.	Egyéb költség	Ft/ha	11327	9291	46
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1567	2153	908
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	3686	2285	2561
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	61922	59765	48176
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	76441	83599	42434
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	22422	30658	607
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	10674	9747	16150
32.	Átlaghozam	t/ha	5,78	6,17	3,05
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	14,66	17,42	15,88

15. melléklet

A silókukorica-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>106110</i>	<i>135835</i>	<i>122398</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	4662	5249	6157
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	5255	4821	7304
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	46
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	14
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	42192	35136	37982
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	10136	11561	13687
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	8217	10094	9822
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	6404	8546	8831
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	82	94
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	89	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	230	47	13
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	628	3659	949
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	25704	33989	33395
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			3395
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	15106	18484	16722
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1393	295	40
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	28396	14835	15447
21.	Munkabér	Ft/ha	8036	7146	5533
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	2611	1801	1127
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	1095	3189	2294
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	63	4592	12084
25.	Egyéb költség	Ft/ha	6423	7360	33
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2276	858	1684
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4283	4530	4025
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	95389	97079	95778
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	80405	101846	89002
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	10721	38756	26620
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>4410</i>	<i>3890</i>	<i>5125</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	21,69	25,00	18,99
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	15,61	21,62	21,07

16. melléklet

A rét költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	24368	24426	19095
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	9745	8442	8722
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2803	1119	586
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	9707	5737	3758
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	0	4	15
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	834	1305	472
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	0	3	18
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	12
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	3	1
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	697	643	692
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	1531	1958	1210
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	4937	6221	4040
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	287	58	19
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	2661	3539	4208
21.	Munkabér	Ft/ha	2264	1769	1156
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	239	442	324
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	725	695	1010
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	1075	2214	3073
25.	Egyéb költség	Ft/ha	1928	1749	7
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	773	412	634
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	1973	1237	508
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	18394	20294	16189
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	22837	22468	17885
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	5974	4132	2906
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	8312	7351	7629
32.	Átlaghozam	t/ha	2,58	2,93	2,35
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	12,39	13,53	13,30

17. melléklet

A fejeskáposzta-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>671754</i>	<i>836503</i>	<i>934652</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	20333	38640	31611
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	10345	1057	3774
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	1161
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	195082	1804849	682256
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	157168	207400	179687
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	38186	29519	25614
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	52014	57609	33290
10.	Öntözési költség	Ft/ha	38558	31234	3160
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	86	48
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	2733	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	0	0
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	485	5906	5918
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	289144	331755	247717
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			11772
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	37891	53421	59045
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	0	4666
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	9525	25560	46043
21.	Munkabér	Ft/ha	27787	11181	132380
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	9569	6657	18186
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	303	273	2546
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	0	42044
25.	Egyéb költség	Ft/ha	165131	157657	0
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2745	33151	18639
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	54335	66019	23651
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	596430	685673	606688
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	382610	504748	686935
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	75325	150830	327964
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>18335</i>	<i>31713</i>	<i>20628</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	32,53	21,88	29,76
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	13,75	14,36	17,33

18. melléklet

A vöröshagyma-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	777527	535276	668347
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	25856	31340	52460
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8089	4562	6068
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	12022	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	680078	459882	637443
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	63995	79223	60811
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	22241	23739	9395
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	40345	66189	35778
10.	Öntözési költség	Ft/ha	3890	9970	5695
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	293	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	188	1322	3914
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	21940	8998	6093
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	152599	189734	121686
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			75
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	146072	65315	108052
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	946	1810
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	5323	24680	11507
21.	Munkabér	Ft/ha	67498	43278	65602
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	17876	4707	11426
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2708	3795	2202
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	1128	0	67729
25.	Egyéb költség	Ft/ha	113316	81796	2375
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	23250	5998	7767
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	32670	17469	25774
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	562439	437717	426006
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	624929	345542	546661
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	215088	97560	242341
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	18900	26446	33745
32.	Átlaghozam	t/ha	29,76	16,55	12,87
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	24,99	27,72	26,44

19. melléklet

A görögdinnye-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	590020	520826	295429
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	39299	19065	17924
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	6027	5608	3011
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	3621	183
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	580154	511660	292279
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	69916	68425	89455
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	30180	36301	24968
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	62582	37643	33261
10.	Öntözési költség	Ft/ha	7369	12375	13676
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	3168	177
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	1346	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	3905	1921	338
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	10963	43933	23352
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	186261	203765	185226
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			13715
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	33887	24323	39964
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	8987	2223	226
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	20980	60176	10446
21.	Munkabér	Ft/ha	102444	97583	94794
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	15719	13599	10220
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2540	3218	5765
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	10437	5793	38753
25.	Egyéb költség	Ft/ha	69478	46023	9872
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1671	5198	6091
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	18617	23134	45942
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	471022	485034	461015
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	403759	317061	110203
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	118998	35792	-165586
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	31697	18075	28275
32.	Átlaghozam	t/ha	15,01	26,83	16,30
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	16,29	18,45	16,28

20. melléklet

A zöldborsótermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	291690	204482	233997
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	70736	50939	57765
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7621	15353	13552
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	422	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	284069	190836	221121
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	41124	41255	53588
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	10753	11689	20681
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	9360	14874	16744
10.	Öntözési költség	Ft/ha	5521	9120	6774
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	45	725
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	0	0	0
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	66757	76982	98513
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	22806	20122	25601
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	5521	0	21
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	25684	43768	55983
21.	Munkabér	Ft/ha	5206	6685	23071
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1982	1976	2081
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4530	5546	12291
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	335	24538
25.	Egyéb költség	Ft/ha	23401	8616	0
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	7554	1879	7746
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	6656	7726	4593
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	170097	173635	254437
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	224933	127500	135485
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	121593	30847	-20439
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	42356	46869	66672
32.	Átlaghozam	t/ha	4,58	3,70	3,82
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	29,14	24,70	26,30

21. melléklet

A paradicsomtermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>675273</i>	<i>633938</i>	<i>927513</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	32071	24044	17660
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	1798	7577	183357
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	673475	493180	782090
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	61799	63044	81332
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	28502	37826	32389
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	50530	46800	50986
10.	Öntözési költség	Ft/ha	25504	25705	2027
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	1911
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1611	3396	4939
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	12240	35990	1981
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	180187	212762	175564
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	29686	47513	67604
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	14211	20561	58
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	105654	42718	139718
21.	Munkabér	Ft/ha	74240	101393	147555
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	7985	8765	27399
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	9663	4944	10285
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	0	16655	46771
25.	Egyéb költség	Ft/ha	118099	72672	1600
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	13778	7704	27751
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	12234	9255	24763
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	565738	544941	669069
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	495087	421177	751949
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	109535	88997	258445
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>26941</i>	<i>20918</i>	<i>15878</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	21,00	26,41	42,14
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	23,50	26,99	27,16

A zöldpaprika-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha		1405115	1128796
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t		50976	67692
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha		567	7595
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha		1203	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha		0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha		1403351	1120719
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha		184337	135543
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha		63438	44682
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha		69711	52280
10.	Öntözési költség	Ft/ha		6307	26725
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha		0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha		0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha		0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha		821	2803
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha		64094	2868
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha		388709	264901
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			10263
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha		98683	117880
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha		4173	1413
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha		32569	10790
21.	Munkabér	Ft/ha		132064	141562
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha		27807	28759
23.	Földbérleti díj	Ft/ha		5521	2316
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha		9645	48271
25.	Egyéb költség	Ft/ha		26745	8746
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha		15044	52941
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha		46322	62060
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha		787281	749902
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha		1016405	863895
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha		617833	378894
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t		28598	45275
32.	Átlaghozam	t/ha		27,53	16,56
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha		16,52	21,30

23. melléklet

A fűszerpaprika-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>		484 664	605135
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t		56 140	70176
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha		6 295	6191
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha		959	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha		0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha		475 742	598817
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha		106 226	103290
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha		37 543	33383
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha		45 799	49692
10.	Öntözési költség	Ft/ha		30 853	6163
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha		307	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha		0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha		0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha		2 593	345
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha		3 698	3406
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha		227 019	196279
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			10663
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha		22 512	74819
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha		3 060	2999
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha		30 909	17534
21.	Munkabér	Ft/ha		56 331	168283
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha		5 194	23462
23.	Földbérleti díj	Ft/ha		2 304	232
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha		1 233	47574
25.	Egyéb költség	Ft/ha		68 964	1091
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha		5 827	8260
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha		13 290	78607
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha		436 641	629802
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha		257 644	408857
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha		48 023	-24667
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>		51 346	73792
32.	Átlaghozam	t/ha		8,50	8,53
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha		24,60	22,13

24. melléklet

A csemegekukorica-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>		294340	329326
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t		20694	19230
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha		20761	30965
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha		0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha		0	203
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha		273578	298442
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha		43093	43191
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha		25601	23529
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha		18969	33980
10.	Öntözési költség	Ft/ha		5824	13184
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha		932	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha		0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha		0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha		1302	2516
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha		343	0
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha		96065	116400
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			211
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha		18227	21981
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha		590	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha		90699	83842
21.	Munkabér	Ft/ha		5170	5913
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha		1680	1795
23.	Földbérleti díj	Ft/ha		11427	10733
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha		0	28290
25.	Egyéb költség	Ft/ha		10116	1835
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha		8261	6751
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha		9426	6428
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha		251660	284180
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha		198276	212926
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha		42680	45146
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>		19036	18315
32.	Átlaghozam	t/ha		13,22	15,50
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha		24,11	24,73

25. melléklet

Az almatermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	713352	545690	666954
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	30039	33231	36049
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	69769	30342	13884
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	1866	66
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	573618	496918	657280
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	706	0	0
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	15995	17558	17905
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	131645	154884	142805
10.	Öntözési költség	Ft/ha	1037	555	3968
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	27	11
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	972	1084	1946
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1158	1311	6419
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	151513	175418	173054
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			983
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	44047	58782	60442
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	37	4909	257
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	19224	24737	36817
21.	Munkabér	Ft/ha	84510	104679	117634
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	23259	26388	28256
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	1278	938	2640
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	20187	36811	75456
25.	Egyéb költség	Ft/ha	83608	55135	973
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	32610	41229	18710
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	13010	21606	20740
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	473283	550631	535962
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	561839	370271	493899
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	240069	-4941	130992
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	22091	35634	29588
32.	Átlaghozam	t/ha	22,73	15,64	18,88
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	27,36	27,61	28,21

26. melléklet

A borszőlőtermelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	436552	310179	433002
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	46920	45804	58549
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7627	14565	10069
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	3391	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	347325	262743	355915
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	418	230	0
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	6728	19284	11238
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	61586	60218	63770
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	1470
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	354	78
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	94	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1929	3434	3291
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	3894	7056	7536
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	74648	90577	87382
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19993	25151	19494
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1337	3390	1352
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	49129	24463	41771
21.	Munkabér	Ft/ha	70033	99830	116115
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	14457	10220	16345
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4489	2454	3367
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	34458	11758	57825
25.	Egyéb költség	Ft/ha	61937	54122	1086
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	7490	16898	8605
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	25551	18102	17689
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	363524	356965	371031
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	361904	219603	345620
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	73028	-46785	61972
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	39772	55944	51364
32.	Átlaghozam	t/ha	9,37	6,42	7,29
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	29,51	35,84	32,38

27. melléklet

A tejelő tehén tartásának költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/tehén	367644	419703	372830
2.	A tej értékesítési átlagára	Ft/l	65,95	75,30	69,86
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/tehén	11169	13041	9060
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/tehén	447	240	281
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/tehén	323671	365254	401376
6.	Tenyészállatok értékcsökkenése	Ft/tehén	18988	19031	14197
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/tehén	150490	150942	178515
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/tehén	43655	37614	35662
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/tehén	33050	38235	40887
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/tehén	44055	36629	45978
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/tehén	23826	28825	39687
12.	egyéb takarmányok	Ft/tehén	5905	9639	16301
13.	Állategészségügyi költség	Ft/tehén	5499	7736	6803
14.	Természetes- és mesterséges termékenyítés költsége	Ft/tehén	3980	5033	4142
15.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/tehén	761	1240	582
16.	Közvetlen marketing költség	Ft/tehén	0	147	615
17.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/tehén	90	118	43
18.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/tehén			13408
19.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/tehén	179807	184245	218306
20.	Gépköltségek (változó)	Ft/tehén	10979	14400	9165
21.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/tehén			1442
22.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/tehén	293	2711	366
23.	Munkabér	Ft/tehén	20092	33288	27145
24.	Munkabér közterhei	Ft/tehén	5375	9601	7500
25.	Értékcsökkenési leírás	Ft/tehén	14401	4097	8902
26.	Egyéb költség	Ft/tehén	16044	11439	4554
27.	Tevékenység általános költsége	Ft/tehén	9257	16134	12070
28.	Gazdasági általános költség	Ft/tehén	12824	14332	19049
29.	Termelési költség összesen	Ft/tehén	269072	290247	308499
30.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/tehén	187837	235458	154525
31.	Ágazati eredmény	Ft/tehén	98572	129456	64331
32.	<i>A tej önköltsége</i>	<i>Ft/l</i>	<i>54,38</i>	<i>59,86</i>	<i>62,95</i>
33.	Átlaghozam	l/tehén	4661	4569	4456

28. melléklet

Az étkezési tyúktojás-termelés költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/tojó	4287	4490	4509
2.	A tojás értékesítési átlagára	Ft/db	14,50	13,82	13,98
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/tojó	0	0	0
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/tojó	1	0	0
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/tojó	4275	3488	4493
6.	Tenyészállatok értékcsökkenése	Ft/tojó	261	619	329
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/tojó	2530	1963	2635
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/tojó	115	173	831
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/tojó	1781	1790	1777
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/tojó	0	0	0
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/tojó	0	0	0
12.	egyéb takarmányok	Ft/tojó	633	0	26
13.	Állategészségügyi költség	Ft/tojó	23	28	14
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/tojó	0	0	0
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/tojó	0	5	0
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/tojó	0	0	0
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/tojó			429
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/tojó	2814	2615	3407
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/tojó	36	34	6
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/tojó			0
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/tojó	114	3	3
22.	Munkabér	Ft/tojó	92	190	134
23.	Munkabér közterhei	Ft/tojó	46	54	33
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/tojó	74	19	210
25.	Egyéb költség	Ft/tojó	192	446	0
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/tojó	7	76	121
27.	Gazdasági általános költség	Ft/tojó	413	128	94
28.	Termelési költség összesen	Ft/tojó	3788	3565	4008
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/tojó	1473	1875	1102
30.	Ágazati eredmény	Ft/tojó	499	925	501
31.	A tojás önköltsége	Ft/tojás	13,07	13,35	14,15
32.	Átlaghozam	db/tojó	287	265	283

29. melléklet

A marhahizlalás (élő súly) költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/kg	264,75	269,13	233,68
2.	Hízóállatok értékesítési átlagára	Ft/kg	264,37	272,80	237,43
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	0,32	0,27	0,02
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	0,05	0,98	0,00
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	159,15	163,40	148,40
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	56,30	62,26	82,54
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	176,66	166,22	139,72
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	54,23	59,96	48,17
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	54,80	33,03	24,26
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	32,01	48,75	38,97
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	26,49	19,79	26,81
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	9,13	4,70	1,52
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	5,19	2,50	3,23
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,00	0,02	0,00
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,00	0,00	0,03
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,03	0,58	0,13
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg			6,01
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	238,18	231,59	231,66
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	9,78	3,43	4,68
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg			0,37
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	0,08	0,07	0,00
22.	Munkabér	Ft/kg	7,78	9,10	6,65
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	1,58	2,79	2,94
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	2,05	2,32	4,78
25.	Egyéb költség	Ft/kg	7,19	5,87	0,21
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	9,39	8,92	5,47
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	10,50	7,39	10,75
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	286,51	271,46	267,51
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	26,57	37,54	2,02
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	-21,76	-2,33	-33,83
31.	Az élő súly önköltsége	Ft/kg	286,51	271,46	267,51

30. melléklet

A sertéshizlalás (élő súly) költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/kg	341,66	277,72	224,07
2.	Hízóállatok értékesítési átlagára	Ft/kg	340,23	277,09	223,19
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	0,20	0,71	4,57
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	0,26	0,00	0,10
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	255,00	222,03	186,41
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	81,52	73,52	65,47
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	148,55	126,13	127,32
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	43,65	33,75	35,78
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	79,07	85,82	89,14
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	1,83	0,81	0,55
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	1,04	0,13	0,10
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	22,96	5,60	1,75
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	5,24	2,68	3,02
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,02	0,15	0,02
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,01	0,01	0,03
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,08	0,03	0,10
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg			4,82
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	235,43	202,52	200,78
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	4,76	3,87	1,82
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg			0,96
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	1,60	0,74	1,50
22.	Munkabér	Ft/kg	12,29	18,23	5,32
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	3,49	6,03	2,14
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	5,22	1,67	4,01
25.	Egyéb költség	Ft/kg	5,69	5,88	0,60
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	3,03	7,13	6,02
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	12,43	7,25	12,75
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	283,93	253,31	235,89
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	106,23	75,20	23,29
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	57,73	24,41	-11,81
31.	Az élő súly önköltsége	Ft/kg	283,93	253,31	235,89

31. melléklet

A csirkehizlalás (élő súly) költsége és jövedelme az egyéni gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mértékegység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/kg	212,09	193,61	185,17
2.	Hízóbaromfi értékesítési átlagára	Ft/kg	203,80	186,17	181,08
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	8,06	7,45	6,55
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	0,23	0,00	0,17
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	198,70	175,43	177,00
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	36,53	35,07	37,28
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	134,30	122,55	124,35
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	0,24	1,15	1,63
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	110,35	121,09	122,54
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	0,01	0,00	0,01
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	0,00	0,00	0,08
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	23,71	0,30	0,09
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	4,35	4,56	3,84
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,00	0,00	0,08
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,00	0,00	0,17
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,02	0,05	0,05
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg			8,95
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	175,20	162,22	174,73
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	2,15	4,09	0,89
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg			0,53
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	1,82	1,21	1,79
22.	Munkabér	Ft/kg	3,30	6,12	4,87
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	1,40	1,72	1,45
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	3,53	0,96	4,09
25.	Egyéb költség	Ft/kg	12,15	6,42	0,75
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	4,02	4,42	2,51
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	5,11	4,27	3,64
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	208,67	191,44	195,25
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	36,89	31,39	10,44
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	3,42	2,17	-10,08
31.	Az élő súly önköltsége	Ft/kg	208,67	191,44	195,25

32. melléklet

A búzatermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>111346</i>	<i>95235</i>	<i>100936</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	23502	23721	30594
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2717	3149	8007
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	1486	1908	539
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	1648	1934	1976
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	77181	75554	105555
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11113	10932	11565
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	13374	13953	13892
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	8406	9276	9161
10.	Öntözési költség	Ft/ha	144	348	162
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	143	81	124
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1840	1546	1549
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1570	1368	1315
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	727	596	939
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	37317	38101	38707
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			686
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19431	18144	22944
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	2458	2496	563
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	5775	5908	5892
21.	Munkabér	Ft/ha	2751	4003	5933
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1175	1521	1840
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	7046	8853	11824
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	152	942	2846
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7962	7109	2137
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	6418	7236	4559
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	7938	5700	6764
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	98424	100011	104695
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	74029	57134	62230
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	12922	-4776	-3758
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>21560</i>	<i>26365</i>	<i>34757</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	4,50	3,72	2,96
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,24	21,86	22,88

33. melléklet

A durumbúza-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>109931</i>	<i>85814</i>	<i>100980</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	33878	24750	28928
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	5434	165	6596
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	396	652
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	91718	63087	124446
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9938	9007	16530
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	7516	14460	19071
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	4735	12839	16014
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1257	1118	205
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	899	867	1145
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	3363	80	0
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	27709	38371	52966
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	28190	11592	21282
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	0	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	677	1750	106
21.	Munkabér	Ft/ha	4564	472	6711
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1550	49	1688
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4154	419	18297
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	268	4967
25.	Egyéb költség	Ft/ha	16093	15621	270
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3544	14611	653
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	10938	9885	4356
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	97418	93037	111295
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	82222	47443	48014
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	12513	-7223	-10315
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>31588</i>	<i>26894</i>	<i>34147</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	3,09	3,45	3,24
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	15,75	18,15	23,68

34. melléklet

A rozstermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>47289</i>	<i>35588</i>	<i>49869</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	18681	17582	27459
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	6360	2001	8392
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	1180	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	2440	3058
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	22070	39933	12478
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	6442	6407	9037
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	6975	7988	5330
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	2095	911	37
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1496	1375	429
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	955	648	8
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	15	755	0
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	17978	18084	14842
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	20217	15038	19359
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	5810	2888	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	574	640	4791
21.	Munkabér	Ft/ha	1101	7273	5504
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	383	2279	1810
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2962	6429	4214
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	9	565	12023
25.	Egyéb költség	Ft/ha	3270	2557	3
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2242	3199	2332
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	3184	2953	2009
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	57728	61906	66884
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	29311	17504	35028
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-10439	-26318	-17015
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>26341</i>	<i>34914</i>	<i>45619</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	2,19	1,71	1,40
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	14,21	14,14	11,41

35. melléklet

Az őszi árpa-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	91492	72798	86550
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	20945	21674	26776
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2624	4256	8960
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	701	2213	559
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	1334	904	1987
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	48367	38378	53989
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	7388	8950	11004
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	8553	10637	10509
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	7451	7161	5937
10.	Öntözési költség	Ft/ha	9	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	360	85	33
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1691	1578	1233
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	740	1287	955
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	482	597	1759
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	26673	30295	31429
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			187
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	20314	17735	22811
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	2897	1650	263
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	3489	7011	4467
21.	Munkabér	Ft/ha	3005	4604	4618
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1200	1617	1452
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	6623	8269	12421
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	112	921	2046
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7580	6347	3165
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	7252	5058	3004
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	7987	5482	6481
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	87132	88988	92344
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	64818	42503	55121
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	4360	-16190	-5794
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	20696	29178	32240
32.	Átlaghozam	t/ha	4,16	3,02	2,81
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	20,44	20,08	20,93

36. melléklet

A tavaszi árpa-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	99205	90270	89114
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	28104	25993	28732
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	1878	3130	8241
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	5288	1110	369
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	310	754	530
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	65183	75876	68373
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	10855	11415	11292
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	9716	7986	7295
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	6625	6277	7043
10.	Öntözési költség	Ft/ha	585	0	1
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	113	186	25
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1240	1743	1096
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	143	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1266	1250	983
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	2566	621	437
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	33111	29478	28173
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			419
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	14176	16027	26145
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	4312	1341	72
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	4607	7581	3838
21.	Munkabér	Ft/ha	3987	3701	5436
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1299	1244	1592
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	7002	7996	9005
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	401	1427	2735
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7740	4978	1156
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	4216	4394	5227
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5430	4578	3777
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	86280	82746	87575
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	66094	60792	60942
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	12924	7524	1539
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	26340	24992	31273
32.	Átlaghozam	t/ha	3,26	3,28	2,78
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,02	20,47	18,22

37. melléklet

A zabtermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	62316	76339	68971
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	20021	24145	28795
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	914	3621	9237
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	831	3990	435
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	423	1637	895
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	48478	48006	43409
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11795	6787	8319
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	6613	6763	6266
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	2348	5415	5158
10.	Öntözési költség	Ft/ha	138	0	497
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	111	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	32	1103	397
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	221	909	544
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	110	406	302
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	21366	21382	21483
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			1310
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	22366	18897	25964
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	307	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	1482	3351	2393
21.	Munkabér	Ft/ha	4511	6918	7633
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	2183	2650	2237
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4714	6650	8197
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	642	764	5197
25.	Egyéb költség	Ft/ha	9540	7535	1003
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3681	4875	3814
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	1440	5063	5782
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	71925	78391	85015
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	40950	54956	47488
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-9609	-2053	-16043
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	23804	27621	41473
32.	Átlaghozam	t/ha	3,00	2,78	2,03
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	24,65	15,51	17,99

38. melléklet

A triticales-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	72722	68555	72894
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	19930	20157	27589
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	1407	5683	11326
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	12	1011	239
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	1867	953	1474
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	45774	44137	70349
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	6889	7777	9193
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	8977	9645	9907
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	2677	4646	5998
10.	Öntözési költség	Ft/ha	333	10	4
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	6	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1809	1507	990
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	1841	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1128	551	526
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	14	975	1193
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	23673	25110	27813
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			931
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	15910	18438	23001
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	2754	810	156
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	252	6458	4424
21.	Munkabér	Ft/ha	5375	6015	6194
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1783	2252	1726
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	3594	6661	6068
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	270	709	5099
25.	Egyéb költség	Ft/ha	5799	6531	1586
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3938	5211	2685
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	7063	5105	4805
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	70412	83300	84488
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	49048	43444	45081
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	2310	-14746	-11594
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	19672	27249	38264
32.	Átlaghozam	t/ha	3,48	3,02	2,17
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	16,78	16,37	17,11

39. melléklet

A kukoricatermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	136431	131177	135438
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	19732	21160	29947
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2126	3897	8199
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	1073	1231	416
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	117	62	525
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	97627	87690	106220
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	14380	15857	16934
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	15684	16836	14770
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	13625	14281	15798
10.	Öntözési költség	Ft/ha	235	325	447
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	23	22	89
12.	Szárítási költség	Ft/ha	8356	10313	4442
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	35	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	818	1015	1157
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	571	903	800
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	53727	59552	54437
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			766
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	27126	22941	29076
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	2170	1330	376
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	5448	7793	6822
21.	Munkabér	Ft/ha	4183	5484	6887
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1683	2040	2283
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	9844	11888	13382
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	552	1003	5114
25.	Egyéb költség	Ft/ha	10661	9609	1613
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	5438	7692	5305
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	8833	7804	7324
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	129662	137137	133385
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	82705	71624	81000
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	6769	-5960	2052
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	19202	23023	31502
32.	Átlaghozam	t/ha	6,76	5,96	4,23
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	22,68	22,14	23,09

40. melléklet

A napraforgó-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	119043	127656	112721
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	59971	64701	53601
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2309	2175	7376
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	1193	794	95
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	41	40	83
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	110410	118132	104786
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9768	11576	12205
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	5509	9335	7931
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	15762	17404	17565
10.	Öntözési költség	Ft/ha	273	207	107
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	360	33	119
12.	Szárítási költség	Ft/ha	2703	2091	1900
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	1	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1301	1293	1309
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	888	495	1005
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	36565	42434	42140
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			277
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	16332	22644	27152
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	7625	1994	344
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	6193	6253	6640
21.	Munkabér	Ft/ha	3080	4670	5763
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1250	1776	1749
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	6232	8393	10932
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	44	668	3759
25.	Egyéb költség	Ft/ha	8396	6388	748
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	8103	6308	5457
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	8640	6151	6930
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	102460	107678	111891
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	82478	85222	70580
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	16584	19978	829
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	53182	55876	56986
32.	Átlaghozam	t/ha	1,93	1,93	1,96
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	20,39	20,97	22,34

41. melléklet

A repcetermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mértékegység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	98158	90391	104881
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	50969	51994	55817
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	4018	3709	9551
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	1155	2391	1242
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2	77	92
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	91461	83683	90975
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	6304	8566	10485
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	16500	15585	18300
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	10132	12627	15944
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	106	8	97
12.	Száritási költség	Ft/ha	2785	1814	1719
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	39	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1859	2834	3186
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	408	1055	1744
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	38133	42488	51476
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			195
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	17077	18834	25678
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	2502	877	455
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	2980	4507	5515
21.	Munkabér	Ft/ha	4053	3854	4931
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1668	1498	1910
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	5350	6608	8277
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	133	766	4645
25.	Egyéb költség	Ft/ha	9132	6339	2362
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3166	5904	4819
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	7099	5410	5360
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	91294	97084	115624
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	60025	47903	53405
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	6864	-6693	-10742
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	50051	59914	68606
32.	Átlaghozam	t/ha	1,82	1,63	1,68
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	17,39	19,22	20,46

42. melléklet

A szójatermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>122844</i>	<i>133242</i>	<i>125063</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	57072	59923	59578
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	0	3603	5680
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	482
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	116888	110173	113006
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9227	13185	16418
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	9477	11630	18191
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	9866	16902	18278
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	1624	167	564
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	280	1429	2956
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	259	588	197
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	30733	43900	56605
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	38141	30804	35055
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	536	3288	300
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	9939	4832	1385
21.	Munkabér	Ft/ha	2073	2211	4741
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	737	801	1885
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	15043	12100	11770
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	0	0	3266
25.	Egyéb költség	Ft/ha	3678	5965	1348
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3797	7483	2369
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	11857	6576	5387
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	116535	117960	124112
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	92110	89341	68458
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	6308	15282	951
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>54150</i>	<i>54528</i>	<i>62189</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	2,15	2,16	2,00
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	28,10	22,16	20,24

43. melléklet

A cukorrépa-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	396643	376709	298677
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	7974	8595	9523
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	3265	7836	7920
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	135	2906	701
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	22
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	393315	368040	306723
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	33987	31225	37496
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	10131	16870	19798
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	43446	52662	52823
10.	Öntözési költség	Ft/ha	1957	3511	6109
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	566	54	6
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	3464	4311	5187
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	3107	4488	1824
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	96656	113120	123242
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			4375
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	38143	54136	55191
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	5533	1677	1337
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	32984	37140	29595
21.	Munkabér	Ft/ha	6259	9050	8435
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	2432	3236	2669
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	11365	15072	14689
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	929	1378	7536
25.	Egyéb költség	Ft/ha	21703	11959	3328
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	9529	13318	11304
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	13507	17911	17917
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	239039	277999	279618
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	299987	263588	175434
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	157604	98710	19059
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	4847	6529	9180
32.	Átlaghozam	t/ha	49,32	42,62	30,46
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	27,81	27,21	26,11

44. melléklet

A burgonyatermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>584265</i>	<i>605319</i>	<i>736145</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	29634	33195	48393
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	3723	11689	9971
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	1667
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	578400	504855	672105
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	214345	146040	96736
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	12517	25952	22401
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	24474	32800	49579
10.	Öntözési költség	Ft/ha	4406	28659	29803
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	696	0	444
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	104	3061	3573
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1178	8852	4428
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	257719	245363	206965
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			8344
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	29079	64390	69028
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	18529	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	7185	13421	25750
21.	Munkabér	Ft/ha	28783	35579	27753
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	13511	12225	10398
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4298	16801	8286
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	1425	7288
25.	Egyéb költség	Ft/ha	14807	39746	3559
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	20201	11272	11089
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	48460	11371	7939
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	424043	470121	386398
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	326546	359956	529180
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	160222	135198	349747
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>21644</i>	<i>26287</i>	<i>25698</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	19,59	17,88	14,97
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	24,18	17,99	18,89

45. melléklet

A lucernatermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	76927	75149	70854
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	11251	13650	16011
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	1140	2715	1841
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	1098	864	169
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	14512	9229	15100
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	1701	1878	2917
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	2782	5224	4259
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	2261	3092	3217
10.	Öntözési költség	Ft/ha	550	192	30
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	11	485
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	75	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	76	84
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	2183	1291	1574
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	9478	11838	12568
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			990
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	20615	22870	24417
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	5450	1034	360
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	2644	5053	4458
21.	Munkabér	Ft/ha	3011	3535	3860
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1190	1251	1182
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	5835	6965	10499
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	344	755	1737
25.	Egyéb költség	Ft/ha	7342	8794	3183
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	5953	6899	3685
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5007	6042	5312
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	66869	75037	72252
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	67449	63311	58287
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	10058	112	-1397
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	10073	14311	16804
32.	Átlaghozam	t/ha	6,64	5,26	4,31
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	18,54	20,08	21,82

46. melléklet

A silókukorica-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>126553</i>	<i>118986</i>	<i>110753</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	4730	4995	6031
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	3706	2993	7568
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	394	666	855
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	6	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	19218	16912	23390
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9246	10866	10233
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	7497	11764	9125
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	9662	10719	9597
10.	Öntözési költség	Ft/ha	1178	3102	787
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	226	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	81	196	467
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1675	3086	2238
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	29565	39733	32447
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			1227
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	33638	23745	25322
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	808	1470	1416
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	7167	8304	9297
21.	Munkabér	Ft/ha	2980	3530	4190
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1500	1265	1166
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	6968	7205	10270
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	1092	616	2686
25.	Egyéb költség	Ft/ha	11095	9648	3299
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	9017	6981	5278
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	7855	5446	6593
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	111685	107945	103191
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	96988	79253	78305
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	14868	11041	7562
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>4313</i>	<i>4675</i>	<i>6082</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	25,89	24,22	17,05
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	19,64	20,00	22,35

47. melléklet

A rét költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	13693	16839	24307
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	7695	9840	12243
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2751	1639	814
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	548	214	538
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	262	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	1408	3301	6333
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11	29	519
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	265	2403	1880
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	0	281	193
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	62	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	245
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	0	0	32
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	317	674	801
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	593	3448	3669
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			55
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	4430	5140	8808
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	234	261	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	565	753	2438
21.	Munkabér	Ft/ha	679	1228	1531
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	268	459	484
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2533	2687	6012
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	26	170	1203
25.	Egyéb költség	Ft/ha	921	2351	920
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	587	824	1015
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	869	1014	1443
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	11705	18336	27578
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	13100	13391	20637
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	1988	-1497	-3272
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	8667	12061	14709
32.	Átlaghozam	t/ha	1,48	1,54	1,90
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	13,68	12,27	16,12

48. melléklet

A vöröshagyma-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>		900185	676780
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t		34985	46092
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha		2924	46414
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha		35312	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha		0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha		924194	630366
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha		221795	147068
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha		33801	14896
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha		94923	73936
10.	Öntözési költség	Ft/ha		69759	37929
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha		0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha		6576	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha		0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha		19624	14515
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha		10151	0
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha		456628	288343
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			2265
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha		88010	65390
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha		3542	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha		73273	38431
21.	Munkabér	Ft/ha		63210	36344
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha		21081	9297
23.	Földbérleti díj	Ft/ha		12008	12977
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha		0	3843
25.	Egyéb költség	Ft/ha		16922	5212
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha		12115	16904
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha		13877	49666
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha		760665	528672
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha		443557	388437
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha		139520	148108
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>		30873	38656
32.	Átlaghozam	t/ha		24,64	13,68
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha		22,99	22,72

49. melléklet

A zöldborsótermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	305104	291184	299528
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	61493	51312	50003
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	2506	19104	35275
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	0	575	1494
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	28	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	218323	287357	262391
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	38475	46267	38536
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	15558	14849	21404
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	22532	22023	19936
10.	Öntözési költség	Ft/ha	8561	35126	29805
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	3155	3527	663
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1274	4978	663
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	89554	126770	111007
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			1110
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	24407	41583	61643
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	1871	28
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	32686	29135	51622
21.	Munkabér	Ft/ha	4294	2969	10485
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1597	1277	3456
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	9578	15791	14958
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	0	0	3326
25.	Egyéb költség	Ft/ha	6450	14859	1932
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	6057	13502	11143
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	16304	14788	9788
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	190926	262545	280497
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	215550	164414	188521
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	114178	28639	19031
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	38801	49620	53378
32.	Átlaghozam	t/ha	4,92	5,35	5,25
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	30,67	27,74	27,30

50. melléklet

A paradicsomtermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>		517822	891401
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t		14478	13961
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha		1951	207336
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha		0	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha		0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha		324866	701381
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha		66861	159414
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha		33274	31933
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha		99779	63185
10.	Öntözési költség	Ft/ha		16766	19263
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha		0	505
12.	Száritási költség	Ft/ha		0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha		0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha		1143	2961
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha		11677	2720
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha		229500	279980
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			14471
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha		74451	122893
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha		0	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha		67087	82468
21.	Munkabér	Ft/ha		194385	188712
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha		5621	60647
23.	Földbérleti díj	Ft/ha		6892	15801
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha		7989	22771
25.	Egyéb költség	Ft/ha		8691	1220
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha		23360	24463
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha		938	19536
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha		618914	832963
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha		288321	611421
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha		-101093	58438
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>		17374	16999
32.	Átlaghozam	t/ha		35,63	49,46
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha		9,60	23,05

51. melléklet

A csemegekukorica-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha		356752	387845
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t		21758	21049
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha		34925	41785
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha		186	0
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha		125	370
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha		332782	345701
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha		48662	45143
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha		23914	32176
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha		34964	44216
10.	Öntözési költség	Ft/ha		27456	36987
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha		6081	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha		0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha		0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha		3048	2308
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha		2595	3590
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha		146718	164420
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			2447
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha		40948	51518
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha		4893	0
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha		45085	56084
21.	Munkabér	Ft/ha		4431	7297
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha		1510	2266
23.	Földbérleti díj	Ft/ha		13668	15931
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha		27	2248
25.	Egyéb költség	Ft/ha		15769	3905
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha		11079	14148
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha		11812	10066
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha		295940	330330
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha		210034	223425
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha		60813	57515
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t		20019	20092
32.	Átlaghozam	t/ha		15,02	16,42
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha		29,40	27,80

52. melléklet

Az almatermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>380424</i>	<i>686528</i>	<i>530347</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	20729	23918	29455
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	110752	71754	24454
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	857	1012	1623
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	277440	447236	511072
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	0	973	5862
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	6622	14360	20747
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	82778	131914	123793
10.	Öntözési költség	Ft/ha	125	8574	1960
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	775	0	2324
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	142	5449	12022
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	5948	12001	6205
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	96391	173271	172913
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			556
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	5936	84681	51150
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	7406	3668	1028
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	58744	71119	35969
21.	Munkabér	Ft/ha	38065	62110	75448
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	12935	21776	16462
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	1406	25661	6429
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	29368	20946	56797
25.	Egyéb költség	Ft/ha	27537	83933	22207
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	8060	22566	27940
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	17517	42846	22804
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	303367	612576	489703
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	284033	513257	357434
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	77057	73952	40644
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>23393</i>	<i>23869</i>	<i>28604</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	15,30	25,66	17,36
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	26,39	22,91	21,51

53. melléklet

A borszőlőtermelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/ha	578180	335893	499683
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	48461	48502	54179
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7429	2660	18629
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	5349	0	13091
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	564798	308147	443702
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	0	0	0
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	16904	15552	33064
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	68966	81828	76210
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0	133
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	4224	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	34088	7723	1901
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	21381	5870	2507
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	145563	110973	113816
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha			2920
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	41375	34048	41044
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	0	1073	3980
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	22810	10858	28390
21.	Munkabér	Ft/ha	57780	74430	54995
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	22458	27458	20630
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	49375	81528	8906
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	5172	18132	42626
25.	Egyéb költség	Ft/ha	46533	10692	1399
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1278	3126	3122
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	14316	7446	4312
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	406661	379764	326139
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	432616	224920	385867
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	171519	-43871	173544
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	34855	55273	37759
32.	Átlaghozam	t/ha	11,67	6,87	8,64
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	36,46	51,03	20,74

54. melléklet

A tejelő tehén tartásának költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/tehén	516976	571749	529240
2.	A tej értékesítési átlagára	Ft/l	69,89	72,71	71,67
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/tehén	15111	19289	22626
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/tehén	4013	7608	9730
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/tehén	438993	467217	493943
6.	Tenyészállatok értékcsökkenése	Ft/tehén	27562	31264	32329
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/tehén	192485	216738	203939
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/tehén	58227	65104	65572
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/tehén	56776	59906	49542
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/tehén	53995	61244	58777
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/tehén	14316	17245	18217
12.	egyéb takarmányok	Ft/tehén	9172	13239	11831
13.	Állategészségügyi költség	Ft/tehén	10531	12680	11799
14.	Természetes- és mesterséges termékenyítés költsége	Ft/tehén	6349	7391	7488
15.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/tehén	1714	2294	2716
16.	Közvetlen marketing költség	Ft/tehén	610	244	14
17.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/tehén	5121	11012	14098
18.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/tehén			16823
19.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/tehén	244374	281623	289206
20.	Gépköltségek (változó)	Ft/tehén	14413	18204	23675
21.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/tehén			3784
22.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/tehén	5136	6050	2270
23.	Munkabér	Ft/tehén	38768	38108	37744
24.	Munkabér közterhei	Ft/tehén	15217	14077	12541
25.	Értékcsökkenési leírás	Ft/tehén	18933	14939	12609
26.	Egyéb költség	Ft/tehén	24621	22014	12221
27.	Tevékenység általános költsége	Ft/tehén	28844	33673	40070
28.	Gazdasági általános költség	Ft/tehén	23846	23218	28864
29.	Termelési költség összesen	Ft/tehén	414152	451907	462986
30.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/tehén	272602	290126	240034
31.	Ágazati eredmény	Ft/tehén	102824	119842	66254
32.	A tej önköltsége	Ft/l	62,95	66,74	70,20
33.	Átlaghozam	l/tehén	6168	6516	6199

55. melléklet

Az étkezési tyúktojás-termelés költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/tojó	3653	3197	3391
2.	A tojás értékesítési átlagára	Ft/db	14,04	13,07	13,22
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/tojó	12	31	0
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/tojó	0	0	0
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/tojó	3698	1731	3383
6.	Tenyészállatok értékcsökkenése	Ft/tojó	440	485	397
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/tojó	2171	1476	2000
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/tojó	1848	1129	966
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/tojó	323	347	1027
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/tojó	0	0	0
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/tojó	0	0	0
12.	egyéb takarmányok	Ft/tojó	0	0	7
13.	Állategészségügyi költség	Ft/tojó	7	35	19
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/tojó	0	0	0
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/tojó	0	7	1
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/tojó	0	2	6
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/tojó			101
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/tojó	2618	2005	2524
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/tojó	27	14	59
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/tojó			11
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/tojó	27	27	20
22.	Munkabér	Ft/tojó	137	131	132
23.	Munkabér közterhei	Ft/tojó	53	46	39
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/tojó	11	50	45
25.	Egyéb költség	Ft/tojó	69	240	39
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/tojó	143	41	24
27.	Gazdasági általános költség	Ft/tojó	28	182	34
28.	Termelési költség összesen	Ft/tojó	3114	2736	2926
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/tojó	1035	1192	867
30.	Ágazati eredmény	Ft/tojó	539	461	465
31.	A tojás önköltsége	Ft/tojás	12,27	11,84	11,92
32.	Átlaghozam	db/tojó	254	231	246

56. melléklet

A marhahizlalás (élő súly) költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>259,94</i>	<i>300,51</i>	<i>262,24</i>
2.	Hízóállatok értékesítési átlagára	Ft/kg	256,63	284,27	243,61
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	0,00	16,11	9,64
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	0,00	0,13	12,92
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	144,63	173,49	149,68
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	74,24	85,58	85,06
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	147,81	157,85	162,38
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	72,75	11,16	83,42
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	10,70	75,17	2,12
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	44,68	8,90	21,40
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	2,06	62,61	54,50
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	17,61	0,02	0,95
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	1,07	2,91	3,21
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,15	0,00	0,00
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,00	0,00	0,00
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,51	8,02	0,07
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg			0,66
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	223,78	254,36	251,39
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	2,56	1,30	10,03
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg			0,19
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	0,00	0,01	0,17
22.	Munkabér	Ft/kg	19,59	7,47	15,87
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	7,46	3,44	2,05
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	2,01	1,58	2,82
25.	Egyéb költség	Ft/kg	10,12	0,78	0,96
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	26,18	1,18	10,34
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	22,68	4,42	5,96
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	314,36	274,54	299,79
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	36,16	46,15	10,85
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	-54,42	25,97	-37,55
31.	<i>Az élő súly önköltsége</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>314,36</i>	<i>274,54</i>	<i>299,79</i>

57. melléklet

A sertéshizlalás (élő súly) költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték-egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/kg	327,13	286,22	243,13
2.	Hízóállatok értékesítési átlagára	Ft/kg	318,09	276,64	234,68
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	4,28	7,97	12,38
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	4,76	1,60	4,35
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	252,81	218,20	187,38
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	78,31	97,43	101,86
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	140,19	114,82	112,20
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	87,34	57,53	58,92
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	50,16	56,41	51,92
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	0,12	0,18	0,08
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	0,13	0,05	0,03
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	2,44	0,64	1,24
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	3,32	3,37	3,99
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,02	0,02	0,06
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,00	0,00	0,00
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	7,96	2,10	2,69
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg			5,74
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	229,80	217,74	226,54
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	3,17	3,07	4,38
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg			1,52
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	0,66	1,00	0,22
22.	Munkabér	Ft/kg	7,16	8,84	7,65
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	2,64	3,08	2,71
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	1,93	2,17	2,37
25.	Egyéb költség	Ft/kg	12,97	5,40	3,27
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	14,70	13,32	6,28
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	19,65	9,03	8,26
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	292,68	263,64	263,20
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	97,33	68,47	16,59
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	34,45	22,58	-20,07
31.	Az élő súly önköltsége	Ft/kg	292,68	263,64	263,20

58. melléklet

A csirkehizlalás (élő súly) költsége és jövedelme a társas gazdaságokban

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	2001	2002	2003
1.	Termelési érték	Ft/kg	208,62	207,64	192,36
2.	Hízóbaromfi értékesítési átlagára	Ft/kg	195,54	190,43	182,85
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	11,20	14,68	10,62
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	1,88	2,04	0,03
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	127,39	165,91	175,49
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	36,09	31,87	38,72
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	125,83	108,42	123,56
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	3,77	3,11	0,67
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	121,98	104,52	122,07
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	0,00	0,00	0,00
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	0,00	0,00	0,18
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	0,07	0,79	0,65
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	3,40	4,61	3,21
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,00	0,00	0,02
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,00	0,00	0,10
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,02	2,69	0,84
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg			7,29
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	165,34	147,59	173,74
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	4,75	5,54	1,56
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg			0,02
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	2,13	3,41	0,97
22.	Munkabér	Ft/kg	4,99	7,56	5,45
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	1,62	2,58	1,77
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	4,87	4,98	5,51
25.	Egyéb költség	Ft/kg	4,94	12,25	2,43
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	0,52	2,89	3,12
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	4,80	2,34	1,66
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	193,95	189,14	196,23
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	43,28	60,05	18,62
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	14,67	18,50	-3,87
31.	Az élő súly önköltsége	Ft/kg	193,95	189,14	196,23

59. melléklet

**A búzatermelés költsége és jövedelme a meghatározó ártermelő
gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó ártermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	93350	98221
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	30360	30445
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8168	8181
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	336	453
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2100	1845
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	85917	99207
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	12916	12054
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	14259	14338
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	7275	8455
10.	Öntözési költség	Ft/ha	81	125
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	134	144
12.	Száritási költség	Ft/ha	779	1208
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	798	1089
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	667	749
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	36911	38162
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	517	566
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19545	22156
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	349	497
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	9878	5576
21.	Munkabér	Ft/ha	4587	5194
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1387	1620
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	7335	10148
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	7829	5451
25.	Egyéb költség	Ft/ha	1109	1652
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3146	3859
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5494	5845
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	98089	100726
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	56439	60058
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-4739	-2506
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	35219	34310
32.	Átlaghozam	t/ha	2,73	2,89
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,81	22,51

60. melléklet

**A durumbúza-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	Termelési érték	Ft/ha	93920	95582
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	29029	29337
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7992	7432
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	106	130
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	606	480
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	101471	107409
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	15588	16061
8.	Mútrágyaköltség	Ft/ha	16556	17652
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	13051	14225
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0
12.	Száritási költség	Ft/ha	124	151
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1038	1170
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	512	82
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	46868	49342
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	119	0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19896	20699
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	73	90
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	4303	2408
21.	Munkabér	Ft/ha	5787	5778
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1501	1462
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	14539	15700
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	7757	6004
25.	Egyéb költség	Ft/ha	195	211
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2219	1538
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4300	3607
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	107559	106839
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	47053	46240
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-13638	-11257
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	36434	35644
32.	Átlaghozam	t/ha	2,94	2,98
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	23,93	23,85

61. melléklet

**Az őszi árpa-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	84220	86885
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	26882	26811
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8830	9164
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	364	544
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2511	2234
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	52595	54794
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11159	10885
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	10584	10260
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	5758	5893
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	25	30
12.	Száritási költség	Ft/ha	672	1191
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	634	900
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1082	1726
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	29913	30885
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	279	182
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19264	23152
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	255	251
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	8591	3722
21.	Munkabér	Ft/ha	4344	4171
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1351	1271
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	8287	11826
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	6059	2884
25.	Egyéb költség	Ft/ha	1742	3093
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2166	3045
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4953	6045
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	87204	90527
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	54307	56001
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-2985	-3642
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	31397	31587
32.	Átlaghozam	t/ha	2,70	2,80
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	20,86	21,19

**A tavaszi árpa-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	Termelési érték	Ft/ha	79665	90040
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	28373	28792
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7361	7786
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	149	308
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	741	682
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	60555	70686
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11407	11227
8.	Mútrágyaköltség	Ft/ha	8279	7324
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	6266	7145
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	26	24
12.	Száritási költség	Ft/ha	408	827
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	428	743
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	313	362
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	27127	27653
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	206	319
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19251	25058
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	68	109
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	9205	3668
21.	Munkabér	Ft/ha	4070	5166
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1191	1551
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4876	7528
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	6872	4797
25.	Egyéb költség	Ft/ha	448	880
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3071	4319
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4021	3239
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	80408	84287
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	52537	62387
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-743	5753
31.	A főtermék önköltsége	Ft/t	31652	29622
32.	Átlaghozam	t/ha	2,52	2,82
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	18,45	18,57

63. melléklet

**A zabtermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>58401</i>	<i>68099</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	26808	28355
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7986	7292
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	429	556
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2245	799
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	28071	48747
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	8084	8123
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	5236	6423
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	3623	5450
10.	Öntözési költség	Ft/ha	111	502
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	57	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	121	302
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	154	537
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	618	330
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	18002	21667
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	1853	1323
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	19333	25437
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	119	136
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	10419	1885
21.	Munkabér	Ft/ha	4110	7052
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1277	2101
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	3615	8453
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	11250	5609
25.	Egyéb költség	Ft/ha	231	872
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1932	2593
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	3493	5393
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	75635	82521
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	40398	46432
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-17234	-14422
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>41211</i>	<i>38976</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	1,79	2,11
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	17,60	19,94

64. melléklet

**A triticales-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>66984</i>	<i>73753</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	27135	27918
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	10376	12200
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	81	241
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	2168	1967
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	44984	68416
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	10767	10263
8.	Mútrágyaköltség	Ft/ha	10972	10595
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	4125	5682
10.	Öntözési költség	Ft/ha	1	4
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	3	0
12.	Száritási költség	Ft/ha	288	804
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	283	447
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	685	972
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	27124	28768
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	733	762
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	18615	22410
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	73	128
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	9782	4714
21.	Munkabér	Ft/ha	3887	5242
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1099	1496
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	2936	5368
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	8884	5809
25.	Egyéb költség	Ft/ha	458	1122
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1624	2333
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5204	4173
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	80418	82325
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	39860	44985
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-13434	-8572
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>39062</i>	<i>37804</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	2,00	2,13
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	16,59	16,84

65. melléklet

**A kukoricatermelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>136138</i>	<i>138055</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	31019	30463
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8253	8417
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	447	411
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	353	550
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	111439	113473
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	16634	16820
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	14323	14869
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	14006	15087
10.	Öntözési költség	Ft/ha	218	398
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	136	79
12.	Száritási költség	Ft/ha	4219	4916
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	652	893
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	568	649
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	50757	53710
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	823	606
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	22399	26861
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	331	369
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	12586	6427
21.	Munkabér	Ft/ha	5342	6026
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1730	2003
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	8118	11052
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	11352	8890
25.	Egyéb költség	Ft/ha	677	1156
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3953	4272
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5491	5870
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	123557	127242
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	85381	84345
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	12580	10813
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>30072</i>	<i>29992</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	4,11	4,24
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,91	22,60

**A napraforgó-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>110164</i>	<i>109060</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	52011	52347
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7964	7621
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	124	123
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	38	1845
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	107903	97798
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	12335	11867
8.	Mútrágyaköltség	Ft/ha	9008	8249
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	14313	15776
10.	Öntözési költség	Ft/ha	49	84
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	312	249
12.	Száritási költség	Ft/ha	1253	1568
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	14
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1087	1149
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	574	870
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	38931	39825
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	251	361
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	22272	25512
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	242	627
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	10905	6337
21.	Munkabér	Ft/ha	5148	5456
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1451	1795
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	7476	9943
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	7773	5956
25.	Egyéb költség	Ft/ha	365	649
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3360	4474
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5127	6332
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	103301	106671
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	71233	69235
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	6863	2389
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>52636</i>	<i>55224</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	1,96	1,92
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,34	21,29

67. melléklet

**A repcetermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő
gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>100000</i>	<i>104332</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	55122	55606
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7893	8838
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	873	1078
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	61	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	89274	91925
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	9489	9663
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	17016	17686
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	15270	15937
10.	Öntözési költség	Ft/ha	0	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	124	112
12.	Száritási költség	Ft/ha	1397	1545
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	2196	2648
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1211	1482
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	46704	49074
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	137	152
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	22168	24441
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	376	432
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	8677	6034
21.	Munkabér	Ft/ha	3887	4495
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1510	1763
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	9125	8184
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	7345	6705
25.	Egyéb költség	Ft/ha	1581	1967
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	3697	4219
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4569	4916
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	109777	112381
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	53296	55259
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-9777	-8048
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>66333</i>	<i>66186</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	1,66	1,70
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,84	20,48

68. melléklet

**A szójatermelés költsége és jövedelme a meghatározó árutermelő
gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>119740</i>	<i>122104</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	59821	60281
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	8025	6450
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	325	468
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	109109	110037
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	14569	15544
8.	Mútrágyaköltség	Ft/ha	16591	17151
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	18899	17835
10.	Öntözési költség	Ft/ha	5	0
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0
12.	Száritási költség	Ft/ha	964	642
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	1903	2554
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	152	168
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	53083	53893
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	0	0
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	32046	32749
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	279	321
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	5787	2294
21.	Munkabér	Ft/ha	3879	4710
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1420	1822
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	8783	11817
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	3639	4112
25.	Egyéb költség	Ft/ha	789	1177
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	2545	2785
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	4053	5126
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	116303	120806
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	66656	68211
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	3436	1298
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>62459</i>	<i>63222</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	1,88	1,93
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	21,55	20,92

69. melléklet

**A cukorrépa-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>314078</i>	<i>309260</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	9179	9330
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7041	7573
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	789	923
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	16	18
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	315920	310288
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	35967	36191
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	20803	20472
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	50722	51242
10.	Öntözési költség	Ft/ha	5671	5514
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	513	600
12.	Száritási költség	Ft/ha	109	127
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	4909	5397
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1645	1807
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	120339	121351
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	3189	3729
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	46542	50786
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1079	1192
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	42014	35537
21.	Munkabér	Ft/ha	8418	8239
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	2521	2451
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	12731	13425
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/ha	12622	11972
25.	Egyéb költség	Ft/ha	2515	2837
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	9833	10303
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	15887	17023
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	277690	278846
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	193739	187908
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	36388	30413
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>8323</i>	<i>8650</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	33,39	32,23
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	25,66	25,75

70. melléklet

**A lucernatermelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>57374</i>	<i>64638</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	15825	15835
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	1990	1801
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	66	132
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	0	0
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	14707	15327
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	2826	3106
8.	Mútrágyaköltség	Ft/ha	2952	3539
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	1622	2523
10.	Öntözési költség	Ft/ha	12	24
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	256	380
12.	Száritási költség	Ft/ha	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	36	72
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1065	1338
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	8770	10982
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	1038	879
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	18912	22246
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	164	291
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	5559	3853
21.	Munkabér	Ft/ha	3215	3560
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1028	1137
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	4866	8370
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	7108	3640
25.	Egyéb költség	Ft/ha	1267	2515
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	1989	2837
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	3632	4592
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	57547	64903
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	48604	53656
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	-173	-266
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>16463</i>	<i>16390</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	3,55	4,03
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	18,19	19,95

71. melléklet

**A silókukorica-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/ha</i>	<i>113635</i>	<i>110221</i>
2.	Értékesítési átlagár	Ft/t	6065	6006
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/ha	7503	7569
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/ha	655	812
5.	Melléktermék értéke	Ft/ha	3	4
6.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/ha	27001	22946
7.	Vetőmagköltség	Ft/ha	11088	10543
8.	Műtrágyaköltség	Ft/ha	9298	9152
9.	Növényvédőszer-költség	Ft/ha	9407	9507
10.	Öntözési költség	Ft/ha	615	735
11.	Közvetlen marketing költség	Ft/ha	0	0
12.	Szárítási költség	Ft/ha	0	0
13.	Közvetlen fűtési költség	Ft/ha	0	0
14.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/ha	355	440
15.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/ha	1919	1958
16.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/ha	32682	32333
17.	Szervestrágya költsége	Ft/ha	1764	1279
18.	Gépköltségek (változó)	Ft/ha	23194	25056
19.	Fenntartó tevékenység költsége	Ft/ha	1075	1241
20.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/ha	10819	9070
21.	Munkabér	Ft/ha	4522	4250
22.	Munkabér közterhei	Ft/ha	1157	1192
23.	Földbérleti díj	Ft/ha	8296	9794
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/ha	5012	3362
25.	Egyéb költség	Ft/ha	2491	3081
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/ha	4388	5020
27.	Gazdasági általános költség	Ft/ha	5958	6372
28.	Termelési költség összesen	Ft/ha	101356	102048
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/ha	80953	77887
30.	Ágazati eredmény	Ft/ha	12279	8172
31.	<i>A főtermék önköltsége</i>	<i>Ft/t</i>	<i>5828</i>	<i>6019</i>
32.	Átlaghozam	t/ha	17,53	17,03
33.	Átlagos aranykorona érték	Ark/ha	22,03	22,22

72. melléklet

**A tejelő tehén tartásának költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/tehén</i>	<i>478220</i>	<i>518877</i>
2.	A tej értékesítési átlagára	Ft/l	71,21	71,64
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/tehén	18201	21615
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/tehén	6648	9503
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/tehén	463748	489990
6.	Tenyészállatok értékcsökkenése	Ft/tehén	26414	31582
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/tehén	195646	203622
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/tehén	55815	68529
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/tehén	46719	44795
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/tehén	54602	62778
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/tehén	25221	15394
12.	egyéb takarmányok	Ft/tehén	13289	12126
13.	Állategészségügyi költség	Ft/tehén	10169	10916
14.	Természetes- és mesterséges termékenyítés költsége	Ft/tehén	6397	7286
15.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/tehén	2020	2691
16.	Közvetlen marketing költség	Ft/tehén	210	133
17.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/tehén	9513	13766
18.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/tehén	15709	16521
19.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/tehén	266079	286517
20.	Gépköltségek (változó)	Ft/tehén	18942	22861
21.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/tehén	3020	3875
22.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/tehén	1649	2181
23.	Munkabér	Ft/tehén	34287	35758
24.	Munkabér közterhei	Ft/tehén	10897	11812
25.	Értékcsökkenési leírás	Ft/tehén	11400	12544
26.	Egyéb költség	Ft/tehén	9720	11758
27.	Tevékenység általános költsége	Ft/tehén	30937	36898
28.	Gazdasági általános költség	Ft/tehén	25662	27791
29.	Termelési költség összesen	Ft/tehén	412593	451996
30.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/tehén	212141	232360
31.	Ágazati eredmény	Ft/tehén	65627	66882
32.	<i>A tej önköltsége</i>	<i>Ft/l</i>	<i>68,33</i>	<i>69,67</i>
33.	Átlaghozam	l/tehén	5630	6 089

73. melléklet

**Az étkezési tyúktojás-termelés költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/tojó</i>	3643	3409
2.	A tojás értékesítési átlagára	Ft/db	13,41	13,29
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/tojó	0	0
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/tojó	0	0
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/tojó	3634	3633
6.	Tenyészállatok értékcsökkenése	Ft/tojó	381	394
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/tojó	2144	1984
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/tojó	936	1017
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/tojó	1197	960
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/tojó	0	0
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/tojó	0	0
12.	egyéb takarmányok	Ft/tojó	11	7
13.	Állategészségügyi költség	Ft/tojó	18	18
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/tojó	0	0
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/tojó	1	0
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/tojó	4	6
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/tojó	175	106
18.	<i>Közvetlen változó költség összesen</i>	<i>Ft/tojó</i>	2723	2507
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/tojó	47	59
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/tojó	8	11
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/tojó	16	21
22.	Munkabér	Ft/tojó	132	127
23.	Munkabér közterhei	Ft/tojó	38	38
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/tojó	82	46
25.	Egyéb költség	Ft/tojó	30	39
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/tojó	46	22
27.	Gazdasági általános költség	Ft/tojó	47	32
28.	Termelési költség összesen	Ft/tojó	3170	2904
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/tojó	921	901
30.	Ágazati eredmény	Ft/tojó	473	505
31.	<i>A tojás önköltsége</i>	<i>Ft/tojás</i>	12,43	11,82
32.	Átlaghozam	db/tojó	254	246

74. melléklet

**A marhahizlalás (élősúly) költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>243,02</i>	<i>282,99</i>
2.	Hízóállatok értékesítési átlagára	Ft/kg	238,67	439,75
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	3,16	0,91
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	4,23	29,96
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	148,82	159,05
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	83,37	118,76
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	147,13	136,78
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	59,70	74,22
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	17,02	1,53
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	33,22	55,52
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	35,86	3,31
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	1,33	2,19
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	3,23	1,05
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,00	0,00
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,02	0,00
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,11	0,16
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg	4,26	2,41
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	238,11	259,16
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	6,43	6,45
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg	0,31	0,44
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	0,06	0,39
22.	Munkabér	Ft/kg	9,67	12,07
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	2,65	4,25
24.	Értékcsökkenési leírás	Ft/kg	4,14	3,03
25.	Egyéb költség	Ft/kg	0,46	2,20
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	7,06	8,58
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	9,18	7,52
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	278,07	304,09
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	4,91	23,83
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	-35,05	-21,10
31.	<i>Az élősúly önköltsége</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>278,07</i>	<i>304,09</i>

75. melléklet

**A sertéshizlalás (élősúly) költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>234,66</i>	<i>248,33</i>
2.	Hízóállatok értékesítési átlagára	Ft/kg	229,44	232,83
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	8,91	11,41
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	2,46	3,27
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	186,95	185,72
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	85,68	93,31
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	118,92	114,35
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	48,63	47,10
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	68,47	66,09
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	0,29	0,07
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	0,06	0,04
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	1,47	1,05
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	3,56	3,79
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,04	0,05
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,02	0,00
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	1,54	2,01
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg	5,33	5,42
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	215,08	218,96
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	3,24	3,91
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg	1,27	1,28
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	0,79	0,70
22.	Munkabér	Ft/kg	6,62	7,55
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	2,46	2,64
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/kg	3,10	2,67
25.	Egyéb költség	Ft/kg	2,08	2,60
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	6,16	6,15
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	10,26	8,35
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	251,05	254,81
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	19,57	29,38
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	-16,40	-6,47
31.	<i>Az élősúly önköltsége</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>251,05</i>	<i>254,81</i>

**A csirkehízalás (élősúly) költsége és jövedelme a meghatározó
árutermelő gazdaságokban
2003. év**

Sorszám	Megnevezés	Mérték- egység	Országos átlag	Meghatározó árutermelők átlaga
1.	<i>Termelési érték</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>187,92</i>	<i>187,60</i>
2.	Hízóbaromfi értékesítési átlagára	Ft/kg	181,75	179,28
3.	Közvetlen állami támogatás	Ft/kg	8,11	10,13
4.	Az ágazat egyéb bevételei	Ft/kg	0,12	0,17
5.	Az ágazat összes árbevétele	Ft/kg	176,42	171,67
6.	Alapanyag költség	Ft/kg	37,83	38,15
7.	Takarmányköltség összesen	Ft/kg	124,05	124,16
8.	ebből: saját termelésű abraktakarmány	Ft/kg	1,26	1,02
9.	vásárolt abraktakarmány	Ft/kg	122,36	122,63
10.	saját termelésű tömegtakarmány	Ft/kg	0,01	0,00
11.	vásárolt tömegtakarmány	Ft/kg	0,11	0,13
12.	egyéb takarmányok	Ft/kg	0,30	0,38
13.	Állategészségügyi költség	Ft/kg	3,60	3,45
14.	Teljesítmény vizsgálat költsége	Ft/kg	0,06	0,09
15.	Közvetlen marketing költség	Ft/kg	0,14	0,07
16.	Közvetlen biztosítási költség	Ft/kg	0,35	0,46
17.	Egyéb közvetlen változó költség	Ft/kg	8,32	8,53
18.	Közvetlen változó költség összesen	Ft/kg	174,35	174,90
19.	Gépköltségek (változó)	Ft/kg	1,15	1,18
20.	Fenntartó tevékenységek költsége	Ft/kg	0,34	0,35
21.	Idegen gépi szolgáltatások költsége	Ft/kg	1,48	1,27
22.	Munkabér	Ft/kg	5,09	4,69
23.	Munkabér közterhei	Ft/kg	1,57	1,38
24.	Értécsökkenési leírás	Ft/kg	4,64	4,36
25.	Egyéb költség	Ft/kg	1,39	1,68
26.	Tevékenység általános költsége	Ft/kg	2,74	2,48
27.	Gazdasági általános költség	Ft/kg	2,88	1,78
28.	Termelési költség összesen	Ft/kg	195,63	194,07
29.	Fedezeti hozzájárulás	Ft/kg	13,56	12,71
30.	Ágazati eredmény	Ft/kg	-7,71	-6,46
31.	<i>Az élősúly önköltsége</i>	<i>Ft/kg</i>	<i>195,63</i>	<i>194,07</i>